ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο πενταμελές τμήμα)

της 16ης Ιουνίου 2011 *

Στην υπόθεση T-240/07,

Heineken Nederland BV, με έδρα το Zoeterwoude (Κάτω Χώρες),

Heineken NV, με έδρα το Άμστερνταμ (Κάτω Χώρες),

εκπροσωπούμενες από τους T. Ottervanger και M. de Jong, δικηγόρους,

προσφεύγουσες,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης, αρχικώς, από τους A. Bouquet, S. Noë και A. Nijenhuis, και κατόπιν από τους A. Bouquet και S. Noë, επικουρούμενους από τον M. Slotboom, δικηγόρο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

με αντικείμενο μερική ακύρωση της αποφάσεως C(2007) 1697 της Επιτροπής, της 18ης Απριλίου 2007, σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 [ΕΚ] (υπόθεση COMP/B/37.766 — Ολλανδική αγορά μπίρας) και, επικουρικώς, μείωση του προστίμου που επιβλήθηκε στις προσφεύγουσες,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους V. Vadapalas (εισηγητή), προεδρεύοντα, A. Dittrich και L. Truchot, δικαστές,

γραμματέας: J. Plingers, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 25ης Μαρτίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

1 Οι προσφεύγουσες, Heineken Nederland BV και Heineken NV, ανήκουν στον όμιλο Heineken (στο εξής: Heineken), η δραστηριότητα του οποίου συνίσταται στην παραγωγή και εμπορία μπίρας. Η Heineken NV είναι επιφορτισμένη με τη διεύθυνση του ομίλου, ενώ η Heineken Nederland είναι εταιρία παραγωγής μπίρας. Η Heineken NV κατέχει, μέσω της κατά 100 % θυγατρικής της, Heineken Nederlands Beheer BV, το σύνολο των μετοχών της Heineken Nederland.

2 Η Heineken είναι ένας από τους τέσσερις κύριους φορείς της ολλανδικής αγοράς μπίρας. Οι λοιποί προεξέχοντες ζυθοποιοί στην αγορά αυτή είναι, πρώτον, ο όμιλος InBev (στο εξής: InBev), ο οποίος, πριν από το 2004, ήταν γνωστός με την επωνυμία Interbrew, με τη διεύθυνση του οποίου είναι επιφορτισμένη η εταιρία InBev NV και με την παραγωγή η θυγατρική εταιρία InBev Nederland NV, δεύτερον, ο όμιλος Grolsch (στο εξής: Grolsch), με τη διεύθυνση του οποίου είναι επιφορτισμένη η εταιρία Koninklijke Grolsch NV, και, τρίτον, η εταιρία Bavaria NV.

3 Οι προσφεύγουσες και οι λοιποί τρεις κύριοι ζυθοποιοί της αγοράς αυτής πωλούν την μπίρα τους στον τελικό πελάτη, μεταξύ άλλων, με δύο διαύλους διανομής. Επομένως, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, του κυκλώματος των επιχειρήσεων επιτόπιας καταναλώσεως (horeca), ήτοι των ξενοδοχείων (hôtels), των εστιατορίων (restaurants) και των καφετεριών (cafés), όπου η κατανάλωση γίνεται επιτόπου, και, αφετέρου, του κυκλώματος «διατροφή» των πολυκαταστημάτων και των καταστημάτων οίνων και οινοπνευματωδών ποτών, όπου η αγορά μπίρας προορίζεται για κατανάλωση εκτός καταστήματος. Στον τελευταίο αυτό τομέα εμπίπτει, επίσης, ο τομέας της μπίρας ιδιωτικού σήματος. Μεταξύ των τεσσάρων εμπλεκόμενων ζυθοποιών, μόνον η InBev και η Bavaria δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό.

4 Οι τέσσερις αυτοί ζυθοποιοί είναι μέλη της Centraal Brouwerij Kantoor (στο εξής: CBK). Πρόκειται για ομοσπονδιακή οργάνωση η οποία, κατά το καταστατικό της, αντιπροσωπεύει τα συμφέροντα των μελών της και αποτελείται από γενική συνέλευση και διάφορες επιτροπές, όπως η επιφορτισμένη με τα ζητήματα επιτόπιας καταναλώσεως και η οικονομική επιτροπή, η οποία κατέστη διευθύνουσα επιτροπή. Για τις συναντήσεις που λαμβάνουν χώρα εντός της CBK, η γραμματεία της συντάσσει τη σύγκληση των συνεδριάσεων και τα επίσημα πρακτικά, τα οποία έχουν συνεχή αρίθμηση και αποστέλλονται στα συμμετέχοντα μέλη.

Διοικητική διαδικασία

5 Με έγγραφα της 28ης Ιανουαρίου 2000 καθώς και της 3ης, της 25ης και της 29ης Φεβρουαρίου 2000, η InBev προσκόμισε διάφορες δηλώσεις σχετικά με τις πληροφορίες επί των περιοριστικών εμπορικών πρακτικών στην ολλανδική αγορά μπίρας.

Οι δηλώσεις αυτές πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια έρευνας την οποία διεξήγαγε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ιδίως το 1999, περί των πρακτικών συμπράξεως και της τυχόν καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως στη βελγική αγορά μπίρας. Μαζί με τις δηλώσεις αυτές, η InBev υπέβαλε αίτηση περί επιεικείας σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 1996, C 207, σ. 4, στο εξής: ανακοίνωση περί συνεργασίας).

6 Στις 22 και 23 Μαρτίου 2000, κατόπιν των δηλώσεων της InBev, η Επιτροπή διεξήγαγε ελέγχους στις εγκαταστάσεις των προσφευγουσών και των λοιπών εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Από το 2001 έως το 2005 απεστάλησαν στις προσφεύγουσες και στις λοιπές εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και άλλες αιτήσεις για παροχή συμπληρωματικών πληροφοριών.

7 Στις 30 Αυγούστου 2005, η Επιτροπή απέστειλε ανακοίνωση αιτιάσεων στις προσφεύγουσες και στις λοιπές εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Με το από 24 Νοεμβρίου 2005 έγγραφο, οι προσφεύγουσες παρέσχον τις γραπτές παρατηρήσεις τους επί της ανακοινώσεως αυτής. Κανένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν ζήτησε τη διεξαγωγή ακροάσεως.

8 Με έγγραφα της 26ης Ιανουαρίου και της 7ης Μαρτίου 2006, η Επιτροπή γνωστοποίησε στις προσφεύγουσες συμπληρωματικά έγγραφα. Επρόκειτο, μεταξύ άλλων, για αιτήσεις παροχής πληροφοριών απευθυνθείσες στην InBev καθώς και οι απαντήσεις που τους εδόθησαν.

9 Στις 18 Απριλίου 2007, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2007) 1697 σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 [ΕΚ] (υπόθεση COMP/B/37.766 — Ολλανδική αγορά μπίρας, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), περίληψη της οποίας δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* της 20ής Μαΐου 2008 (ΕΕ 2008, C 122, σ. 1), και η οποία κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες με το από 24 Απριλίου 2007 έγγραφο.

Η προσβαλλόμενη απόφαση

Επίδικη παράβαση

10 Το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως ορίζει ότι οι προσφεύγουσες και οι εταιρίες InBev NV, InBev Nederland, Koninklijke Grolsch και Bavaria συμμετείχαν, κατά τη διάρκεια της περιόδου μεταξύ 27 Φεβρουαρίου 1996 και 3 Νοεμβρίου 1999, σε ενιαία και συνεχή παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, συνιστάμενη σε σύνολο συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών με αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά.

11 Η παράβαση συνίστατο, πρώτον, στον συντονισμό των τιμών και των αυξήσεων των τιμών της μπίρας στις Κάτω Χώρες, στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως και στον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος, περιλαμβανομένων όσων αφορούν τον ζύθο ιδιωτικού σήματος, δεύτερον, στον περιστασιακό συντονισμό άλλων εμπορικών όρων που οι επιχειρήσεις προσέφεραν σε μεμονωμένους πελάτες στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως στις Κάτω Χώρες, όπως τα δάνεια σε εταιρίες, και, τρίτον, στον περιστασιακό συντονισμό για την κατανομή πελατείας, τόσο στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως όσο και στον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος στις Κάτω Χώρες (άρθρο 1 και αιτιολογικές σκέψεις 257 και 258 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

12 Η αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά των ζυθοποιών έλαβε χώρα, σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, κατά τη διάρκεια κύκλου ανεπισήμων πολυμερών συνεδριάσεων οι οποίες συγκέντρωναν τακτικώς τους τέσσερις κύριους συμμετέχοντες στην ολλανδική αγορά μπίρας, καθώς και κατά τη διάρκεια συμπληρωματικών διμερών συνεδριάσεων στις οποίες ελάμβαναν μέρος ζυθοποιοί σε διάφορους συνδυασμούς. Κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, οι συναντήσεις αυτές ήσαν, εσκεμμένως, μυστικές, δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες εγνώριζαν ότι ήσαν απαγορευμένες (αιτιολογικές σκέψεις 257 έως 260 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

13 Επομένως, πρώτον, διάφορες πολυμερείς συναντήσεις αποκαλούμενες «Catherijne overleg» (σύμπραξη Catherijne) ή «agendacommissie» (επιτροπή για την ημερήσια διάταξη) έγιναν μεταξύ 27 Φεβρουαρίου 1996 και 3 Νοεμβρίου 1999. Στην προσβαλλόμενη απόφαση στοιχειοθετείται ότι οι συναντήσεις αυτές, επικεντρωμένες στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως, οι οποίες όμως μπορεί να αφορούσαν και τον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος, είχαν κατ' ουσίαν ως αντικείμενο τον συντονισμό των τιμών και των αυξήσεων των τιμών της μπίρας, τον περιορισμό του ποσού των εκπτώσεων και την κατανομή της πελατείας, καθώς και τη συμφωνία επί ορισμένων άλλων εμπορικών όρων. Κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων αυτών γινόταν επίσης συζήτηση για τις τιμές της μπίρας ιδιωτικού σήματος (αιτιολογικές σκέψεις 85 και 90, 98, 115 έως 127 και 247 έως 252 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

14 Δεύτερον, όσον αφορά τις διμερείς επαφές μεταξύ των ζυθοποιών, η προσβαλλόμενη απόφαση επισημαίνει ότι, στις 12 Μαΐου 1997, η InBev και η Bavaria συναντήθηκαν και συζήτησαν για την αύξηση των τιμών της μπίρας ιδιωτικού σήματος (αιτιολογική σκέψη 104 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, οι προσφεύγουσες και η Bavaria συναντήθηκαν το 1998 για να συζητήσουν τους περιορισμούς των σημείων πωλήσεως στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως (αιτιολογική σκέψη 189 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, τον Ιούλιο του 1999, διμερείς επαφές έγιναν επίσης μεταξύ των προσφευγουσών και της Grolsch περί των αντισταθμιστικών οφελών τα οποία χορηγήθηκαν σε πελάτες στον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος οι οποίοι πραγματοποιούσαν προσωρινές μειώσεις τιμών (αιτιολογικές σκέψεις 212 και 213 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

15 Τέλος, κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, το 1997 έγιναν διμερείς επαφές μεταξύ της InBev και της Bavaria και ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με γενικές συζητήσεις περί της τιμής της μπίρας καθώς και συζητήσεις αφορώσες περισσότερο τα ιδιωτικά σήματα. Στις διμερείς επαφές, υπό μορφή ανταλλαγής πληροφοριών, ενεπλάκησαν επίσης Βέλγοι ζυθοποιοί τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 1998. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι οι συζητήσεις αυτές έγιναν παρουσία των προσφευγουσών και της Grolsch (αιτιολογικές σκέψεις 105, 222 έως 229 και 232 έως 236 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

16 Έγινε δεκτή η ευθύνη της Heineken NV για τον λόγο ότι, κατά την περίοδο της παραβάσεως, η Heineken Nederland ήταν, άμεσα ή έμμεσα, θυγατρική της κατά 100 %, το δε γεγονός αυτό, επιβεβαιωθέν από λοιπά στοιχεία του φακέλου της υποθέσεως, αποδεικνύει ότι άσκησε αποφασιστική επιρροή στις εμπορικές πολιτικές της θυγατρικής της (αιτιολογικές σκέψεις 400 έως 414 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

Επιβληθέν στις προσφεύγουσες πρόστιμο

17 Το άρθρο 3, στοιχείο α΄, της προσβαλλομένης αποφάσεως επιβάλλει στις προσφεύγουσες, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, πρόστιμο 219 275 000 ευρώ.

18 Για τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου αυτού, η Επιτροπή εφάρμοσε το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), και τη μεθοδολογία που εκτίθεται στις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου και του άρθρου 65, παράγραφος 5, [ΕΚΑΧ] (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές) (αιτιολογικές σκέψεις 436 και 442 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Κατά τη μεθοδολογία αυτή, ο καθορισμός του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου πραγματοποιήθηκε βάσει της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως (αιτιολογική σκέψη 437 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

19 Συγκεκριμένα, η παράβαση χαρακτηρίστηκε ως «πολύ σοβαρή» καθόσον συνίστατο κατ' ουσίαν στον τακτικό συντονισμό των τιμών, των αυξήσεων των τιμών και άλλων εμπορικών όρων και στην κατανομή της πελατείας (αιτιολογική σκέψη 440 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη τον απόρρητο και ηθελημένο χαρακτήρα της αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς, καθώς και το ότι το σύνολο του εδάφους των Κάτω Χωρών και το σύνολο της αγοράς μπίρας, ήτοι, τόσο ο τομέας επιτόπιας καταναλώσεως όσο και ο τομέας της καταναλώσεως εκτός καταστήματος, θίγονται από την παράβαση (αιτιολογικές σκέψεις 453 και 455

της προσβαλλομένης αποφάσεως). Εξάλλου, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι το πραγματικό αποτέλεσμα στην ολλανδική αγορά της αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς δεν ελήφθη υπόψη εν προκειμένω εφόσον ήταν αδύνατο να μετρηθεί (αιτιολογική σκέψη 452 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

20 Περαιτέρω, η Επιτροπή αντιμετώπισε διαφορετικά τις προσφεύγουσες για να λάβει υπόψη την πραγματική οικονομική ικανότητά τους και την ατομική σημασία τους στη διαπιστωθείσα αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή χρησιμοποίησε τα αριθμητικά στοιχεία πωλήσεως μπίρας που πραγματοποίησαν οι προσφεύγουσες στις Κάτω Χώρες το 1998, ήτοι το τελευταίο πλήρες ημερολογιακό έτος της παραβάσεως. Βάσει αυτού, οι προσφεύγουσες κατετάγησαν στην πρώτη κατηγορία, αντιστοιχούσα στο αρχικό ποσό των 65 000 000 ευρώ (αιτιολογική σκέψη 462 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

21 Για να διασφαλιστεί αρκούντως αποτρεπτικό αποτέλεσμα, στο βασικό αυτό ποσό εφαρμόστηκε πολλαπλασιαστικός συντελεστής 2,5, λαμβανομένου υπόψη του σημαντικού κύκλου εργασιών της Heineken (αιτιολογική σκέψη 464 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

22 Δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες έλαβαν μέρος στην παράβαση από τις 27 Φεβρουαρίου 1996 μέχρι τις 3 Νοεμβρίου 1999, ήτοι για περίοδο 3 ετών και 8 μηνών, το εν λόγω αρχικό ποσό αυξήθηκε κατά 35 % (αιτιολογικές σκέψεις 465 και 466 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Επομένως, το βασικό ποσό ανήλθε σε 219 375 000 ευρώ.

23 Τέλος, η Επιτροπή μείωσε κατά 100 000 ευρώ του ποσό του προστίμου, καθόσον δέχθηκε ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας δεν ήταν εύλογη (αιτιολογικές σκέψεις 495 έως 499 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

24 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου [νυν Γενικού Δικαστηρίου] στις 4 Ιουλίου 2007, οι προσφεύγουσες άσκησαν την υπό κρίση προσφυγή.

25 Με απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2010, το Γενικό Δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του έκτου πενταμελούς τμήματος κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 1, και του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Κανονισμού του Διαδικασίας.

26 Στο πλαίσιο λήψεως μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, στις 12 Φεβρουαρίου 2010, το Γενικό Δικαστήριο υπέβαλε στους διαδίκους ορισμένες γραπτές ερωτήσεις, στις οποίες οι διάδικοι απάντησαν εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

27 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις που έθεσε το Γενικό Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 25ης Μαρτίου 2010.

28 Λόγω κωλύματος του εισηγητή δικαστή να μετάσχει στη σύνθεση μετά το πέρας της προφορικής διαδικασίας, η υπόθεση ανατέθηκε σε νέο εισηγητή δικαστή και η παρούσα απόφαση ετέθη υπό διάσκεψη των τριών δικαστών, των οποίων φέρει την υπογραφή, κατά το άρθρο 32 του Κανονισμού Διαδικασίας.

29 Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο:

— να ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει την προσβαλλομένη απόφαση, καθόσον αφορά τις προσφεύγουσες·

— να ακυρώσει ή να μειώσει το επιβληθέν σε αυτές πρόστιμο·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

30 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

31 Προς στήριξη της προσφυγής τους, οι προσφεύγουσες προβάλλουν έντεκα λόγους, οι οποίοι αντλούνται, πρώτον, από προσβολή της αρχής της χρηστής διοικήσεως και του άρθρου 27 του κανονισμού 1/2003, όσον αφορά την άρνηση προσβάσεως στις απαντήσεις των λοιπών εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, δεύτερον, από προσβολή της αρχής της χρηστής διοικήσεως, της «αρχής της μέριμνας» και της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως, προκύπτουσας από την προβαλλόμενη μη διεξαγωγή επιμελούς και αμερόληπτης έρευνας, τρίτον, από παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας, τέταρτον, από μη τήρηση της εύλογης προθεσμίας στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, πέμπτον, από ανεπαρκή απόδειξη της παραβάσεως, έκτον, από μη ύπαρξη συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, έβδομον, από εσφαλμένο καθορισμό της διάρκειας της παραβάσεως, όγδοον, από παράβαση του άρθρου 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2003, των κατευθυντηρίων γραμμών, προσβολή των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως, της ασφάλειας δικαίου και της αναλογικότητας, καθώς και μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, ένατον, από πεπλανημένη εκτίμηση των ελαφρυντικών

περιστάσεων, δέκατον, από τις επιπτώσεις της διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας επί του ύψους του προστίμου και, ενδέκατον, από το πολύ περιορισμένο επίπεδο μειώσεως του προστίμου το οποίο χορήγησε η Επιτροπή λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας.

32 Το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να εξετασθούν, κατ' αρχάς, ο πέμπτος, ο έκτος και ο έβδομος λόγος, οι οποίοι αποσκοπούν, κατ' ουσίαν, στην αμφισβήτηση της παραβάσεως, στη συνέχεια, ο πρώτος, ο δεύτερος, ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος, οι οποίοι αντλούνται από τις προβαλλόμενες διαδικαστικές πλημμέλειες και την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και, τέλος, ο όγδοος, ο ένατος, ο δέκατος και ο ενδέκατος λόγος, οι οποίοι αφορούν τον καθορισμό του ύψους του προστίμου.

Επί του πέμπτου και του έκτου λόγου, οι οποίοι αντλούνται, αντιστοίχως, από την ανεπαρκή απόδειξη της παραβάσεως και τη μη ύπαρξη συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ

Επιχειρήματα των διαδίκων

33 Στο πλαίσιο του πέμπτου λόγου, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία επικαλείται η Επιτροπή στην προσβαλλομένη απόφαση δεν αρκούν προς απόδειξη της υπάρξεως παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ πέραν κάθε εύλογης αμφιβολίας. Επομένως, το συναφές συμπέρασμα της Επιτροπής αντίκειται στο τεκμήριο αθωότητας και την υποχρέωση αιτιολογήσεως.

34 Προς τούτο, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την αποδεικτική αξία της δηλώσεως της InBev, η οποία αποτελεί τον κύριο πυλώνα της προσβαλλομένης αποφάσεως, για τον λόγο ότι η δήλωση αυτή είναι πολύ αόριστη και αντιφατική και στηρίζεται εν μέρει σε πληροφορίες συλλεγείσες από τρίτους. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν εξέτασε αν η δήλωση αυτή έγινε τεκμηριωμένα και κατόπιν ωρίμου σκέψεως και δεν έδωσε καμία συνέχεια στις απαλλακτικές δηλώσεις τις οποίες περιελάμβανε η εν λόγω δήλωση.

35 Εξάλλου, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι, δεδομένου ότι οι χειρόγραφες σημειώσεις που συνέταξαν οι εκπρόσωποι των Ολλανδών ζυθοποιών κατά τις επικρινόμενες συναντήσεις είναι αποσπασματικές, δεν αρκούν προς απόδειξη αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς.

36 Στο πλαίσιο του έκτου λόγου, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τη λυσιτέλεια και την ερμηνεία εκ μέρους της Επιτροπής ορισμένων τεκμηριωμένων αποδεικτικών στοιχείων τα οποία στήριξαν το συμπέρασμα ότι υφίσταται σύνολο συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών περιοριστικών του ανταγωνισμού.

37 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν ότι οι επαφές μεταξύ ζυθοποιών κατέληξαν σε συμφωνία εφόσον ουδέποτε υπήρξε μεταξύ τους σύγκλιση βουλήσεων για τον καθορισμό συγκεκριμένου τρόπου συμπεριφοράς στην αγορά.

38 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν επίσης την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής. Συναφώς, διατείνονται ότι από τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία δεν προκύπτει ότι οι επαφές μεταξύ ζυθοποιών εξάλειψαν ή, τουλάχιστον, μείωσαν σημαντικώς την αβεβαιότητα περί της μελλοντικής συμπεριφοράς τους στην αγορά. Αντιθέτως, φρονούν ότι απέδειξαν επαρκώς ότι η συμπεριφορά των ζυθοποιών στην αγορά είχε καθοριστεί αυτοτελώς.

39 Περαιτέρω, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι επικρινόμενες συναντήσεις ουδέποτε είχαν αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο. Κατά τις συναντήσεις αυτές, οι συζητήσεις αφορούσαν μεγάλο αριθμό θεμιτών ζητημάτων οπότε οι συνομιλίες σχετικά με την κατάσταση στην αγορά, περιλαμβανομένων των τιμών καταναλώσεως στην αγορά της καταναλώσεως εκτός καταστήματος και των προσφορών σε ορισμένους πελάτες του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως, είχαν μόνον περιστασιακό και άτυπο χαρακτήρα.

40 Τέλος, οι προσφεύγουσες δεν δέχονται να τους καταλογιστούν οι συζητήσεις μεταξύ Interbrew και Bavaria περί του τμήματος της μπίρας ιδιωτικού σήματος, στο οποίο δεν ασκούν δραστηριότητες.

41 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

42 Με τον πέμπτο λόγο, οι προσφεύγουσες προσάπτουν, κατ' ουσίαν, στην Επιτροπή ότι δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμο τις πραγματικές διαπιστώσεις βάσει των οποίων κατέληξε στην ύπαρξη της παραβάσεως, Με τον έκτο λόγο, αμφισβητούν τον χαρακτηρισμό της επίδικης συμπεριφοράς ως συμφωνιών και/ή επίδικων πρακτικών υπό την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ. Δεδομένου ότι αυτοί οι δύο λόγοι αποσκοπούν στην αμφισβήτηση της διαπιστώσεως της παραβάσεως, αρμόζει να εξετασθούν από κοινού.

43 Κατά το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

44 Για να υφίσταται συμφωνία υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, αρκεί οι εν λόγω επιχειρήσεις να εξέφρασαν την κοινή θέλησή τους να συμπεριφερθούν με συγκεκριμένο τρόπο στην αγορά (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 256, και της 20ής Μαρτίου 2002, T-9/99, HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-1487, σκέψη 199).

45 Μπορεί να θεωρηθεί ότι συνάπτεται συμφωνία, κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, όταν υπάρχει σύγκλιση των βουλήσεων επί της αρχής του περιορισμού του ανταγωνισμού, μολονότι τα συγκεκριμένα στοιχεία του σχεδιαζόμενου περιορισμού αποτελούν ακόμα το αντικείμενο διαπραγματεύσεων (βλ., συναφώς, απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψεις 151 έως 157 και 206).

46 Η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής συνίσταται σε μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων η οποία, χωρίς να έχει φτάσει μέχρι του σημείου πραγματοποιήσεως συμφωνίας κατά κυριολεξία, αντικαθιστά συνειδητά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με πρακτική συνεργασία μεταξύ τους (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 115, και C-199/92 P, Hüls κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4287, σκέψη 158).

47 Συναφώς, το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών που μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά εντός της αγοράς υφιστάμενου ή εν δυνάμει ανταγωνιστή είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σκέπτεται ν' ακολουθήσει στην αγορά, όταν οι επαφές αυτές έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού (βλ., συναφώς, απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 46 ανωτέρω, σκέψεις 116 και 117).

48 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, όσον αφορά την απόδειξη παραβάσεως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, η Επιτροπή οφείλει να αποδείξει τις παραβάσεις που διαπιστώνει και να εξασφαλίσει τα αποδεικτικά στοιχεία που είναι ικανά να αποδείξουν, επαρκώς

κατά νόμον, την ύπαρξη περιστατικών που να στοιχειοθετούν παράβαση (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 58, και Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 46 ανωτέρω, σκέψη 86).

49 Συνεπώς, είναι απαραίτητο να προσκομίζει η Επιτροπή ακριβή και συγκλίνοντα αποδεικτικά στοιχεία για να αποδείξει την ύπαρξη της παραβάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Ιουλίου 2000, T-62/98, Volkswagen κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-2707, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

50 Πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμισθεί ότι κάθε απόδειξη που προσκομίζει η Επιτροπή δεν χρειάζεται να ανταποκρίνεται αναγκαστικά στα κριτήρια αυτά σε σχέση προς κάθε στοιχείο της παραβάσεως. Αρκεί η δέσμη των ενδείξεων που επικαλείται το εν λόγω όργανο, συνολικώς εκτιμώμενη, να ανταποκρίνεται στην απαίτηση αυτή (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2004, T-67/00, T-68/00, T-71/00 και T-78/00, JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2501, σκέψεις 179 και 180 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

51 Δεδομένου ότι είναι γνωστή η απαγόρευση των συμφωνιών που θίγουν τον ανταγωνισμό, δεν μπορεί να απαιτηθεί από την Επιτροπή να προσκομίσει αποδείξεις που πιστοποιούν ρητά τις συνεννοήσεις μεταξύ των συγκεκριμένων επιχειρηματιών. Τα αποσπασματικά και σκόρπια στοιχεία που διαθέτει ενδεχομένως η Επιτροπή μπορούν σε κάθε περίπτωση να συμπληρωθούν με τη συναγωγή συμπερασμάτων που καθιστούν δυνατή την ανασύσταση των ασκούντων επιρροή περιστατικών. Η ύπαρξη θίγουσας τον ανταγωνισμό πρακτικής ή συμφωνίας πρέπει να συνάγεται από ορισμένο αριθμό συμπτώσεων και ενδείξεων οι οποίες, συνολικά θεωρούμενες, μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης εύλογης εξηγήσεως, απόδειξη περί παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψεις 55 έως 57).

52 Όταν η Επιτροπή επικαλέστηκε έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη της διαπιστώσεως περί υπάρξεως συμφωνίας θίγουσας τον ανταγωνισμό, απόκειται στους διαδίκους, οι οποίοι αμφισβητούν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου τη διαπίστωση αυτή, όχι απλώς να εκθέσουν μια εύλογη εξήγηση εναλλακτική της απόψεως της Επιτροπής, αλλά να υποστηρίξουν ότι οι αποδείξεις που δέχεται η προσβαλλόμενη απόφαση προς απόδειξη της υπάρξεως της παραβάσεως είναι ανεπαρκείς (απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 187).

53 Όσον αφορά την έκταση του δικαστικού ελέγχου, κατά πάγια νομολογία, οσάκις επιλαμβάνεται προσφυγής ακυρώσεως μιας αποφάσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, το Γενικό Δικαστήριο οφείλει να ασκεί εν γένει πλήρη έλεγχο ως προς το αν συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Οκτωβρίου 2000, T-41/96, Bayer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3383, σκέψη 62 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

54 Η ύπαρξη αμφιβολίας του δικαστή είναι υπέρ της επιχειρήσεως στην οποία απευθύνεται η απόφαση που διαπιστώνει παράβαση, σύμφωνα με την αρχή του τεκμηρίου αθωότητας, η οποία, ως γενική αρχή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, στις διαδικασίες σχετικά με παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού που εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις και δύνανται να καταλήξουν στην επιβολή προστίμου ή χρηματικής ποινής (απόφαση Hüls κατά Επιτροπής, σκέψη 46 ανωτέρω, σκέψεις 149 και 150, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP και T-61/02 OP, Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3567, σκέψεις 60 και 61).

55 Υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών πρέπει να εξετασθεί αν, εν προκειμένω, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η συμπεριφορά των προσφευγουσών συνιστά παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

— Επί της δηλώσεως της InBev

56 Επισημαίνεται, κατ' αρχάς, ότι η Επιτροπή βασίζεται εν πολλοίς (βλ., συγκεκριμένα, αιτιολογικές σκέψεις 40 έως 62 της προσβαλλομένης αποφάσεως) στην προσκομισθείσα από την InBev δήλωση, στο πλαίσιο της αιτήσεως περί επιεικείας, με τα από 28 Ιανουαρίου, 3, 25 και 29 Φεβρουαρίου 2000 έγγραφα, τα οποία συμπληρώθηκαν με τις συνημμένες δηλώσεις πέντε διευθυντών της InBev (αιτιολογικές σκέψεις 34 και 40 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στο εξής, από κοινού: δήλωση της InBev).

57 Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η δήλωση της InBev επισημαίνει την ύπαρξη «διαφόρων ειδών συμπράξεως [...] μεταξύ των ζυθοποιών στην ολλανδική αγορά μπίρας», διακρίνοντας μεταξύ των επισήμων συνεδριάσεων της γενικής συνελεύσεως της CBK, των ατύπων συνεδριάσεων της οικονομικής επιτροπής της CBK και των παραλλήλων «λοιπών συναντήσεων», που είναι γνωστές με την ονομασία «σύμπραξη Catherijne», των οποίων η σύνθεση διέφερε και ως προς τις οποίες η InBev δήλωσε ότι δεν βρήκε γραπτά ίχνη. Οι «λοιπές συναντήσεις» μπορούν, μεταξύ άλλων, να υποδιαιρεθούν σε: «i) σε συναντήσεις των διευθυντών του τομέα επιτόπιας καταναλώσεως των τεσσάρων κύριων ζυθοποιών (Heineken, Interbrew, Grolsch και Bavaria) [...]· ii) σε κοινές συναντήσεις των διευθυντών του τομέα επιτόπιας καταναλώσεως και των επιφορτισμένων με την εκτός καταστήματος κατανάλωση διευθυντών (δύο από το 1998), και iii) σε συναντήσεις των επιφορτισμένων με την εκτός καταστήματος πώληση διευθυντών (μία το 1999 [...])» (αιτιολογικές σκέψεις 41 έως 46 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

58 Κατά τη δήλωση της InBev, η οικονομική επιτροπή «περιελάμβανε επίσημη ημερησία διάταξη, αλλά αποτελούσε επίσης ομάδα συζητήσεων περί του καθορισμού τιμών για τον τομέα της εκτός καταστήματος καταναλώσεως και τον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως[· ο]ι συζητήσεις δεν περιελήφθησαν σε κανένα πρακτικό» (αιτιολογική σκέψη 43 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

59 Κατά την ίδια δήλωση, τα θέματα που συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια των «λοιπών συνεδριάσεων» κάλυψαν επίσης τόσο τον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως όσο και τον τομέα της εκτός καταστήματος καταναλώσεως και της μπίρας ιδιωτικού σήματος (αιτιολογική σκέψη 47 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

60 Όσον αφορά, πρώτον, τον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως, συζητήθηκαν δύο κύρια θέματα: «[Υ]πάρχει μια βασική συμφωνία περί του καθορισμού των μέγιστων εκπτώσεων ανά όγκο για τον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως […] άλλο θέμα διαβουλεύσεως αφορούσε τις πραγματοποιούμενες στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως επενδύσεις[· η] ιδέα συνίστατο στη διατήρηση του status quo στον τομέα και στην αποτροπή προσελκύσεως πελατών άλλων ζυθοποιών» (αιτιολογική σκέψη 48 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

61 Ένας διευθυντής της InBev επισημαίνει ότι δεν γνώριζε το ακριβές περιεχόμενο της εν λόγω συμφωνίας και ένας άλλος διευθυντής την περιέγραψε ως «πολύ περίπλοκη και αόριστη συμφωνία σχετικά με τις κλίμακες (εκπτώσεις χορηγηθείσες στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως), με την οποία ουδέποτε συνεργαστήκαμε», επισημαίνοντας ότι «[η] σύμπραξη συνίστατο σε συνάντηση ανά δεκαπέντε ημέρες των διευθυντών του τομέα επιτόπιας καταναλώσεως κατά την οποία συζητούνταν οι παραβάσεις του "κανόνα" που είχαν γίνει γνωστές (αν και ο κανόνας αυτός ήταν αόριστος· ετίθετο θέμα για υπερβολές της αγοράς)» (αιτιολογική σκέψη 48 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

62 Όσον αφορά, δεύτερον, τον τομέα της εκτός καταστήματος καταναλώσεως, κατά τη δήλωση της InBev, οι συζητήσεις αφορούσαν τόσο το επίπεδο των τιμών γενικώς όσο και το συγκεκριμένο ζήτημα της μπίρας ιδιωτικού σήματος.

63 Όσον αφορά, γενικώς, το επίπεδο των τιμών, ένας από τους διευθυντές της InBev δηλώνει ότι «συνηθιζόταν μια ζυθοποιία να αυξάνει τις τιμές της αφού τις ανακοινώσει προηγουμένως στους συναδέλφους της ζυθοποιούς […·] την πρωτοβουλία είχε πάντοτε από μία από τις μεγάλες ζυθοποιίες και, κατά γενικό κανόνα, η Heineken[· σ] την περίπτωση αυτή, οι λοιπές ζυθοποιίες είχαν τον απαιτούμενο χρόνο για να λάβουν θέση[· μ]ολονότι οι ζυθοποιίες εναρμόνιζαν τις εκατέρωθεν τιμές τους σε γενικές γραμμές, καθεμία είχε και διατηρούσε πάντως τη δική της πολιτική τιμών» (αιτιολογική σκέψη 51 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

64 Όσον αφορά την μπίρα ιδιωτικού σήματος, η InBev επισημαίνει ότι διεξήχθησαν συζητήσεις επί των τιμών μεταξύ των Ολλανδών συμμετεχόντων στο εν λόγω τμήμα αγοράς (της Bavaria και της Oranjeboom, τις οποίες μεταγενέστερα απέκτησε η Interbrew) από το 1987. Η InBev προσθέτει ότι «[τ]α δύο μέρη αντιλήφθησαν, αφού είχαν μιλήσει και μαζί, ότι δεν θα δέχονταν καμία άλλη εισβολή στους αντίστοιχους

κύκλους τους από πελάτες ιδιωτικών σημάτων η οποία θα οδηγούσε σε απώλεια του όγκου πωλήσεων» (αιτιολογική σκέψη 52 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

65 Όσον αφορά τη συμμετοχή της Heineken και της Grolsch στο τμήμα αυτό της αγοράς, κατά τη δήλωση της InBev, «[η] ολλανδική αγορά χαρακτηρίζεται από ουσιώδη διαφορά μεταξύ των τιμών της μπίρας ιδιωτικού σήματος (“τύποι Β”) και [των άλλων σημάτων (“τύποι Α”)·] η Heineken, η οποία δεν είναι παρούσα στο τμήμα ιδιωτικών σημάτων, αρνήθηκε πάντοτε τις αυξήσεις τιμών για τους τύπους Α ενόσω δεν αυξάνει η τιμή της μπίρας ιδιωτικού σήματος[· ο]πότε, ασκούσε έμμεση πίεση, ειδικότερα επί των παραγωγών μπίρας ιδιωτικού σήματος, όπως η Bavaria και η Interbrew» (αιτιολογική σκέψη 53 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

66 Η InBev δηλώνει ότι οι τιμές της μπίρας ιδιωτικού σήματος συζητήθηκαν επίσης μεταξύ των τεσσάρων ζυθοποιών, με άλλα λόγια παρουσία και της Grolsch, στο πλαίσιο του γενικότερου ζητήματος των αποκλίσεων που πρέπει να διατηρηθούν μεταξύ των τύπων μπίρας. Κατά τη δήλωση της InBev, «η Heineken και η Grolsch δεν αύξησαν τις τιμές τους επί έτη και ούτε αυξήθηκαν από τους άλλους ζυθοποιούς οι τιμές της μπίρας που πωλείται με το σήμα του ζυθοποιού και της μπίρας ιδιωτικού σήματος[· τ]α τελευταία έτη, η Bavaria και η Interbrew αύξησαν τις τιμές τους, ακολουθούμενες από την Grolsch» (αιτιολογική σκέψη 54 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Επισήμανε επίσης ότι, «[ε]δώ και 3 έως 4 έτη, οι άτυπες αυτές διαβουλεύσεις είχαν ενσωματωθεί στη σύμπραξη Catherijne στο τμήμα επιτόπιας καταναλώσεως, στην οποία μετείχαν επίσης αντιπρόσωποι της CBK[· κ]ατόπιν ορισμένων συνεδριάσεων, αποφασίστηκε να διαχωρίσουν εκ νέου τις συναντήσεις αυτές σε συναντήσεις για την κατανάλωση εκτός καταστήματος και σε συναντήσεις για το τμήμα επιτόπιας καταναλώσεως» (αιτιολογική σκέψη 54 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

67 Περαιτέρω, η InBev δηλώνει ότι η κτήση ορισμένου μεριδίου της αγοράς από τον Βέλγο ζυθοποιό Martens μεταξύ 1996-1997 είχε ως συνέπεια «συμφωνία μεταξύ Βέλγων και Ολλανδών ζυθοποιών οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην αγορά μπίρας ιδιωτικού σήματος[· δ]ύο συναντήσεις διεξήχθησαν [σε ξενοδοχείο στην] Breda το 1998 […· σ]ε αυτές συμφωνήθηκε να τηρηθούν οι αντίστοιχοι όγκοι πωλήσεων

μπίρας ιδιωτικού σήματος στους πελάτες που είναι εγκατεστημένοι στις Κάτω Χώρες και στο Βέλγιο» (αιτιολογική σκέψη 55 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

68 Κατά τις δηλώσεις των διευθυντών της InBev, οι «άλλες συναντήσεις» οργανώθηκαν για να δοθούν αμοιβαίες διασφαλίσεις σχετικά με «περιορισμένη επιθετικότητα» στην αγορά (αιτιολογική σκέψη 46 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

69 Με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, της 19ης Δεκεμβρίου 2001, η InBev επισημαίνει ότι «τα ημερολογιακά σημειωματάρια των προηγουμένων ετών και οι σημειώσεις που λαμβάνονταν κατά τις ανεπίσημες συναντήσεις καταστράφηκαν στο τέλος του Νοεμβρίου 1998[· κ]ατά την περίοδο αυτή άρχισε να αποκαλύπτεται στην αγορά η ύπαρξη συμπράξεως μεταξύ Ολλανδών ζυθοποιών και δημιουργήθηκε ο φόβος ελέγχου από την ολλανδική υπηρεσία ανταγωνισμού[· η] μερολογιακά σημειωματάρια καταστράφηκαν επίσης κατά τα επόμενα έτη» (αιτιολογική σκέψη 61 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

70 Παρατηρείται εκ προοιμίου ότι καμία διάταξη ή γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης δεν απαγορεύει στην Επιτροπή να επικαλείται, εναντίον μιας επιχειρήσεως, δηλώσεις άλλων κατηγορουμένων επιχειρήσεων. Αν δεν ίσχυε αυτό, το βάρος της αποδείξεως των συμπεριφορών που αντιβαίνουν στα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, το οποίο βαρύνει την Επιτροπή, θα ήταν δυσβάστακτο και ασυμβίβαστο προς την αποστολή της επιτηρήσεως της καλής εφαρμογής των διατάξεων αυτών, η οποία της έχει ανατεθεί από τη Συνθήκη ΕΚ (βλ. απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 192 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

71 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν τα στοιχεία της δηλώσεως της InBev κατά τα οποία έλαβαν χώρα συναντήσεις μεταξύ εκπροσώπων των Ολλανδών παραγωγών μπίρας. Δεν αμφισβητούν ούτε ότι εκπροσωπήθηκαν στην πλειονότητα των συναντήσεων αυτών και ότι, κατά τις συναντήσεις αυτές, γινόταν ατύπως συζήτηση για τη γενική κατάσταση στην αγορά μπίρας. Περαιτέρω, στο δικόγραφο της προσφυγής, δέχονται ότι, κατά τις συναντήσεις αυτές, εκφράστηκαν επίσης ανησυχίες για το επίπεδο των τιμών καταναλώσεως όσο και για προβλήματα ως προς ορισμένους πελάτες.

72 Εντούτοις, οι προσφεύγουσες αρνούνται ότι οι συζητήσεις που διεξήχθησαν κατά τις συναντήσεις αυτές κατέληξαν στη σύναψη αθέμιτης συμφωνίας ή στην εφαρμογή εναρμονισμένης πρακτικής. Διατείνονται ότι οι συναντήσεις αυτές αφορούσαν κυρίως θεμιτά ζητήματα και, καθόσον γινόταν συζήτηση για την κατάσταση στην αγορά, τούτο δεν συνέβαινε για αντίθετους προς τον ανταγωνισμό σκοπούς. Συναφώς, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την αξιοπιστία της δηλώσεως της InBev προβάλλοντας ότι η εν λόγω δήλωση είναι πολύ αόριστη και αντιφατική και περιλαμβάνει, εν μέρει, διαπιστώσεις τις οποίες δεν γνώριζαν άμεσα οι υπεύθυνοι των δηλώσεων αυτών, περιλαμβάνοντας επομένως «βασιζόμενη σε φήμες απόδειξη».

73 Όσον αφορά τον αντιφατικό χαρακτήρα της δηλώσεως της InBev, οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι περιέχει πλείονες απαλλακτικές δηλώσεις.

74 Αφενός, πρόκειται για δηλώσεις για τις οποίες δεν γίνεται λόγος στην προσβαλλομένη απόφαση, κατά τις οποίες «[η] συζήτηση αφορούσε τις γνωστές περιπτώσεις παραβάσεων των κλιμάκων (οι οποίες ήσαν εξάλλου πολύ αόριστες)[· σ]την πράξη, έκαστος έπραττε κατά το δοκούν»· «[η] δική μας συμπεριφορά στην αγορά προσανατολιζόταν με πολύ επιθετικό τρόπο προς την απόκτηση νέων πελατών –επίσης και μέσω εκπτώσεων»· «[ε]πομένως, ενεργήσαμε με απόλυτα νόμιμο τρόπο»· «η [InBev] δεν συνήψε καμία συμφωνία και δεν τήρησε τίποτα»· «[η] σύμπραξη [Catherijne] δεν είχε συγκεκριμένα αποτελέσματα όσον αφορά τον αντίκτυπο στην αγορά[…· κ]αμία από τις δύο αυτές φορές δεν μιλήσαμε συγκεκριμένα για συμπεριφορά στην αγορά[· η] συνάντηση είχε μάλλον άτυπο χαρακτήρα»· «[δ]εν υπήρχε συμφωνία για τον τομέα των ειδών διατροφής»· «[ο]υδέποτε διαπίστωσα ότι η συνάντηση [της CBK] παρατάθηκε με συζητήσεις για τα ευαίσθητα σημεία της αγοράς[· ε]ίναι πάντοτε πιθανό ότι οι συναντήσεις αυτές δίνουν την ευκαιρία για άτυπες διμερείς συνομιλίες αλλά, κατά την άποψή μου, δεν διακυβευόταν τίποτα».

75 Αφετέρου, οι προσφεύγουσες αναφέρουν ορισμένα αποσπάσματα των παρατιθεμένων στην προσβαλλομένη απόφαση δηλώσεων, σύμφωνα με το οποίο: «η Interbrew θεωρεί ότι η σύμπραξη αυτή ουδέποτε είχε σημαντικά αποτελέσματα στην αγορά αφεαυτή και ήταν λιγότερο έντονη τον τελευταίο καιρό[…· ο]ι συζητήσεις ήσαν πολύ

γενικές» (παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 45 της προσβαλλομένης αποφάσεως)· «[κ]υρίως έγινε συζήτηση για να δοθεί εκατέρωθεν η εντύπωση ότι θα παραμείνουμε ήρεμοι στην αγορά[· ε]λάχιστα ή καθόλου συζητήθηκαν οι κλίμακες και τα σημεία πωλήσεων[· π]ράγματι, ο καθένας θεωρούσε τον άλλο ανόητο[· τ]α τελευταία έτη, οι εν λόγω συναντήσεις απώλεσαν όλο και περισσότερο την ουσία τους και η σύμπραξη απέκτησε πιο αόριστο χαρακτήρα» (παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 46 της προσβαλλομένης αποφάσεως)· «[υ]πήρχε επίσης πολύ σύνθετη και αόριστη συμφωνία για τις κλίμακες (εκπτώσεις που χορηγούνται στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως), με την οποία ουδέποτε συνεργαστήκαμε[· ε]ξάλλου, ουδέποτε είδα κάποιο σχετικό έγγραφο» (παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 48 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

76 Σύμφωνα με τις προσφεύγουσες, οι δηλώσεις αυτές, πέραν του ότι δεν είναι συγκεκριμένες, δεν συνάδουν με τα συμπεράσματα της Επιτροπής όσον αφορά την ύπαρξη της επίδικης παραβάσεως. Κατά την άποψη των προσφευγουσών, εξ αυτών προκύπτει ότι οι συνομιλίες μεταξύ των ζυθοποιών είχαν πολύ γενικό χαρακτήρα, δεν συνάφθηκε καμία συμφωνία, η InBev δεν έκανε καμία συμπαιγνιακή διευθέτηση και η σύμπραξη δεν είχε κανένα αποτέλεσμα στην αγορά.

77 Κατ' αρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν οι προσφεύγουσες βάσει ορισμένων στοιχείων των δηλώσεων της InBev, που επισημαίνουν τη γενική φύση των συζητήσεων, τη μη ύπαρξη συμφωνίας για ορισμένους τομείς και την απουσία αποτελέσματος των συζητήσεων στη συμπεριφορά των ζυθοποιών στην αγορά, δεν μπορούν, καθεαυτά, να διακυβεύσουν τη διαπίστωση της Επιτροπής όσον αφορά την ύπαρξη της παραβάσεως.

78 Συγκεκριμένα, όσον αφορά τον προβαλλόμενο γενικό χαρακτήρα της εν λόγω δηλώσεως, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή είναι συχνά υποχρεωμένη να αποδεικνύει την ύπαρξη παραβάσεως υπό αντίξοες προς τούτο συνθήκες, στο μέτρο που μπορεί να έχουν παρέλθει πολλά έτη από την εποχή των πραγματικών περιστατικών που συνιστούν την παράβαση και που πολλές από τις επιχειρήσεις που αποτελούν το αντικείμενο της έρευνας δεν έχουν συνεργαστεί ενεργά μαζί της. Εναπόκειται μεν αναγκαστικά στην Επιτροπή να αποδείξει ότι συνήφθη παράνομη συμφωνία περί κατανομής των αγορών, θα ήταν όμως υπερβολικό να απαιτείται, επιπλέον, να αποδείξει τον ειδικό μηχανισμό μέσω του οποίου θα επιτυγχανόταν ο σκοπός αυτός. Πράγματι, θα

ήταν ιδιαίτερα εύκολο για μια επιχείρηση ευθυνόμενη για παράβαση να αποφύγει κάθε κύρωση, αν μπορούσε να αντλήσει επιχείρημα από το ότι οι πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία μιας παράνομης συμφωνίας είναι ασαφείς, όταν η ύπαρξη της συμφωνίας και ο θίγων τον ανταγωνισμό σκοπός της έχουν επαρκώς αποδειχθεί. Οι επιχειρήσεις μπορούν να αμυνθούν επωφελώς στην κατάσταση αυτή καθόσον έχουν τη δυνατότητα να σχολιάσουν όλα τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία η Επιτροπή επικαλέστηκε εις βάρος τους (απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 203· βλ., επίσης, συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Ιανουαρίου 2007, C-403/04 P και C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-729, σκέψη 50).

79 Στη συνέχεια, όσον αφορά τα προβαλλόμενα στοιχεία περί του ότι η επίδικη συμπεριφορά δεν έχει αποτέλεσμα στην αγορά, υπενθυμίζεται ότι από την κατά γράμμα διατύπωση της διατάξεως του άρθρου 81 ΕΚ προκύπτει ότι οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων απαγορεύονται, ανεξαρτήτως οποιουδήποτε αποτελέσματος στην αγορά, όταν έχουν αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο (αποφάσεις του Δικαστηρίου Hüls κατά Επιτροπής, σκέψη 46 ανωτέρω, σκέψεις 163 έως 166, και της 4ης Ιουνίου 2009, C-8/08, T-Mobile Netherlands κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-4529, σκέψη 29).

80 Επομένως, εφόσον η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών με αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο, η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται από τα στοιχεία που αντλούνται από τη μη εφαρμογή συμπαιγνιακών συμφωνιών ή τη μη ύπαρξη αποτελέσματος στην αγορά.

81 Όσον αφορά τα προβαλλόμενα στοιχεία σχετικά με τη μη ύπαρξη συμφωνίας στον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος και στο τμήμα επιτόπιας καταναλώσεως, παρατηρείται ότι τα αποσπάσματα τα οποία επικαλούνται οι προσφεύγουσες, λαμβανόμενα υπόψη εντός του πλαισίου τους, ουδόλως έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό της υπάρξεως συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής στους οικείους τομείς.

82 Συγκεκριμένα, όσον αφορά τον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος (λιανικής πωλήσεως), ο ισχυρισμός ενός από τους διευθυντές της InBev, ότι «[δ]εν υφίσταται συμφωνία για τον [εν λόγω] τομέα», συνοδεύεται από συγκεκριμένη περιγραφή του μηχανισμού συντονισμού των τιμών, τον οποίο εφαρμόζουν στους ζυθοποιούς. Το συναφές χωρίο έχει ως εξής (αιτιολογική σκέψη 51 της προσβαλλομένης αποφάσεως):

«Δεν υφίσταται συμφωνία για τον τομέα της λιανικής πωλήσεως (“Food”). Όσον αφορά τις αυξήσεις των τιμών της μπίρας, συνήθως μια ζυθοποιία προέβαινε σε αύξηση των τιμών της αφού τις είχε προηγουμένως ανακοινώσει στους συναδέλφους της ζυθοποιούς. Όταν ένα από τα μέρη προέβαινε στην ανακοίνωση αυτή, ακολουθούσε συζήτηση επί των επιπτώσεων της αυξήσεως αυτής στην αγορά· παρ’ όλ’ αυτά, γινόταν αύξηση της τιμής της μπίρας. Την πρωτοβουλία είχε πάντοτε μία από τις μεγάλες ζυθοποιίες και, κατά γενικό κανόνα, η Heineken. Στην περίπτωση αυτή, οι λοιπές ζυθοποιίες είχαν τον απαραίτητο χρόνο για να λάβουν θέση. Μολονότι οι ζυθοποιίες εναρμόνιζαν τις εκατέρωθεν τιμές τους σε γενικές γραμμές, καθεμία είχε και διατηρούσε πάντως τη δική της πολιτική τιμών.»

83 Στο πλαίσιο αυτό, το γεγονός και μόνον ότι ο διευθυντής της InBev ανέφερε την μη ύπαρξη «συμφωνίας» δεν αποτελεί βάσιμο επιχείρημα, καθόσον απόκειται στην Επιτροπή και, ενδεχομένως, στο Γενικό Δικαστήριο, να προβεί στον νομικό χαρακτηρισμό της συμπεριφοράς που περιγράφεται στις δηλώσεις των υπευθύνων των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

84 Όσον αφορά την προβαλλόμενη μη ύπαρξη συμφωνίας και τηρήσεως συμφωνίας στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η δήλωση ενός διευθύνοντος συμβούλου της InBev ότι «η [InBev] δεν συνήψε καμία συμφωνία και δεν τήρησε τίποτα» δεν αντικρούει το συμπέρασμα ως προς την ύπαρξη συμφωνίας υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Συγκεκριμένα, με τη δήλωσή του, ο ίδιος διευθύνων σύμβουλος της InBev αναφέρει ρητώς την ύπαρξη, αφενός, «πολύ σύνθετης και αόριστης συμφωνίας περί των κλιμάκων (εκπτώσεις που χορηγούνται στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως)», και, αφετέρου, συμφωνίας με σκοπό «να αποφευχθούν πλείστες μεταβολές στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως».

85 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι ισχυρισμοί των προσφευγουσών ως προς τον αντιφατικό χαρακτήρα της δηλώσεως της InBev δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί. Συναφώς, πρέπει να απορριφθεί και το επιχείρημά τους που αντλείται από τον φερόμενο ως επιλεκτικό χαρακτήρα της χρησιμοποιήσεως της εν λόγω δηλώσεως της Επιτροπής, καθόσον η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της τις προβαλλόμενες αντιφάσεις.

86 Συνεπώς, οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν την ύπαρξη των προβαλλομένων αντιφάσεων οι οποίες μπορούν να αποδυναμώσουν την αξιοπιστία της δηλώσεως της InBev.

87 Εξάλλου, προβάλλοντας ότι η δήλωση της InBev περιέχει «απόδειξη βασιζόμενη σε φήμες», οι προσφεύγουσες παραπέμπουν στα παραρτήματά της σύμφωνα με τα οποία «η Interbrew ουδέποτε είδε έγγραφο περιέχον τη συμφωνία επί των εκπτώσεων στην οποία αναφέρονταν οι συζητήσεις, αλλά εθεωρείτο προφανώς γνωστός ο γενικός κανόνας» (παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 45 της προσβαλλομένης αποφάσεως), «[δ]εν γνωρίζω προσωπικώς τη συμφωνία αυτή (κλίμακες) και ούτε έχω δει κανένα σχετικό έγγραφο», και «[δ]εν γνωρίζω το ακριβές περιεχόμενο της συμφωνίας […· ε]ξάλλου, ουδέποτε είδα κάποιο συναφές έγγραφο».

88 Παρατηρείται ότι τα αποσπάσματα τα οποία επικαλούνται οι προσφεύγουσες αφορούν αποκλειστικώς το ζήτημα της υπάρξεως συμφωνίας («κλίμακας») επί των εκπτώσεων που χορηγούνται στους πελάτες του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως. Επί του συγκεκριμένου αυτού σημείου, η αποδεικτική αξία της δηλώσεως της InBev μειώνεται, ασφαλώς, λόγω της μη υπάρξεως άμεσης αποδείξεως. Ωστόσο, η αξιοπιστία των προσκομισθέντων στοιχείων ως προς την ύπαρξη της «κλίμακας» ενισχύεται από το ότι, αφενός, τα στοιχεία αυτά προέρχονται από δύο διαφορετικές πηγές και, αφετέρου, περιλαμβάνουν ακριβείς ενδείξεις σχετικά με «κλίμακα», ήτοι το ακριβές ποσό της μέγιστης εκπτώσεως (βλ. αιτιολογική σκέψη 48 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Εξάλλου, η ύπαρξη «κλίμακας» ενισχύεται από δύο αποδεικτικά στοιχεία ανεξάρτητα της InBev, ήτοι τις χειρόγραφες σημειώσεις ενός μέλους του διοικητικού συμβουλίου της Bavaria σχετικά με τη συνάντηση της 1ης Μαΐου 1997 (αιτιολογική σκέψη 92 της προσβαλλομένης αποφάσεως), και ενός διευθυντή του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως της Bavaria σχετικά με τη συνάντηση της 12ης Μαρτίου 1998 (που επαναλαμβάνονται στην αιτιολογική σκέψη 143 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

89 Επομένως, η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών σχετικά με την επίκληση της υπάρξεως «αποδείξεων που βασίζονται σε φήμες» δεν δύναται να θέσει εν αμφιβόλω τα αντλούμενα από τη δήλωση της InBev συμπεράσματα.

90 Τέλος, προκειμένου για τη γενική εκτίμηση της αξιοπιστίας της δηλώσεως της InBev, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, η Επιτροπή ορθώς μπόρεσε να προσδώσει στη δήλωση της InBev ιδιαιτέρως μεγάλη αποδεικτική αξία, δεδομένου ότι πρόκειται για απάντηση δοθείσα εξ ονόματος της επιχειρήσεως καθεαυτής, η οποία έχει αξιοπιστία βαίνουσα πέραν αυτής που μπορεί να έχει η απάντηση μέλους του προσωπικού της, ανεξαρτήτως της προσωπικής εμπειρίας ή γνώμης του προσώπου αυτού. Σημειωτέον επίσης ότι η δήλωση της InBev αντιπροσωπεύει το πόρισμα εσωτερικής έρευνας, την οποία διεξήγαγε η επιχείρηση και υποβλήθηκε στην Επιτροπή από δικηγόρο, ο οποίος είχε την επαγγελματική υποχρέωση να ενεργεί προς όφελος της επιχειρήσεως αυτής. Συνεπώς, δεν μπορούσε να ομολογήσει ελαφρά τη καρδία την ύπαρξη παραβάσεως, χωρίς να σταθμίσει τις συνέπειες της ενέργειας αυτής (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, T-23/99, LR AF 1998 κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1705, σκέψη 45, και JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 206).

91 Εξάλλου, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, μολονότι επικρατεί γενικώς κάποια δυσπιστία ως προς τις εκούσιες καταθέσεις των κυρίων συμμετεχόντων σε παράνομη σύμπραξη, ενόψει της δυνατότητας ότι οι συμμετέχοντες αυτοί έχουν την τάση να ελαχιστοποιούν τη σημασία της συμβολής τους στην παράβαση και να μεγιστοποιούν τη συμβολή των άλλων, το γεγονός ότι ζήτησαν υπέρ αυτών την εφαρμογή της ανακοινώσεως περί επιεικείας για να επιτύχουν μείωση του προστίμου δεν παροτρύνει οπωσδήποτε τους λοιπούς συμμετέχοντες στην επίμαχη σύμπραξη να προσκομίσουν παραποιημένα αποδεικτικά στοιχεία. Πράγματι, κάθε προσπάθεια να παραπλανηθεί η Επιτροπή μπορεί να διακυβεύσει την ειλικρίνεια καθώς και την πληρότητα της συνεργασίας του αιτούντος και, κατά συνέπεια, να θέσει σε κίνδυνο τη δυνατότητά του να αντλήσει υπέρ αυτού πλήρες όφελος από την ανακοίνωση περί επιεικείας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Νοεμβρίου 2006, T-120/04, Peróxidos Orgánicos κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-4441, σκέψη 70).

92 Ασφαλώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η δήλωση μιας επιχειρήσεως κατηγορουμένης ότι μετέσχε σε σύμπραξη, της οποίας η ακρίβεια αμφισβητείται από διάφορες άλλες κατηγορούμενες επιχειρήσεις, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως συνιστώσα επαρκή απόδειξη της υπάρξεως παραβάσεως διαπραχθείσας από τις επιχειρήσεις αυτές αν δεν τεκμηριώνεται από άλλα αποδεικτικά στοιχεία (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, Τ-337/94, Enso-Gutzeit κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1571, σκέψη 91, και JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 219).

93 Επομένως, η δήλωση της InBev δεν αρκεί, αυτή και μόνη, για να στοιχειοθετήσει την ύπαρξη της παραβάσεως, αλλά πρέπει να τεκμηριωθεί με άλλα αποδεικτικά στοιχεία.

94 Ωστόσο, πρέπει να θεωρηθεί ότι ο βαθμός τεκμηριώσεως που απαιτείται εν προκειμένω είναι μικρότερος, τόσο από πλευράς ακρίβειας όσο και από πλευράς εντάσεως, λόγω της αξιοπιστίας της δηλώσεως της InBev, όπερ δεν θα συνέβαινε αν η InBev δεν ήταν ιδιαίτερα αξιόπιστη. Έτσι, πρέπει να θεωρηθεί ότι, αν κριθεί ότι, βάσει ενός συνόλου συγκλινουσών ενδείξεων, αποδεικνύεται η ύπαρξη και ορισμένες ιδιαίτερες πτυχές των πρακτικών για τις οποίες γίνεται λόγος στη δήλωση της InBev και στο άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η εν λόγω δήλωση θα μπορούσε να αρκέσει, αυτή και μόνη, στην περίπτωση αυτή, προς πιστοποίηση άλλων πτυχών της προσβαλλομένης αποφάσεως. Εξάλλου, εφόσον ένα έγγραφο δεν αντιφάσκει προδήλως προς τη δήλωση της InBev όσον αφορά την ύπαρξη και το ουσιώδες περιεχόμενο των επικρινομένων πρακτικών, αρκεί να πιστοποιεί ουσιώδη στοιχεία της συμφωνίας την οποία περιγράφει ώστε να έχει κάποια αξία ως επαληθευτικό στοιχείο στο πλαίσιο του συνόλου των ενοχοποιητικών αποδεικτικών στοιχείων που λαμβάνονται υπόψη (βλ., συναφώς, απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 220 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

95 Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, πρέπει να εξετασθούν τα επιχειρήματα των προσφευγουσών περί των λοιπών αποδεικτικών στοιχείων, τα οποία επικαλέστηκε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση προς τεκμηρίωση των διαπιστώσεων που αντλούνται από τη δήλωση της InBev.

— Επί των λοιπών αποδεικτικών στοιχείων

96 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η δήλωση της InBev τεκμηριώνεται από πλείονα εσωτερικά έγγραφα προερχόμενα από τις προσφεύγουσες και τρεις άλλους Ολλανδούς ζυθοποιούς, από χειρόγραφες σημειώσεις των συνεδριάσεων, από σημειώματα περί εξόδων και αντίγραφα των ημερολογιακών σημειωματαρίων, τα οποία συνελέγησαν κατόπιν ερευνών και αιτήσεως περί παροχής πληροφοριών.

97 Στην αιτιολογική σκέψη 67 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τις χειρόγραφες σημειώσεις ενός εμπορικού διευθυντή της Grolsch, σχετικά με τη συνάντηση της 27ης Φεβρουαρίου 1996, το δε αντικείμενο της συναντήσεως αυτής είχε προσδιορισθεί με τη μνεία «CBK cie HOR cath». Οι εν λόγω σημειώσεις περιλαμβάνουν το εξής απόσπασμα: «Εγγυήσεις/χρηματοδοτήσεις: χρημ[ατοδοτήσεις] για [...] μεγαλύτερες από τις ανάγκες των συγκεκριμένων σημείων. Επομένως […] εκατομ[μύρια]».

98 Κατά την Επιτροπή, από το απόσπασμα αυτό προκύπτει ότι οι τέσσερις επίμαχοι ζυθοποιοί συζήτησαν, στο πλαίσιο συναντήσεως «Catherijne», τους χρηματοοικονομικούς όρους που εφαρμόζονται ή θα εφαρμοσθούν σε ορισμένους πελάτες επιτόπιας καταναλώσεως (αιτιολογική σκέψη 72 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και ειδικότερα στις επιχειρήσεις τις οποίες διαχειρίζεται ιδιοκτήτης πολλών επιχειρήσεων επιτόπιας καταναλώσεως στις Κάτω Χώρες.

99 Στην αιτιολογική σκέψη 76 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τις χειρόγραφες σημειώσεις ενός διευθυντή του τμήματος επιτόπιας καταναλώσεως της Bavaria, σχετικά με τη συνάντηση της 19ης Ιουνίου 1996. Οι σημειώσεις παρατίθενται ως εξής:

«- προσαρμογή τιμών

κατανάλωση εκτός καταστήματος μεγάλη — αμελητέα

σύμπραξη Bavaria — Interbrew

[…] και […] -> πρόβλημα […]

Martens

Schultenbrau!! 89 ct

- αύξηση μόνον της τιμής ανά βαρέλι

επιχειρήματα

πλήρως μόνον Hein + Grolsch

Frise US Heit

Interbrew \

| αυξάνουν από κοινού

Bavaria /

-> […] επίσης

οι χαμηλές τιμές αυξάνουν περισσότερο από τις υψηλές

- εμφύσηση αέρα

- συμφωνίες

εξυγίανση εκπτώσεως καταστήματος πωλήσεως οινοπνευματωδών ποτών 7,5 ανά βαρέλι Heineken

προετοιμασία εκπροσώπων όσον αφορά τυχόν συμφωνίες

Interbrew \

| χρησιμοποίηση αέρα

Grolsch /».

100 Κατά την Επιτροπή, από τις σημειώσεις αυτές προκύπτει ότι οι παρόντες ζυθοποιοί συζήτησαν λεπτομερώς τις τιμές, τόσο της μπίρας ιδιωτικού σήματος όσο και της μπίρας που πωλείται σε βαρέλι, και ότι η τιμή των λιγότερο ακριβών τύπων μπίρας, που παράγει η Interbrew και η Bavaria, πρέπει να αυξηθεί περισσότερο από την τιμή των ακριβότερων ζύθων, τους οποίους παράγει η Heineken και η Grolsch (αιτιολογική σκέψη 85 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

101 Στην αιτιολογική σκέψη 89 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται ένα έγγραφο το οποίο απηύθυνε ο γενικός διευθυντής της Interbrew Nederland, στις 25 Μαρτίου 1997, στην έδρα της InBev στο Βέλγιο:

«Υφίσταται τώρα συμφωνία μεταξύ των κύριων ζυθοποιών για αύξηση της τιμής πριν από το 1998. Τούτο θα δώσει στους ζυθοποιούς τη δυνατότητα να αυξήσουν τα οικονομικά τους αποθέματα για τα τυχόν αναγκαία επιπλέον κονδύλια για διαφημιστικούς σκοπούς. Οι παραγωγοί των τύπων Α προσπαθούν να διαφοροποιήσουν την αύξηση της τιμής μεταξύ των τύπων Α (συν 2 NLG/hl) και των τύπων Β (συν 4 NLG/hl). Τούτο είναι προφανώς αδύνατο –πρέπει όλοι να στηρίξουμε συνολική αύξηση 4 NLG. Αποκλείω την αύξηση της τιμής των ιδιαίτερων τύπων μπίρας μας "οι οποίοι πίνονται ευχάριστα" (DAS, Hoegaarden, Leffe). Άρχισαν οι διαπραγματεύσεις.»

102 Βάσει του εγγράφου αυτού, η Επιτροπή κατέληξε στο ότι προβλεπόταν αύξηση τιμών πριν από το 1998 κατόπιν διαπραγματεύσεων των τιμών μεταξύ των κύριων παραγωγών. Εξάλλου, το ίδιο έγγραφο επιβεβαίωνε την ύπαρξη διακρίσεως μεταξύ παραγωγών και ακριβότερων και φθηνότερων τύπων μπίρας (αιτιολογική σκέψη 90 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

103 Στην αιτιολογική σκέψη 92 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τις χειρόγραφες σημειώσεις ενός μέλους του διοικητικού συμβουλίου της Bavaria σχετικά με τη συνάντηση της 1ης Μαΐου 1997. Παραθέτει τα ακόλουθα αποσπάσματα:

«Όμιλος Catherijne 1/5 - 97

“εσωτερικές” μεταβιβάσεις του ομίλου

πρέπει επίσης να τηρούν την “κλίμακα”

[…] “Χάγη”

Monster ZH [νότια Ολλανδία] υψηλότερη συντρέχουσα προσφορά».

104 Κατά την Επιτροπή, οι σημειώσεις αυτές επιβεβαιώνουν ότι οι ζυθοποιοί συζητούσαν για «κλίμακα» στους εμπορικούς όρους που προσφέρονται σε μεμονωμένα σημεία πωλήσεως, στην περίπτωση μεταβιβάσεως ενός ομίλου σε άλλον, αλλά και στην περίπτωση μεταβιβάσεως εντός του ιδίου ομίλου (αιτιολογική σκέψη 99 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

105 Στην αιτιολογική σκέψη 100 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι στις προπαρατεθείσες σημειώσεις περιλαμβάνονται και τα ονόματα «Heineken/Amstel/Brand/Grolsch» στην πρώτη γραμμή και τα ονόματα «Interbrew/Bavaria» στη δεύτερη γραμμή, οι δε δύο αυτές γραμμές συνδέονται με άγκιστρο σε συνέχεια του οποίου περιλαμβάνεται η μνεία «όχι αυξήσεις τιμών». Η Επιτροπή συνάγει εξ αυτών ότι η διάκριση μεταξύ των τύπων Α, τους οποίους κατέχει η Heineken και η Grolsch, και των τύπων Β, τους οποίους κατέχει η Interbrew και η Bavaria, ήταν το επίκεντρο των συζητήσεων μεταξύ των ζυθοποιών περί των αυξήσεων της τιμής της μπίρας (αιτιολογική σκέψη 103 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

106 Στην αιτιολογική σκέψη 117 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τις χειρόγραφες σημειώσεις ενός μέλους του διοικητικού συμβουλίου της Bavaria σχετικά με τη συνάντηση της 17ης Δεκεμβρίου 1997. Παραθέτει το εξής απόσπασμα:

«2) Κατάσταση τιμών: Μαρτίου/Απριλίου

αύξηση τιμών σε ένα στάδιο/αύξηση τιμών σε δύο στάδια

a) η Heineken αναμένει λίγες αντιδράσεις !! Heineken 18.59

b) σε περίπτωση αυξήσεως: πολύ συζητήσιμη· ολοψύχως· θα υπάρξει υποστήριξη».

107 Η Επιτροπή συνάγει εξ αυτών ότι οι ζυθοποιοί που ήσαν παρόντες στη συνάντηση της 17ης Δεκεμβρίου 1997, μεταξύ άλλων η Bavaria, η Grolsch και η Heineken, συζητούσαν αυξήσεις τιμών, καθώς και πιθανές αντιδράσεις στις αυξήσεις τιμών (αιτιολογική σκέψη 127 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

108 Στην αιτιολογική σκέψη 129 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται απόσπασμα από τις χειρόγραφες σημειώσεις διευθυντή του τομέα επιτόπιας καταναλώσεως της Bavaria σχετικά με τη συνάντηση της 12ης Μαρτίου 1998:

«- Δεν συνέβησαν σημαντικά πράγματα μετά την 1η Ιανουαρίου

- Για τους τύπους μπίρας A δεν επικρατεί πανικός σε σχέση με την τιμή Hein

δεν έχει ιδιαίτερη σημασία η μείωση σε 9.95 από 11,49 Int

9.75 9.36 Bavaria

2x 4.95 4.75 }→

μπίρες ιδιωτικού σήματος

χαμηλότερες τιμές της αγοράς

[…] μέσα Μαρτίου Bavaria θα συμβεί κάτι

υπό Amstel (17) Bavaria (15)

από 9.75 σε 10.75 αν δεν συμβεί

τίποτα, τότε η Grolsch και η Hein

μικρές αυξήσεις ζυθοποιίας

→ καθορισμός συμφωνίας […] και Dick

Τούτο πρέπει να μπορεί να "αποδειχθεί" μέσω της Nielsen ειδάλλως

δεν θα συμβεί τίποτα».

109 Κατά την Επιτροπή, εξ αυτών προκύπτει ότι οι ζυθοποιοί που ήσαν παρόντες στη συνάντηση της 12ης Μαρτίου 1998 συζήτησαν τις εκπτώσεις που χορηγήθηκαν στα ολλανδικά πολυκαταστήματα (αιτιολογική σκέψη 137 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και οι αυξήσεις τιμών που εφάρμοζε η Bavaria έπρεπε να αποδεικνύονται από τα στοιχεία των ταμείων των πολυκαταστημάτων που συνέλεξε η AC Nielsen (αιτιολογική σκέψη 133 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

110 Στην αιτιολογική σκέψη 138 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται ένα δεύτερο απόσπασμα των προπαρατεθεισών χειρόγραφων σημειώσεων:

«Bav επιτόκιο 4 %? 6 1/2

εκτός

αν υπάρχει επίδομα για διαφημιστικούς σκοπούς».

111 Κατά την Επιτροπή, το απόσπασμα αυτό αποδεικνύει ότι έγινε συζήτηση για το επίπεδο των επιτοκίων που εφαρμόζονταν στα δάνεια τα οποία χορηγούνταν στα σημεία πωλήσεως επιτόπιας καταναλώσεως (αιτιολογική σκέψη 142 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

112 Στην αιτιολογική σκέψη 143 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται ένα τρίτο απόσπασμα των προπαρατεθεισών χειρόγραφων σημειώσεων:

«Ποδοσφαιρικοί όμιλοι Αίθουσες θεαμάτων Θέατρα

Φοιτητικές ενώσεις

[…]

Grolsch

Κάτω /εκτός της κλίμακας

130

[…] (125) 124,5».

113 Κατά την Επιτροπή, εξ αυτών προκύπτει ότι οι ζυθοποιοί συζήτησαν ειδικώς για συγκεκριμένους πελάτες του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως σε σχέση με «κλίμακα», ενισχύοντας τη δήλωση της InBev όσον αφορά την ύπαρξη συμφωνίας που καθορίζεται ως «κλίμακα» (αιτιολογική σκέψη 147 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

114 Στην αιτιολογική σκέψη 156 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται απόσπασμα των χειρόγραφων σημειώσεων μέλους του διοικητικού συμβουλίου της Bavaria, σχετικά με τη συνάντηση της 3ης Ιουλίου 1998.

«[…] Heineken αύξησε

[…] >> Heineken βαρελίσια μπίρα».

115 Η Επιτροπή συνάγει από το απόσπασμα αυτό ότι οι ζυθοποιοί συζήτησαν τις τιμές που εφαρμόζονταν τόσο στους πελάτες του τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος όσο και σε πελάτη επιτόπιας καταναλώσεως (αιτιολογικές σκέψεις 162 έως 164 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

116 Στην αιτιολογική σκέψη 165 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται άλλο απόσπασμα των προπαρατεθεισών χειρόγραφων σημειώσεων:

«~~Καφές~~ […] 1800 […]

[…] 400 […]

60 ανά hl

650.000,- V.B.K.».

117 Κατά την Επιτροπή, από το απόσπασμα αυτό προκύπτει ότι οι ζυθοποιοί συζήτησαν μια συγκεκριμένη έκπτωση και/ή προμήθεια για μείωση που εφαρμόζεται ή πρόκειται να εφαρμοσθεί σε συγκεκριμένα σημεία πωλήσεως επιτόπιας καταναλώσεως (αιτιολογική σκέψη 171 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

118 Στην αιτιολογική σκέψη 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται ένα έγγραφο με ημερομηνία 30 Ιουνίου 1998 και κατάλογο τιμών της Heineken που αναγγέλλουν τις νέες εφαρμοστέες τιμές για την εμφιαλωμένη μπίρα και τη μη εμφιαλωμένη μπίρα (μπίρα σε δοχείο και μπίρα σε βαρέλι) από 1ης Ιουνίου 1998, τα οποία ανακαλύφθηκαν στο γραφείο ενός διευθυντή πωλήσεων «εκτός καταστήματος καταναλώσεως» της Grolsch, και φέρουν τη μνεία «agenda c[ommiss]ie CBK» (επιτροπή για την ημερήσια διάταξη CBK). Κατά την Επιτροπή, τα έγγραφα αυτά επιρρωννύουν τη δήλωση της InBev ότι τόσο οι τιμές «καταναλώσεως εκτός καταστήματος» όσο και ο ανταγωνισμός στην αγορά της «επιτόπιας καταναλώσεως» συζητήθηκαν κατά τις σχετικές συναντήσεις (αιτιολογική σκέψη 175 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

119 Στην αιτιολογική σκέψη 179 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται εσωτερικό σημείωμα της Heineken της 14ης Οκτωβρίου 1998, απευθυνθέν στη διεύθυνση της Heineken, διατυπωθέν ως εξής: «η υποσχεθείσα από την Bavaria εντός της CBK αύξηση τιμών δεν προκύπτει σαφώς στα [αριθμητικά στοιχεία] της Nielsen». Κατά την Επιτροπή, το σημείωμα αυτό ενισχύει το συμπέρασμα ότι η Bavaria ανήγγειλε στη συνάντηση της 12ης Μαρτίου 1998 την πρόθεσή της να αυξήσει πρώτη τις τιμές της στον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος, οι δε λοιποί ζυθοποιοί θα ακολουθούσαν μεταγενέστερα και οι εφαρμοσθείσες από την Bavaria αυξήσεις έπρεπε να «αποδεικνύονται» στα αριθμητικά στοιχεία της Nielsen (αιτιολογική σκέψη 180 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

120 Στην αιτιολογική σκέψη 184 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται αλληλογραφία απευθυνθείσα σε διευθυντή της μονάδας «επιτόπιας καταναλώσεως» των Κάτω Χωρών της Heineken από διευθυντή του τμήματος προωθήσεως πωλήσεων και της καταναλώσεως εκτός καταστήματος της ζυθοποιίας Brand BV της Heineken, ως προς τη συνομιλία του με ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Bavaria:

«Κατά την έκθεση ειδών διατροφής του Noordwijk, στις 9 Σεπτεμβρίου [1998], [ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Bavaria] μου μίλησε για την υπόθεση […] και για την αντίδραση της Heineken. Συνοπτικώς, κατά την άποψή του, η Heineken θα μπορούσε προφανώς να είχε αρχίσει νωρίτερα τις διαπραγματεύσεις με τους πρώτους υπεύθυνους της Heineken και της Bavaria στην ολλανδική αγορά επιτόπιας καταναλώσεως. Τα απολεσθέντα εκατόλιτρα θα μπορούσαν επομένως να έχουν αντισταθμισθεί με άλλον τρόπο. Εξάλλου, πρόσθεσε ότι μακροπρόθεσμα η Bavaria μπορεί να είχε υπόψη της άλλους δυνητικούς πελάτες του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως, οι οποίοι θα επιθυμούσαν να μεταβούν εκουσίως (τονίζεται το εκουσίως, όπως στην

περίπτωση του […], κατά την άποψή του) στην Bavaria [όνομα ενός υπευθύνου της επιτόπιας καταναλώσεως των Κάτω Χωρών της Heineken], εξυπονοείται ότι τα σχόλια αυτά εντάσσονται απολύτως στην πασίγνωστη επιχειρηματολογία των […]. Δεν ήθελα να σου στερήσω τις πληροφορίες αυτές. Καλή τύχη στη συνομιλία σου».

121 Η Επιτροπή φρονεί ότι η εν λόγω αλληλογραφία επιβεβαιώνει τη δήλωση της InBev ότι οι ζυθοποιοί δεν συζητούσαν μόνον τους περιορισμούς επί των μειώσεων, αλλά και τους περιορισμούς που αφορούν τα σημεία πωλήσεων που επιλέγουν άλλον ζυθοποιό· τούτο δε όχι μόνον κατά τις πολυμερείς συναντήσεις, αλλά και κατά τις διμερείς (αιτιολογική σκέψη 189 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

122 Στην αιτιολογική σκέψη 193 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τις χειρόγραφες σημειώσεις ενός γενικού διευθυντή της Grolsche Bierbrouwerij Nederland επί της προσκλήσεως στη συνάντηση της 8ης Ιανουαρίου 1999:

«-πωλήσεις ‘98

-τιμή της μπίρας →

- κιβώτιο τύπου “pinool”	ενέργειες/κατ II
-κιβώτια	χαμηλές [τιμές]
	βαρέλι
	NMA».

123 Επομένως, κατά την Επιτροπή, οι συζητήσεις επί των τιμών της μπίρας επικεντρώθηκαν σε τέσσερα στοιχεία: πρώτον, στις διαφημιστικές εκστρατείες στην αγορά της καταναλώσεως εκτός καταστήματος, δεύτερον, στην τιμή των λιγότερο ακριβών τύπων μπίρας ιδιωτικού σήματος, τρίτον, στην τιμή της βαρελίσιας μπίρας, στους μεγάλους περιέκτες που χρησιμοποιούνται στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως της ολλανδικής αγοράς μπίρας και, τέταρτον, στην ολλανδική αρχή ανταγωνισμού «NMA» (αιτιολογική σκέψη 194 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

124 Στις αιτιολογικές σκέψεις 197 και 199 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τον κατάλογο των προς επίκληση ζητημάτων στη συνάντηση της 8ης Ιανουαρίου 1999, όπου ένας εκπρόσωπος της Grolsch είχε σημειώσει τη συντομογραφία «BP», την οποία ερμήνευσε η Επιτροπή ως «τιμή της μπίρας» (bierprijs) ή «κατώτατη τιμή» (bodemprijs), καθώς και «P[rivate] L[abel] 50 ct. επιπλέον». Από τις σημειώσεις αυτές, η Επιτροπή συνάγει ότι, όσον αφορά τη βαρελίσια μπίρα, οι ζυθοποιοί συζήτησαν τις τιμές λεπτομερώς (αιτιολογική σκέψη 203 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

125 Στις αιτιολογικές σκέψεις 212 και 213 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται έγγραφο με τη μνεία τριών επαφών σε επίπεδο διευθύνσεως μεταξύ Heineken και Grolsch κατά τις 5 Ιουλίου 1999, στο οποίο αναφέρεται «πόλεμος τιμών» μεταξύ των δύο ζυθοποιών. Η Επιτροπή συνάγει εξ αυτού ότι η Heineken ήρθε σε απευθείας επαφή με την Grolsch περί των μειώσεων αυτών, τούτο δε ενάμιση μήνα πριν από την ουσιαστική εφαρμογή των προσωρινών μειώσεων, που εφαρμόσθηκαν από αλυσίδα καταστημάτων, στην οποία η Grolsch αρνήθηκε να χορηγήσει αντισταθμιστικό όφελος (αιτιολογική σκέψη 213 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

126 Στην αιτιολογική σκέψη 224 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται διάφορα έγγραφα, τα οποία περιλαμβάνονται στον διοικητικό φάκελο της υποθέσεως, από τα οποία προκύπτουν τα θέματα που συζητήθηκαν κατά τις διμερείς συναντήσεις μεταξύ Bavaria και InBev της 8ης Μαρτίου 1995, του δεύτερου δεκαπενθήμερου του Μαρτίου 1997, της 12ης Μαΐου 1997, της 19ης Ιουνίου 1997 και της 8ης Σεπτεμβρίου 1997. Συναφώς, κάνει μνεία των ακολούθων αποσπασμάτων:

— συνάντηση της 8ης Μαρτίου 1995: «η [Bavaria] και η [Interbrew Nederland] ανέφεραν αμφότερες ότι έχουν σοβαρά προβλήματα με τον κ. […] στις Κάτω Χώρες» (υποσημείωση 491 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— συνάντηση της 12ης Μαΐου 1997: συζητήθηκε η «αύξηση των τιμών» και «τα ιδιωτικά σήματα ως δαμόκλεια σπάθη […] ψυχολογική πίεση της Grolsch και ιδίως της Heineken για αύξηση των τιμών της μπίρας ιδιωτικού σήματος» (υποσημείωση 493 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— συνάντηση της 19ης Ιουνίου 1997: συζητήθηκε «η συμπεριφορά που πρέπει να ακολουθηθεί στον τομέα των ιδιωτικών σημάτων και, σχετικά με αυτό, η θέση της Interbrew όσον αφορά την Martens (η οποία θεωρείται ανεπιθύμητη καλεσμένη στον χώρο της ολλανδικής μπίρας[])» (υποσημείωση 494 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— συνάντηση της 8ης Σεπτεμβρίου 1997: συζητήθηκε «η κατάσταση της αγοράς των ιδιωτικών σημάτων στις Κάτω Χώρες και το γεγονός ότι η Bavaria πήρε έναν πελάτη από την Interbrew […] κατώτατη προσφορά που έγινε σε [πελάτη] […] η Bavaria τροποποίησε το status quo […]» (υποσημείωση 495 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

127 Η Επιτροπή ερμηνεύει τα εν λόγω έγγραφα ως απόδειξη του ότι οι διμερείς διαβουλεύσεις μεταξύ Bavaria και InBev επέτρεψαν τη διατήρηση μιας «ένοπλης ειρήνης» ή ενός «συμφώνου μη επιθέσεως» που αφορά την μπίρα ιδιωτικού σήματος (αιτιολογική σκέψη 223 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

128 Στην αιτιολογική σκέψη 227 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται το από 26 Σεπτεμβρίου 1997 έγγραφο, το οποίο απηύθυνε διευθυντής των εξαγωγών της Interbrew Nederland σε διευθυντή των εξαγωγών στην κεντρική έδρα της Interbrew περί των «πωλήσεων μπίρας στη Γερμανία και των ιδιωτικών σημάτων»:

«Συζήτησα προσφάτως επ' αυτού με τον κύριο ανταγωνιστή μας στις Κάτω Χώρες και, με την ευκαιρία αυτή, πληροφορήθηκα ότι επρόκειτο να συναντηθούν […] για να προωθήσουν ή να μην προωθήσουν τον όγκο της μπίρας TIP για το 1998. Ζήτησα να μάθω το επίπεδο της τιμής στο οποίο είχαν την πρόθεση να εργασθούν και μου επιβεβαίωσε ακριβώς την ίδια τιμή, μείον μιας εισφοράς με προορισμό την κεντρική έδρα της […], και το γεγονός ότι θα δεχόταν όγκο περίπου 200 000 hl στην τιμή αυτή.»

129 Κατά την Επιτροπή, εξ αυτών προκύπτει ότι η Interbrew ζήτησε και έλαβε από την Bavaria λεπτομερείς πληροφορίες περί των τιμών και των σχετικών με τυχόν παράδοση όγκων, εκ μέρους της Bavaria, μπίρας ιδιωτικού σήματος σε γερμανική αλυσίδα μεγάλου διανομέα. Η Επιτροπή φρονεί ότι το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνει τη δήλωση της InBev ότι η Interbrew και η Bavaria αντάλλαξαν πληροφορίες για το επίπεδο των προτεινομένων τιμών στους πελάτες μπίρας ιδιωτικού σήματος. Η Επιτροπή προβάλλει, εξάλλου, ότι η InBev αναγνώρισε το γεγονός αυτό με το από 21 Φεβρουαρίου 2006 έγγραφο (αιτιολογική σκέψη 228 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

130 Στην αιτιολογική σκέψη 234 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται την ακόλουθη δήλωση της ζυθοποιίας Haacht για τη συνάντηση της 14ης ή της 15ης Ιουνίου 1998 μεταξύ Bavaria, Interbrew Nederland και των Βέλγων ζυθοποιών Interbrew Belgique, Alken Maes, Haacht και Martens:

«Κατά τη διάρκεια της συναντήσεως αυτής, οι Ολλανδοί ζυθοποιοί πληροφορήθηκαν το περιεχόμενο της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Βέλγων συμμετεχόντων. Οι ολλανδικές ζυθοποιίες συμφώνησαν να ανταλλάξουν στοιχεία σχετικά με τους όγκους, τα είδη συσκευασίας, τη διάρκεια των συμβάσεων και τις τυχόν ημερομηνίες

λήξεως των συμβάσεων και τους πελάτες. Όσον αφορά τις τιμές, οι μετέχοντες συμφώνησαν, κατ' αρχήν, να μην ανταλλάξουν πληροφορίες συναφώς […]

Οι συμμετέχοντες στη συνάντηση έκριναν ότι έπρεπε να αναθέσουν σε ένα ουδέτερο μέρος να συγκεντρώσει τις ανταλλαγείσες πληροφορίες. Το αίτημα αυτό υποβλήθηκε διότι τα παρόντα στην ολλανδική αγορά μέρη δεν είχαν εμπιστοσύνη στα λοιπά μέρη. Η Haacht εκλήθη να συγκεντρώσει τις πληροφορίες κατά το μέτρο που δεν ασκούσε δραστηριότητες στην ολλανδική αγορά.»

131 Η Επιτροπή φρονεί ότι η δήλωση αυτή επιβεβαιώνει, επί του υπό εξέταση ζητήματος, τη δήλωση της InBev (αιτιολογική σκέψη 235 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

132 Στην αιτιολογική σκέψη 236 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τις χειρόγραφες σημειώσεις της προπαρατεθείσας συναντήσεως της 14ης ή της 15ης Ιουνίου 1998, που ανακαλύφθηκαν στο γραφείο της γραμματέως ενός προέδρου του διοικητικού συμβουλίου της Bavaria:

«Martens → τίποτε δεν συγκεκριμενοποιήθηκε ποτέ στις Κάτω Χώρες

→ χαμηλές [τιμές] — αγορά — σπάσιμο τιμών

|→ υποβλήθηκαν προσφορές τιμών

Interbrew Nederland — Martens -> προσφορά υποβληθείσα σε μεγάλο πελάτη ιδιωτικών

σημάτων

[…]

7,68 [σημειωθείσα]

Martens — “μείωση των τιμών Βέλγιο”

επί του παρόντος NL → […]

Η Interbrew Belgique έκανε το πρώτο βήμα όσον αφορά την P[rivate] L[abel]

μόνο για […]

Pilsener […]

/ \ / \

ενιαία προσφορά πολλαπλών επιλογών

[…] — “αποφασίστηκε” |→ στην Interbrew

ΚΑΤ I+II».

133 Κατά την Επιτροπή, οι σημειώσεις αυτές επιβεβαιώνουν ότι η Interbrew Belgique έλαβε την πρωτοβουλία συναντήσεως για την μπίρα ιδιωτικού σήματος, κατά τη διάρκεια της οποίας αποφασίστηκε ότι η σύμβαση με οργάνωση αγοράς εμπόρων λιανικής πωλήσεως «θα πήγαινε στην Interbrew στις Κάτω Χώρες» (αιτιολογική σκέψη 237 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

134 Ως προς την τελευταία αυτή συνάντηση, η Επιτροπή επικαλείται επίσης την ακόλουθη δήλωση ενός διευθυντή του τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος της InBev, την οποία υπέβαλε η InBev, στις 21 Φεβρουαρίου 2006, απαντώντας σε αίτηση παροχής πληροφοριών (αιτιολογική σκέψη 238 της προσβαλλομένης αποφάσεως):

«Μια δεδομένη στιγμή […], ο κ. [...] της […] μου αντιπαράθεσε μια χαμηλή τιμή που του είχε προτείνει η Martens. Μου ανέφερε ότι είχε λάβει τιμή 0,32 NLG ανά φιάλη. Τούτο αντιστοιχεί στο ποσό των 7,68 NLG ανά κιβώτιο 24 φιαλών, το οποίο αναφέρεται στις σημειώσεις του κ. [υπευθύνου της Bavaria]. Στο πλαίσιο των συζητήσεων αυτών, οι οποίες διήρκεσαν από τον Απρίλιο μέχρι τις αρχές Ιουνίου 1998, του πρότεινα να μεταβεί στην κατηγορία ΙΙ και να έχει έτσι μείωση των ειδικών φόρων καταναλώσεως. Τέλος, στις αρχές Ιουνίου 1998, συνάψαμε συμφωνία με […] σχετικά με την παράδοση νέας […] μπίρας κατηγορίας ΙΙ […]. Χάρη στη μείωση των ειδικών φόρων καταναλώσεως, κατόπιν της μεταβάσεως σε μπίρα της κατηγορίας ΙΙ, είχαμε τη δυνατότητα να προτείνουμε ποσό 6,36 NLG (που συμπεριλαμβάνει μείωση δασμών 0,84 NLG) και, επομένως, να παρακάμψουμε την προσφορά της Martens.

[…]

Κατά τη συνάντηση της 14ης ή 15ης Ιουνίου 1998, […] η Interbrew συμφώνησε με […] για τις παραδόσεις μπίρας της κατηγορίας Ι […] και της κατηγορίας ΙΙ. Κατά τη διάρκεια της συναντήσεως αυτής, ανέφερα τις συζητήσεις και τη συμφωνία που επήλθε με […] για δύο λόγους. Πρώτον, ήθελα να αντιτάξω στην Martens

την προσφορά που είχε υποβάλει στην […], δεδομένου ότι είχε πάντοτε αρνηθεί ότι παρουσίασε προσφορές τιμές στις Κάτω Χώρες. Δεύτερον, ήθελα να πληροφορήσω τους λοιπούς συμμετέχοντες ότι δεν έπρεπε πλέον να υποβάλλουν προσφορές σε […], λαμβανομένης υπόψη της συναφθείσας μεταξύ Interbrew και […] συμφωνίας. Η γραμμή n του [εγγράφου περιλαμβανομένου στην αιτιολογική σκέψη 236 της προσβαλλομένης αποφάσεως] μαρτυρεί την ανακοίνωσή μου σχετικά με τη σύναψη συμβάσεως παραδόσεως μπίρας της κατηγορίας I και της κατηγορίας II μεταξύ […] και Interbrew. Η ύπαρξη της εν λόγω συμφωνίας […] προκύπτει από την τηλεομοιοτυπία της 24ης Ιουνίου 1998.»

135 Στην αιτιολογική σκέψη 240 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται δήλωση του Βέλγου ζυθοποιού Haacht περί της δεύτερης βελγο-ολλανδικής συναντήσεως της 7ης Ιουλίου 1998, σύμφωνα με την οποία:

«Είναι η τελευταία συνάντηση η οποία οργανώνεται μεταξύ των μερών. Κατά τη συνάντηση αυτή, η Haacht προέβη στη διανομή των πληροφοριών που συνελέγησαν στην ολλανδική αγορά.

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες άλλαξαν θέμα για να συζητήσουν ορισμένα λιγότερο σημαντικά ζητήματα, αλλά ο εκπρόσωπος της Haacht δεν έλαβε μέρος στη συζήτηση αυτή. Εν πάση περιπτώσει, δεν έγινε συναφώς καμία ανταλλαγή σημαντικών πληροφοριών. Η συνάντηση αυτή έδωσε την εντύπωση ότι δεν προσέθεσε τίποτε συγκεκριμένο.»

136 Κατά την Επιτροπή, η δήλωση ενός διευθυντή του τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος της Interbrew επιβεβαιώνει τη δήλωση της Haacht ότι επρόκειτο για την τελευταία βελγο-ολλανδική συνάντηση. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η απόφαση να τεθεί τέλος στις συναντήσεις αυτές βασίζεται σε ένα συγκεκριμένο λόγο, ήτοι τον φόβο εισβολής της ολλανδικής αρχής ανταγωνισμού σε μία ή περισσότερες ζυθοποιίες, όπερ επιβεβαιώθηκε με τη δήλωση της InBev (αιτιολογική σκέψη 241 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

137 Στην αιτιολογική σκέψη 248 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται εσωτερική δήλωση της Heineken ότι «οι εξαιρετικώς χαμηλές τιμές τις οποίες εφαρμόζει επί του παρόντος η βελγική ζυθοποιία Martens […] παρακωλύουν την πολιτική που συνίσταται στην άνοδο των χαμηλών τιμών της αγοράς σε υψηλότερο επίπεδο τιμών».

138 Τέλος, στην αιτιολογική σκέψη 249 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τη δήλωση που έγινε κατά τον έλεγχό της στις 23 Μαρτίου 2000 και την οποία υπέγραψε ένας γενικός διευθυντής της Grolsche Bierbrouwerij Nederland, νυν πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Koninklijke Grolsch:

«Έφερε μαζί του το έγγραφο […] με τίτλο "Σενάρια τιμών βάσει καθαρής αυξήσεως των τιμών χονδρικής κατά 2,00 NLG ανά hl", το οποίο περιλαμβάνει τη σημείωση "CBK — Fie — πάντα να επισυνάπτεται", στις συναντήσεις της οικονομικής επιτροπής της CBK. Χρησιμοποίησε το εν λόγω έγγραφο για να προσελκύσει την προσοχή της Interbrew και της Bavaria (των παραγωγών μπίρας ιδιωτικού σήματος στις Κάτω Χώρες) επί του καθορισμού τιμών, ο οποίος ήταν αδικαιολόγητος κατά την άποψή του, της μπίρας ιδιωτικού σήματος (λιγότερο των 10 φιορινίων ανά κιβώτιο).»

139 Στην ίδια αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται επίσης την ακόλουθη δήλωση ενός γενικού διευθυντή της Heineken Nederland:

«Ήμουν ήδη παρών σε συνάντηση της CBK όπου άλλοι μιλούσαν για τον καθορισμό τιμών [μπίρας] ιδιωτικού σήματος. Τέτοιες παρατηρήσεις διατυπώθηκαν για να εκφράσουν ανησυχία. Δεν αντέδρασα διότι, κατ' αρχήν, η Heineken δεν συνεργάζεται με την παραγωγή [μπίρας] ιδιωτικού σήματος.»

140 Από τα παρατεθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 248 και 249 της προσβαλλομένης αποφάσεως αποσπάσματα, η Επιτροπή συνάγει ότι οι παραγωγοί μπίρας ιδιωτικού σήματος (Interbrew και Bavaria) αποκάλυψαν τη στρατηγική τους τιμών στη Heineken και στην Grolsch, οι οποίες δεν ασκούν δραστηριότητες στον τομέα αυτό (αιτιολογική σκέψη 248 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Επομένως, η Επιτροπή συνάγει ότι οι διμερείς συζητήσεις μεταξύ Interbrew και Bavaria με σκοπό την αύξηση των τιμών της μπίρας ιδιωτικού σήματος αποτελούσαν μέρος των γενικών συζητήσεων που διεξήχθησαν μεταξύ των τεσσάρων ζυθοποιών (αιτιολογική σκέψη 252 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

141 Διαπιστώνεται ότι τα απαριθμούμενα ανωτέρω στοιχεία επιρρωννύουν τη δήλωση της InBev και δικαιολογούν τη διαπίστωση ότι οι εκπρόσωποι της Heineken, της Grolsch, της Interbrew και της Bavaria συγκεντρώνονταν τακτικώς στο πλαίσιο κύκλου άτυπων συναντήσεων, οι οποίες είναι γνωστές ως «σύμπραξη Catherijne» ή «επιτροπή για την ημερήσια διάταξη», με ποικίλη σύνθεση (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 45 της προσβαλλομένης αποφάσεως· λοιπά αποδεικτικά στοιχεία εξετάσθηκαν στις αιτιολογικές σκέψεις 65 έως 222 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Οι 18 συναντήσεις, για τις οποίες γίνεται λόγος στην προσβαλλόμενη απόφαση, που εντάσσονται στον κύκλο αυτό, έλαβαν χώρα στις 27 Φεβρουαρίου 1996, 19 Ιουνίου 1996, 8 Οκτωβρίου 1996, 8 Ιανουαρίου 1997, 1η Μαΐου 1997, 2 Σεπτεμβρίου 1997, 16 Δεκεμβρίου 1997, 17 Δεκεμβρίου 1997, 12 Μαρτίου 1998, 9 Απριλίου 1998, 3 Ιουλίου 1998, 15 Δεκεμβρίου 1998, 8 Ιανουαρίου 1999, 4 Μαρτίου 1999, 10 Μαΐου 1999, 11 Αυγούστου 1999, 19 Αυγούστου 1999 και 3 Νοεμβρίου 1999.

142 Όσον αφορά το περιεχόμενο των συζητήσεων που διεξήχθησαν στο πλαίσιο των εν λόγω συναντήσεων, τα προπαρατεθέντα στοιχεία ενισχύουν τη δήλωση της InBev και στοιχειοθετούν τα εξής:

— ως προς τον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος:

— οι τέσσερις ζυθοποιοί συζητούσαν τις τιμές (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 51, και λοιπά αποδεικτικά στοιχεία παρατεθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 76, 129, 156, 174, 193, 212 και 213 της προσβαλλο-

μένης αποφάσεως) και τις αυξήσεις των τιμών της μπίρας στις Κάτω Χώρες (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 51, και λοιπά αποδεικτικά στοιχεία παρατεθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 76, 89, 117 και 179 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— διεξήχθησαν συζητήσεις επί των τιμών και μέσω διμερών επαφών, ιδίως μεταξύ Grolsch και Heineken τον Ιούλιο 1999 (έγγραφο παρατεθέν στις αιτιολογικές σκέψεις 212 και 213 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— συζητήθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις σε θέματα τιμών (εσωτερικό έγγραφο της Interbrew μνημονευθέν στην αιτιολογική σκέψη 89 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και οι ανταλλαγείσες πληροφορίες ήσαν ορισμένες φορές αρκετά λεπτομερείς (έγγραφα μνημονευθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 129 και 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— υπήρξε το 1997 και το 1998 συμφωνία μεταξύ των ζυθοποιών για αύξηση των τιμών πριν ή κατά τη διάρκεια του 1998 (έγγραφα μνημονευθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 89, 174 και 179 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— οι παραγωγοί μπίρας «τύπων Α» (Heineken και Grolsch) επέμειναν, αντιθέτως προς τους παραγωγούς «τύπων Β» (μπίρες ιδιωτικού σήματος) (Interbrew και Bavaria) οι οποίοι αντιτάχθηκαν, ώστε η αύξηση τιμών να πραγματοποιηθεί «σε δύο φάσεις», κατ' αρχάς για τους τύπους Β και, στη συνέχεια, για τους τύπους Α, και να διαφοροποιηθεί το ποσοστό αυξήσεως μεταξύ των τύπων Α και των τύπων Β (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 53· λοιπά αποδεικτικά στοιχεία παρατεθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 76, 89, 100, 117 και 193 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— η Bavaria ανήγγειλε (πιθανώς κατά τη συνάντηση της 12ης Μαρτίου 1998) την πρόθεσή της να αυξήσει τις τιμές της (αποδεικτικά στοιχεία παρατεθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 129 και 179 και δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 51 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Οι λοιποί ζυθοποιοί έπρεπε πιθανώς να ακολουθήσουν την Bavaria αυξάνοντας στη συνέχεια τις τιμές τους (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 51 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— όσον αφορά τον μηχανισμό ελέγχου, συμφωνήθηκε ότι οι αυξήσεις που εφαρμόζει η Bavaria πρέπει να αποδεικνύονται με τα αριθμητικά στοιχεία της βάσεως δεδομένων των πολυκαταστημάτων που έχει συλλέξει η AC Nielsen (έγγραφα μνημονευθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 129 και 179 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— δεν υφίσταται κανένα αποδεικτικό στοιχείο ότι επήλθε η προβλεφθείσα για το 1998 αύξηση τιμών·

— στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων επί των τιμών, οι ζυθοποιοί συζήτησαν την κατάσταση ορισμένων συγκεκριμένων πολυκαταστημάτων (χειρόγραφες σημειώσεις μνημονευόμενες στις αιτιολογικές σκέψεις 76 και 156 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— κατά τις συζητήσεις, οι συμμετέχοντες ανέφεραν συγκεκριμένα στοιχεία των τιμών (έγγραφα μνημονευθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 76, 89, 117, 129 και 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— όσον αφορά την μπίρα ιδιωτικού σήματος:

— από το 1995, οι δύο Ολλανδοί παραγωγοί μπίρας ιδιωτικού σήματος (Interbrew και Bavaria) εξέφρασαν πλειστάκις τις ανησυχίες τους για τα σχέδια του Βέλγου ζυθοποιού Martens να διεισδύσει στην ολλανδική αγορά στον εν λόγω τομέα (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 55·

λοιπά αποδεικτικά στοιχεία παρατεθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 224, 236, 238 και 248 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— οι ανησυχίες αυτές συζητήθηκαν στο πλαίσιο των διμερών επαφών μεταξύ Bavaria και InBev (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 52· εσωτερικό έγγραφο της Interbrew παρατεθέν στην αιτιολογική σκέψη 227 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και των πέντε διμερών συναντήσεων (της 8ης Μαρτίου 1995, του δεύτερου δεκαπενθήμερου του Μαρτίου του 1997, της 12ης Μαΐου 1997, της 19ης Ιουνίου 1997 και της 8ης Σεπτεμβρίου 1997) που ασχολήθηκαν με το πρόβλημα αυτό (έγγραφα μνημονευθέντα στην αιτιολογική σκέψη 224 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— δύο «βελγο-ολλανδικές» συναντήσεις διεξήχθησαν επίσης στις 14 ή στις 15 Ιουνίου 1998 (έγγραφα μνημονευθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 234, 236 και 238 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και στις 7 Ιουλίου 1998 (δήλωση της Haacht παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 240 της προσβαλλομένης αποφάσεως) στην Breda μεταξύ Interbrew Nederland, Bavaria και των Βέλγων ζυθοποιών Interbrew Belgique, Alken-Maes, Haacht και Martens (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 55 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— τα ζητήματα σχετικά με την μπίρα ιδιωτικού σήματος συζητήθηκαν επίσης παρουσία της Heineken και της Grolsch (οι οποίες δεν ασκούν δραστηριότητες στο τμήμα αυτό) στο πλαίσιο της γενικής συζητήσεως (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 54· λοιπά αποδεικτικά στοιχεία μνημονευόμενα στις αιτιολογικές σκέψεις 156, 193, 248 και 249 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— οι ζυθοποιοί συζητούσαν τις τιμές της μπίρας ιδιωτικού σήματος (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 54· λοιπά αποδεικτικά στοιχεία μνημονευόμενα στις αιτιολογικές σκέψεις 193, 199, 227, 236, 238 και 249 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— η Heineken και η Grolsch ασκούσαν «ψυχολογική πίεση» στην Bavaria και στην Interbrew για αύξηση των τιμών της μπίρας ιδιωτικού σήματος (έγγραφα μνημονευθέντα στην αιτιολογική σκέψη 224, στην υποσημείωση 493 και στην αιτιολογική σκέψη 248 της προσβαλλομένης αποφάσεως) αρνούμενες να αυξήσουν τις τιμές των τύπων Α (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 53 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— συμφωνήθηκε τόσο σε διμερές επίπεδο μεταξύ Interbrew Nederland και Bavaria όσο και σε πολυμερές επίπεδο μεταξύ των Ολλανδών και Βέλγων ζυθοποιών που ασκούν δραστηριότητες στον τομέα αυτό να μην επιχειρήσουν να προσελκύσουν πελάτες και να τηρήσουν τους αντίστοιχους όγκους μπίρας ιδιωτικού σήματος στις Κάτω Χώρες και στο Βέλγιο· αποφασίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι η σύμβαση με οργάνωση αγοράς εμπόρων λιανικής πωλήσεως θα πήγαινε στην Interbrew Nederland (δήλωση της InBev, παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 55· έγγραφα μνημονευθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 224, 236 και 238 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— οι ζυθοποιοί αντάλλασσαν πληροφορίες για τους εμπορικούς όρους που προτείνονταν σε ορισμένους συγκεκριμένους πελάτες (έγγραφο μνημονευόμενο στην αιτιολογική σκέψη 227 της προσβαλλομένης αποφάσεως και έγγραφα μνημονευθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 236 και 238 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— κατά τη διάρκεια των συζητήσεων, οι συμμετέχοντες ανέφεραν συγκεκριμένα αριθμητικά στοιχεία των τιμών (έγγραφα μνημονευθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 236, 238 και 249 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— ως προς τον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως:

— οι τέσσερις ζυθοποιοί συζητούσαν τις τιμές (έγγραφα μνημονευθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 174, 193 και 197 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και τις αυξήσεις των τιμών (χειρόγραφες σημειώσεις μνημονευόμενες στην αιτιολογική σκέψη 76 της προσβαλλομένης αποφάσεως) στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως·

— μεταξύ των ζυθοποιών υπήρχε συμφωνία, αποκαλούμενη «κλίμακα», η οποία αφορούσε το ποσόν των εκπτώσεων προς τους πελάτες του τομέα επιτόπιας καταναλώσεως (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 48· χειρόγραφες σημειώσεις μνημονευόμενες στις αιτιολογικές σκέψεις 92, 143 και 165 της προσβαλλομένης αποφάσεως), την οποία οι ζυθοποιοί έπρεπε να «τηρήσουν» (χειρόγραφες σημειώσεις μνημονευόμενες στην αιτιολογική σκέψη 92 της προσβαλλομένης αποφάσεως)· ελεγχόταν η τήρηση της συμφωνίας αυτής και οι παραβιάσεις που γίνονταν γνωστές αποτελούσαν το αντικείμενο των συζητήσεων που διεξάγονταν στο πλαίσιο των συναντήσεων «Catherijne» (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 48 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— οι διαβουλεύσεις αφορούσαν επίσης την εφαρμογή περιορισμών με σκοπό τη διατήρηση του status quo στον τομέα αποφεύγοντας την προσέλκυση πελατών άλλων ζυθοποιών (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 48· εσωτερικό έγγραφο της Heineken για την προσέλκυση εκ μέρους της Bavaria μιας φοιτητικής ενώσεως παρατεθέν στην αιτιολογική σκέψη 184 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— οι συζητήσεις για τέτοιους περιορισμούς διεξάγονταν επίσης μέσω διμερών συζητήσεων· έτσι, στις 9 Σεπτεμβρίου 1998, διευθύνοντες σύμβουλοι της Heineken και της Bavaria συζήτησαν μεταξύ τους την προσέλκυση εκ μέρους της Bavaria ενός πελάτη του τομέα επιτόπιας καταναλώσεως της Heineken (εσωτερικό έγγραφο της Heineken παρατεθέν στην αιτιολογική σκέψη 184 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— οι ζυθοποιοί αντάλλασσαν πληροφορίες για ορισμένους πελάτες και συγκεκριμένα σημεία πωλήσεως (έγγραφα μνημονευθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 92, 143, 156, 165 και 184 της προσβαλλομένης αποφάσεως)·

— στο πλαίσιο των συζητήσεων, οι ζυθοποιοί ανέφεραν συγκεκριμένα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με το επίπεδο των εκπτώσεων και των προβλέψεων για μείωση (χειρόγραφες σημειώσεις μνημονευόμενες στις αιτιολογικές σκέψεις 143 και 165 της προσβαλλομένης αποφάσεως)

143 Υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών πρέπει να εξετασθεί η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών σχετικά με τις τρεις συνιστώσες της επικρινόμενης συμπεριφοράς, η οποία αφορά, πρώτον, τον συντονισμό των τιμών και των αυξήσεων των τιμών της μπίρας στις Κάτω Χώρες, τόσο στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως όσο και στον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος, περιλαμβανομένης της μπίρας ιδιωτικού σήματος, δεύτερον, τον περιστασιακό συντονισμό των λοιπών εμπορικών όρων που προσφέρονται σε μεμονωμένους πελάτες στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως στις Κάτω Χώρες και, τρίτον, τον περιστασιακό συντονισμό της κατανομής της πελατείας τόσο στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως όσο και στον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος στις Κάτω Χώρες (άρθρο 1 και αιτιολογικές σκέψεις 257 και 258 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

— Περί των πραγματικών στοιχείων που αφορούν τις διαπιστώσεις, αφενός, συντονισμού των τιμών και αυξήσεων της τιμής της μπίρας και, αφετέρου, περιστασιακού συντονισμού της κατανομής της πελατείας

144 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή ερμήνευσε μεροληπτικώς και αυθαιρέτως τις χειρόγραφες σημειώσεις τις οποίες συνέταξαν οι εκπρόσωποι των ζυθοποιών στο πλαίσιο των επικρινομένων συναντήσεων.

145 Οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι οι χειρόγραφες σημειώσεις της Bavaria και της Grolsch γίνονται δυσκόλως αντιληπτές από τρίτους πλην των συντακτών τους. Με τις παρατηρήσεις τους, οι προσφεύγουσες απλώς εξετάζουν τη συνοχή και την ερμηνεία ορισμένων προερχομένων από αυτές εγγράφων και άλλων εγγράφων, η δε σχετική αντίδρασή τους ενώπιον της Επιτροπής ως προς τα άλλα αυτά έγγραφα επαναλαμβάνεται στο κείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως. Κατά τα λοιπά, οι προσφεύγουσες απλώς επισημαίνουν ότι οι επικληθείσες από την Επιτροπή σημειώσεις επιδέχονται πλείονες ερμηνείες και, επομένως, δεν αρκούν προς απόδειξη της υπάρξεως παραβάσεως πέραν κάθε εύλογης αμφιβολίας.

146 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν, μεταξύ άλλων, την ερμηνεία των στοιχείων για τα οποία γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 76, 89, 117, 156, 165, 174, 175, 179, 184, 199, 212, 213, 248, 249 της προσβαλλομένης αποφάσεως (βλ. σκέψεις 99, 101, 106, 114, 116, 118 έως 120, 124, 125, 137 και 138 ανωτέρω).

147 Πριν από την εξέταση των επιχειρημάτων των προσφευγουσών περί των προπαρατεθέντων στοιχείων, επισημαίνεται ότι η πλειονότητα των πραγματικών διαπιστώσεων, οι οποίες απαριθμούνται στις σκέψεις 141 και 142 ανωτέρω, βασίζονται σε πλείονα αποδεικτικά στοιχεία.

148 Όσον αφορά τις σημειώσεις της 19ης Ιουνίου 1996 και της 17ης Δεκεμβρίου 1997 (επικληθείσες στις αιτιολογικές σκέψεις 76 και 117 της προσβαλλομένης αποφάσεως), επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν την ερμηνεία του περιεχομένου τους από την Επιτροπή, αλλά τον τρόπο με τον οποίο οι αρχικές αντιδράσεις τους ως προς τα έγγραφα αυτά περιελήφθησαν στην προσβαλλομένη απόφαση. Εξάλλου, δεν ασκούν καμία επιρροή επί των πραγματικών διαπιστώσεων, τις οποίες τείνουν να στηρίξουν τα επίδικα έγγραφα, οι παρατηρήσεις των προσφευγουσών ότι, με τις απαντήσεις τους, αφενός, δεν προέβαλαν ότι υπήρχε «διαπραγμάτευση», αλλά μόνον ότι οι συζητήσεις κατά τη συνάντηση της 19ης Ιουνίου 1996 αφορούσαν πιθανώς την μπίρα ιδιωτικού σήματος, και, αφετέρου, δεν επέκριναν την ερμηνεία των σημειώσεων της 17ης Δεκεμβρίου 1997 από την Επιτροπή για τον λόγο ότι το οικείο τμήμα της αγοράς δεν μπορεί να καθοριστεί, αλλά υποστήριξαν ότι οι σημειώσεις αυτές δεν προσκομίζουν πειστική απόδειξη περί αθέμιτης συμπράξεως.

149 Εξάλλου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι επικληθείσες στις αιτιολογικές σκέψεις 76 και 117 της προσβαλλομένης αποφάσεως σημειώσεις επιρρωννύονται, όσον αφορά καθεμία από τις διαπιστώσεις, από πλείονα άλλα μη αμφισβητούμενα αποδεικτικά στοιχεία (βλ. σκέψη 142 ανωτέρω). Το αυτό ισχύει για τα επικληθέντα στις αιτιολογικές σκέψεις 165, 199, 212 και 213 της προσβαλλομένης αποφάσεως έγγραφα. Επομένως, δεν απαιτείται να γίνει χωριστή εξέταση των εγγράφων αυτών και των συναφών παρατηρήσεων των προσφευγουσών, για την ανάλυση των πραγματικών περιστατικών της προκειμένης υποθέσεως.

150 Οι χειρόγραφες σημειώσεις της 3ης Ιουλίου 1998 ενός μέλους του διοικητικού συμβουλίου της Bavaria, το εσωτερικό σημείωμα της Heineken και οι δηλώσεις ενός γενικού διευθυντή της Grolsche Bierbrouwerij Nederland, νυν προέδρου του διοικητικού συμβουλίου της Koninklijke Grolsch, και ενός διευθυντή της Heineken Nederland (για τα οποία γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 156, 248 και 249 της προσβαλλομένης αποφάσεως), συνιστούν σημαντικά αποδεικτικά στοιχεία περί του ότι τα συνδεόμενα με την μπίρα ιδιωτικού σήματος ζητήματα συζητήθηκαν παρουσία της Heineken και της Grolsch (βλ. σκέψη 142 ανωτέρω). Πάντως, οι προσφεύγουσες δεν αρνούνται τη διαπίστωση αυτή. Αντιθέτως, αμφισβητούν το συμπέρασμα ότι η Heineken εμπλεκόταν στις διαβουλεύσεις μεταξύ Bavaria και Interbrew. Το επιχείρημα αυτό, το οποίο αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό της συμπεριφοράς των προσφευγουσών, θα εξεταστεί στο πλαίσιο της αναλύσεως της υπάρξεως συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών (βλ. σκέψεις 194 έως 198 κατωτέρω).

151 Η εσωτερική αλληλογραφία της Heineken για την προσέλκυση εκ μέρους της Bavaria μιας ενώσεως φοιτητών (επικληθείσα στην αιτιολογική σκέψη 184 της προσβαλλομένης αποφάσεως) είναι το μόνο αποδεικτικό στοιχείο το οποίο αποτελεί συγκεκριμένη μαρτυρία για τις συζητήσεις μεταξύ των ζυθοποιών (εν προκειμένω της Heineken και της Bavaria) ως προς την προσέλκυση πελατών του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως (βλ. σκέψη 142 ανωτέρω). Οι προσφεύγουσες δεν αρνούνται ότι, με την ευκαιρία αυτή, η Bavaria πρότεινε στη Heineken να συζητήσουν το πρόβλημα και μάλιστα να το διευθετήσουν με την παροχή αντισταθμιστικού οφέλους. Πάντως, ισχυρίζονται ότι τούτο δεν συνέβη και ότι η Heineken δεν θα το είχε επιτρέψει. Περαιτέρω, οι προσφεύγουσες αρνούνται την ύπαρξη συστήματος αντισταθμιστικών οφελών μεταξύ των ζυθοποιών σε περίπτωση προσελκύσεως πελατών.

152 Οι εν λόγω ισχυρισμοί των προσφευγουσών δεν είναι πειστικοί. Με την προσβαλλομένη απόφαση, η Επιτροπή ορθώς επισημαίνει ότι από την πρόταση «τα απολεσθέντα εκατόλιτρα μπορούσαν επομένως να αντισταθμιστούν με άλλον τρόπο», στο κείμενο της επίδικης αλληλογραφίας, προκύπτει ότι δεν υπήρξε συζήτηση μεταξύ Heineken και Bavaria επί της αναγκαιότητας αντισταθμιστικού οφέλους, αλλά μόνον επί του λόγου λήψεως αντισταθμιστικού οφέλους (αιτιολογική σκέψη 185 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και η χρησιμοποίηση των όρων «σαφώς γνωστή επιχειρηματολογία», «έμφαση» και «εκουσίως» σημαίνει ότι, κατά τον συντάκτη, ο οποίος ανήκει στον όμιλο Heineken, υπήρχαν υποψίες ότι η Bavaria δεν τηρούσε κανόνα σύμφωνα με τον οποίο οι ζυθοποιοί δεν αναζητούν ενεργητικώς πελάτες του τομέα

επιτόπιας καταναλώσεως των λοιπών ζυθοποιών (αιτιολογική σκέψη 188 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

153 Επομένως, το επικληθέν στις αιτιολογικές σκέψεις 184 έως 188 της προσβαλλομένης αποφάσεως στοιχείο επιρρωννύει τους ισχυρισμούς που περιλαμβάνονται στη δήλωση της InBev, παρατεθείσες στην αιτιολογική σκέψη 48 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ως προς την ύπαρξη συμφωνίας για τη μη προσέλκυση πελατών του τομέα επιτόπιας καταναλώσεως.

154 Τα έγγραφα που ανακαλύφθηκαν στο γραφείο ενός διευθυντή πωλήσεων καταναλώσεως εκτός καταστήματος της Grolsche Bierbrouwerij Nederland (για τα οποία γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 174 και 175 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και το εσωτερικό σημείωμα της Heineken της 14ης Οκτωβρίου 1998 (για το οποίο γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 179 της προσβαλλομένης αποφάσεως) τείνουν στη στοιχειοθέτηση της υπάρξεως το 1997 και το 1998 συναινέσεως των ζυθοποιών για αύξηση των τιμών πριν ή κατά τη διάρκεια του 1998 (βλ. σκέψη 142 ανωτέρω).

155 Όσον αφορά τη μνεία «ημερολογιακό σημειωματάριο c[ommiss]ie CBK», η οποία περιλαμβάνεται στα έγγραφα για τα οποία γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 174 και 175 της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι δεν γνωρίζουν τους λόγους που οδήγησαν τον διευθύνοντα σύμβουλο της Grolsch να κρατήσει τη σημείωση αυτή και μια προσωπική σημείωση δεν μπορεί να αποτελέσει πειστική απόδειξη για την ύπαρξη συμπράξεως.

156 Πάντως, δεν διαφωνούν με το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι από τα εν λόγω έγγραφα προκύπτει ότι οι τιμές και ο ανταγωνισμός στον τομέα καταναλώσεως εκτός καταστήματος συζητήθηκαν κατά τις συναντήσεις της επιτροπής για την ημερήσια διάταξη CBK, και δεν παρέχουν καμία εξήγηση σχετικά με το ότι ο διευθύνων σύμβουλος της Grolsch διέθετε κατάλογο τιμών της Heineken και με την πληροφορία περί της αυξήσεως των τιμών της Bavaria κατά τη διάρκεια τέτοιας συναντήσεως.

157 Όσον αφορά τη μνεία στο εσωτερικό σημείωμα της Heineken (για την οποία γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 179 της προσβαλλομένης αποφάσεως), σύμφωνα με την οποία «η υποσχεθείσα από την Bavaria εντός της CBK αύξηση τιμών δεν προκύπτει σαφώς από τα [αριθμητικά στοιχεία] της Nielsen», οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι το γεγονός ότι χρησιμοποιείται ο προσδιορισμός «υποσχεθείσα» για τον προσδιορισμό της αναγγελίας της αυξήσεως τιμών της Bavaria, η οποία ήταν γνωστή στην αγορά ήδη από πολλούς μήνες, δεν συνιστά πειστική απόδειξη για την ύπαρξη συμπράξεως. Εξάλλου, το γεγονός ότι η Heineken είχε επιλέξει να μην αυξήσει τις τιμές μέχρι τον Φεβρουάριο του 2000 αντικρούει το συμπέρασμα αυτό.

158 Συναφώς, επισημαίνεται, όπως ορθώς αναφέρει η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 182 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ερμηνεία της λέξεως «υποσχεθείσα» ως απλή «αναφορά» αυξήσεως των τιμών αποκλίνει της συνήθους εννοίας της. Το συμπέρασμα για την ύπαρξη δεσμεύσεως της Bavaria για αύξηση των τιμών της καθίσταται ακόμα πιο πιθανό από τη μνεία του γεγονότος ότι η αύξηση «δεν προκύπτει σαφώς στα [αριθμητικά στοιχεία] της Nielsen». Διαπιστώθηκε ήδη ότι τα στοιχεία των ταμείων των πολυκαταστημάτων που συνέλεξε η AC Nielsen χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλείο παρακολουθήσεως μέσω του οποίου θα καθίστατο «δυνατό να αποδειχθεί» η αύξηση των τιμών της Bavaria (βλ. αιτιολογική σκέψη 133 της προσβαλλομένης αποφάσεως και σκέψη 142 ανωτέρω). Το γεγονός παραπομπής στα στοιχεία αυτά εντάσσεται πιο εύλογα στο πλαίσιο παρακολουθήσεως της τηρήσεως μιας δεσμεύσεως από ό,τι στο πλαίσιο εξακριβώσεως μιας απλής μνείας.

159 Όσον αφορά το επιχείρημα των προσφευγουσών, το οποίο αντλείται από το γεγονός ότι η Heineken δεν αύξησε τις τιμές της μέχρι τον Φεβρουάριο του 2000 (ενώ η συμφωνηθείσα αύξηση είχε προβλεφθεί για το 1998), αρκεί η παρατήρηση ότι η απλή μη εκτέλεση συμφωνίας επί των τιμών δεν συνεπάγεται αφεαυτής ότι ουδέποτε υπήρξε η συμφωνία.

160 Τέλος, η ύπαρξη ομοφωνίας για αύξηση των τιμών το 1998 προκύπτει σαφέστατα από το εσωτερικό έγγραφο της Interbrew της 25ης Μαρτίου 1997 (παρατεθέν στην αιτιολογική σκέψη 89 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η ερμηνεία των προσφευγουσών ότι το εν λόγω έγγραφο αφορά τις διαπραγματεύσεις της Interbrew με τους αγοραστές της (ήτοι τα πολυκαταστήματα) και όχι με τους λοιπούς ζυθοποιούς δεν

είναι πειστική, λαμβανομένης υπόψη της ρητής μνείας των «κυρίων ζυθοποιών» ως μερών της «ομοφωνίας» στο κείμενο του εγγράφου.

161 Ούτε το γεγονός ότι η αύξηση τιμών για την οποία γίνεται λόγος στο έγγραφο έπρεπε να επέλθει «πριν από το 1998», ενώ τα επίμαχα προπαρατεθέντα αποδεικτικά στοιχεία συντάχθηκαν το 1998, δύναται να αναιρέσει την άποψη των προσφευγουσών ότι δεν υφίσταται σχέση μεταξύ των εγγράφων αυτών. Γίνεται αντιληπτό ότι, λόγω των δυσκολιών σχετικά με τη διαπραγμάτευση των λεπτομερειών εφαρμογής της (ειδικότερα, της διαφοροποιημένης αυξήσεως τιμών των τύπων Α και Β, για την οποία γίνεται λόγος στο εσωτερικό έγγραφο της Interbrew), η αύξηση τιμών, αρχικώς προβλεφθείσα εντός του 1997, αναβλήθηκε κατ' αρχάς για το επόμενο έτος και, στη συνέχεια, οι ζυθοποιοί την εγκατέλειψαν.

162 Υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι, αντιθέτως προς όσα διατείνονται οι προσφεύγουσες, η ακρίβεια του εσωτερικού εγγράφου της Interbrew της 25ης Μαρτίου 1997 και ειδικότερα η μνεία περί της υπάρξεως «ομοφωνίας» δεν διαψεύδεται ούτε από τις δηλώσεις των διευθυνόντων συμβούλων της InBev (βλ. σκέψεις 82 και 83 ανωτέρω) ούτε από το ότι προβάλλεται ότι η Heineken δεν αύξησε τις τιμές της μέχρι τον Φεβρουάριο του 2000 (βλ. σκέψη 159 ανωτέρω).

163 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η δέσμη των ενδείξεων που επικαλείται η Επιτροπή αρκεί προς επίρρωση της δηλώσεως της InBev σε σχέση με τις πραγματικές διαπιστώσεις περί του συντονισμού των τιμών και των αυξήσεων των τιμών και της κατανομής της πελατείας. Εξάλλου, το κύρος των διαπιστώσεων αυτών δεν διακυβεύεται από τα επιχειρήματα των προσφευγουσών σχετικά με τα απαριθμούμενα στη σκέψη 146 ανωτέρω στοιχεία.

164 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών, η οποία αντλείται από την πλάνη εκτιμήσεως των πραγματικών στοιχείων που αφορούν τα δύο αυτά συστατικά στοιχεία της επίδικης παραβάσεως.

— Επί των πραγματικών στοιχείων σχετικά με τη διαπίστωση περιστασιακού συντονισμού των λοιπών εμπορικών όρων που προσφέρονται σε μεμονωμένους πελάτες του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως

165 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις συντόνισαν τους εμπορικούς όρους, πλην των τιμών, που χορηγήθηκαν στους πελάτες του τμήματος επιτόπιας καταναλώσεως.

166 Η Επιτροπή φρονεί ότι οι χειρόγραφες σημειώσεις, για τις οποίες γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 67 και 138 της προσβαλλομένης αποφάσεως, περιλαμβάνουν την απόδειξη περιστασιακού συντονισμού, μεταξύ των τεσσάρων ζυθοποιών, ορισμένων εμπορικών όρων, όπως οι προϋποθέσεις δανείων, που προτείνονται σε μεμονωμένους πελάτες του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως (αιτιολογική σκέψη 258 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

167 Οι χειρόγραφες σημειώσεις, παρατεθείσες στην αιτιολογική σκέψη 67 της προσβαλλομένης αποφάσεως, περιλαμβάνουν την ακόλουθη μνεία: «Εγγυήσεις/χρηματοδοτήσεις: χρημ[ατοδοτήσεις] για [...] άνω των αναγκών συγκεκριμένων σημείων. Επομένως […] εκατ[ομμύρια]».

168 Κατά την Επιτροπή, το απόσπασμα αυτό σημαίνει, επομένως, ότι, κατά τη συνάντηση της 27ης Φεβρουαρίου 1996, οι ζυθοποιοί συζήτησαν για εγγυήσεις και χρηματοδοτήσεις που έχουν χορηγηθεί ή θα χορηγηθούν από έναν ή πλείονες ζυθοποιούς υπέρ ορισμένων σημείων εκμεταλλεύσεως (αιτιολογική σκέψη 68 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

169 Πάντως, παρατηρείται ότι οι προσφεύγουσες προτείνουν μιαν άλλη πιθανή ερμηνεία του επικληθέντος από την Επιτροπή αποσπάσματος, αναφέροντας ότι εντάσσεται στο πλαίσιο συζητήσεως για τους «αμφίβολης φερεγγυότητας οφειλέτες».

170 Στην αιτιολογική σκέψη 138 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τις χειρόγραφες σημειώσεις ενός διευθυντή επιτόπιας καταναλώσεως της Bavaria σχετικά με τη συνάντηση της 12ης Μαρτίου 1998, στις οποίες περιλαμβάνεται το ακόλουθο απόσπασμα: «Bav επιτόκιο […]%; εκτός αν υπάρχει αποζημίωση για διαφήμιση». Κατά την Επιτροπή, το απόσπασμα αυτό αποδεικνύει ότι διεξήχθη συζήτηση περί του επιπέδου των επιτοκίων που εφαρμόζονται στα δάνεια που χορηγούνται στα σημεία πωλήσεως επιτόπιας καταναλώσεως (αιτιολογική σκέψη 142 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

171 Πάντως, ακόμα και αν υποτεθεί ότι η Επιτροπή ερμήνευσε ορθώς τις χειρόγραφες σημειώσεις, βάσει του μεμονωμένου και λακωνικού χαρακτήρα της μνείας αυτής και της ελλείψεως κάθε συγκεκριμένης ενδείξεως για τη συμμετοχή των λοιπών ζυθοποιών σε συζήτηση επί των επίμαχων ζητημάτων, οι εν λόγω σημειώσεις δεν μπορούν να θεωρηθούν ως επαρκής απόδειξη της υπάρξεως συμπαιγνίας για τον περιστασιακό συντονισμό ορισμένων εμπορικών όρων.

172 Με τις απαντήσεις της στα τεθέντα από το Γενικό Δικαστήριο ερωτήματα, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι χειρόγραφες σημειώσεις, για τις οποίες γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 67 και 138 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ενισχύονται από τη δήλωση της InBev, από την οποία προκύπτει, αφενός, ότι η συνάντηση «Catherijne» της 12ης Μαρτίου 1998 ασχολήθηκε τόσο με ζητήματα αφορώντα τον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως όσο και τον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος και, αφετέρου, ότι οι μετέχοντες στις συναντήσεις «Catherijne» συμφώνησαν για τις επενδύσεις στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως με σκοπό να αποφύγουν την προσέλκυση πελατών.

173 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα δύο αποσπάσματα που παραθέτει η Επιτροπή, καθώς και η παραπομπή «στο πνεύμα της δηλώσεως της InBev» από την Επιτροπή, δεν προσκομίζουν συγκεκριμένα στοιχεία για την ύπαρξη συζητήσεων μεταξύ των ζυθοποιών περί του συντονισμού των όρων χορηγήσεως δανείων και, επομένως, δεν μπορούν να στηρίξουν το συμπέρασμα που άντλησε συναφώς η Επιτροπή.

174 Επομένως, επισημαίνεται ότι η διαπίστωση της Επιτροπής σχετικά με τον περιστασιακό συντονισμό, μεταξύ των ζυθοποιών, των όρων των δανείων που προτείνονται σε μεμονωμένους πελάτες του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως στηρίζεται σε αποσπασματικά και αόριστα αποδεικτικά στοιχεία.

175 Συγκεκριμένα, λαμβανομένου υπόψη, αφενός, του μεμονωμένου και λακωνικού χαρακτήρα των χειρόγραφων σημειώσεων, για τις οποίες γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 67 και 138 της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και της πιθανής εναλλακτικής ερμηνείας την οποία προβάλλουν οι προσφεύγουσες και, αφετέρου, της ελλείψεως συγκεκριμένων συναφώς στοιχείων στη δήλωση της InBev, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε, επαρκώς κατά νόμο, ότι η επίδικη παράβαση περιλαμβάνει «περιστασιακό συντονισμό άλλων εμπορικών όρων που οι επιχειρήσεις προσέφεραν σε μεμονωμένους πελάτες στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως στις Κάτω Χώρες».

176 Επομένως, η διαπίστωση που έγινε συναφώς, στην αιτιολογική σκέψη 258 και στο άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αποδεδειγμένη.

177 Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτή η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών, η οποία αντλείται από εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών σχετικά με τον περιστασιακό συντονισμό των λοιπών εμπορικών όρων που προσφέρονται σε μεμονωμένους πελάτες στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως.

— Επί της προβαλλομένης πλάνης περί το δίκαιο και του χαρακτηρισμού των πραγματικών περιστατικών

178 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η διαπίστωση της Επιτροπής περί της υπάρξεως ενός συνόλου συμφωνιών και/ή συμπεφωνημένων πρακτικών μεταξύ επιχειρήσεων υπό την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ προκύπτει από πλάνη περί την ερμηνεία και την εφαρμογή της διατάξεως αυτής (αιτιολογικές σκέψεις 337 και 341 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

179 Υπενθυμίζεται, κατ' αρχάς, ότι, στο πλαίσιο των πολυμερών συναντήσεων και των διμερών επαφών τους, οι τέσσερις ζυθοποιοί αντάλλαξαν, πλειστάκις, ευαίσθητες πληροφορίες περί της αγοράς (τις τιμές, το ποσό των εκπτώσεων και τις συγκεκριμένες προσφορές σε ορισμένους πελάτες), οι οποίες ήσαν ορισμένες φορές αρκετά λεπτομερείς (έγγραφα για τα οποία γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 129 και 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και περιλαμβάνουν συγκεκριμένα αριθμητικά στοιχεία τιμών (έγγραφα για τα οποία γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 76, 89, 117, 129 και 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως), εκπτώσεων και προμηθειών για μείωση (έγγραφα για τα οποία γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 143 και 165 της προσβαλλομένης αποφάσεως), καθώς και στοιχεία αφορώντα πελάτες και σημεία πωλήσεως τόσο στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως (έγγραφα για τα οποία γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 92, 143, 156, 165 και 184 της προσβαλλομένης αποφάσεως) όσο και στον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος (έγγραφα για τα οποία γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 76 και 156 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

180 Συζητήθηκαν επίσης ορισμένες συγκεκριμένες προτάσεις για τη συμπεριφορά στην αγορά, μεταξύ άλλων η πρόταση για αύξηση των τιμών σε δύο φάσεις στον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος (έγγραφο για το οποίο γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 89 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

181 Το γεγονός ότι ουδέποτε συντάχθηκαν επίσημα πρακτικά για τις συναντήσεις «Catherijne», ότι η ουσία των συζητήσεων ουδέποτε καταγράφηκε σε εσωτερικό σημείωμα και ότι οι ημερήσιες διατάξεις και οι σημειώσεις επ' ευκαιρία των συναντήσεων αυτών καταστράφηκαν τον Νοέμβριο του 1998 (δήλωση της InBev παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 61 της προσβαλλομένης αποφάσεως) επισημαίνουν, εξάλλου, ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, οι συζητήσεις ήσαν εμπιστευτικού χαρακτήρα και οι μετέχοντες ήσαν εν γνώσει της μη σύννομης συμπεριφοράς τους και προσπαθούσαν να την αποκρύψουν.

182 Αντιθέτως προς όσα ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, από τα τεκμηριωμένα αποδεικτικά στοιχεία που εξέτασε η Επιτροπή προκύπτει ότι επιτεύχθηκε σύγκλιση βουλήσεως ως προς ορισμένες προτάσεις, όπως η πρόταση αναθέσεως συμβάσεως με οργάνωση αγοράς εμπόρων λιανικής στην Interbrew (έγγραφο για το οποίο γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 236 και υποσημείωση 531 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και η πρόταση συμφωνηθείσας αυξήσεως των τιμών πριν ή κατά τη διάρκεια

του έτους 1998 (έγγραφο για το οποίο γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 89 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

183 Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η ύπαρξη συμφωνίας κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ δεν διακυβεύεται ούτε από την πιθανότητα ότι η σύγκλιση βουλήσεως των ζυθοποιών δεν αφορούσε συγκεκριμένες λεπτομέρειες εφαρμογής της αυξήσεως τιμών ούτε από το γεγονός ότι η εν λόγω σύγκλιση βουλήσεως, στην πραγματικότητα, ουδέποτε επιτεύχθηκε στην αγορά.

184 Συγκεκριμένα, ακόμα και αν υποτεθεί ότι ουδέποτε επιτεύχθηκε συμφωνία ως προς συγκεκριμένα στοιχεία του σχεδιαζόμενου περιορισμού, ορθώς η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, εξακολουθώντας τακτικώς τις συζητήσεις τους, οι ζυθοποιοί εκδήλωσαν σαφώς την κοινή τους πρόθεση να καταλήξουν σε αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμφωνία (αιτιολογική σκέψη 341 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

185 Κατά τα λοιπά, η συνεχής ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών, οι οποίες δεν είναι προσιτές στο κοινό και τις οποίες οι εκπρόσωποι των τεσσάρων ζυθοποιών έκριναν χρήσιμο να σημειώνουν στα ημερολογιακά σημειωματάριά τους και να τις αναφέρουν στο πλαίσιο της εσωτερικής αλληλογραφίας τους, είχε ασφαλώς ως συνέπεια ότι μείωσε την αβεβαιότητα εκάστου όσον αφορά την αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών του.

186 Συναφώς, τεκμαίρεται, πλην αποδείξεως του εναντίου η οποία βαρύνει τους ενδιαφερομένους επιχειρηματίες, ότι οι επιχειρήσεις που έχουν μετάσχει στη σύμπραξη και εξακολουθούν να δρουν στην αγορά λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες που αντάλλαξαν με τους ανταγωνιστές τους για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά αυτή. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο όταν η σύμπραξη λαμβάνει χώρα σε τακτά διαστήματα επί μακρό χρονικό διάστημα, όπως συμβαίνει εν προκειμένω (βλ., συναφώς, απόφαση Hüls κατά Επιτροπής, σκέψη 46 ανωτέρω, σκέψη 162).

187 Οι προσφεύγουσες φρονούν, κατ' ουσίαν, ότι ανέτρεψαν το τεκμήριο αυτό αποδεικνύοντας ότι, παρά τις συζητήσεις, οι τέσσερις ζυθοποιοί καθόρισαν τη συμπεριφορά τους στην αγορά αυτοτελώς.

188 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Είναι ασφαλώς αληθές ότι τόσο οι δηλώσεις των διευθυνόντων συμβούλων της InBev όσο και το γεγονός ότι η Heineken αύξησε τις τιμές της μόλις τον Φεβρουάριο του 2000 πιστοποιούν ότι, κατά τη διάρκεια της επικρινόμενης περιόδου, κάθε ζυθοποιός ακολουθούσε τη δική του πολιτική στην αγορά. Ωστόσο, μολονότι η τελευταία αυτή διαπίστωση δύναται να αποδείξει τη μη ύπαρξη τυπικών δεσμεύσεων ή αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ των ζυθοποιών, δεν αρκεί προς απόδειξη ότι οι ζυθοποιοί ουδέποτε έλαβαν υπόψη τους τις ανταλλαγείσες κατά τις επικρινόμενες συναντήσεις πληροφορίες για να καθορίσει έκαστος τη συμπεριφορά του στην αγορά κατά το δοκούν.

189 Κατά συνέπεια, οι προσφεύγουσες δεν κατάφεραν να αναιρέσουν το τεκμήριο το οποίο απορρέει από την παρατεθείσα στη σκέψη 186 ανωτέρω νομολογία.

190 Συνεπώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα συστατικά στοιχεία εναρμονισμένης πρακτικής, τα οποία απορρέουν από τη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 46 και 47 ανωτέρω, συντρέχουν, εν προκειμένω.

191 Υπό τις συνθήκες αυτές, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή δικαιούνταν να χαρακτηρίσει την επίδικη συμπεριφορά ως «σύνολο συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών», καθόσον η εν λόγω συμπεριφορά περιλαμβάνει τόσο στοιχεία που πρέπει να χαρακτηρισθούν ως «συμφωνίες» όσο και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηρισθούν ως «εναρμονισμένες πρακτικές». Συγκεκριμένα, ενώπιον σύνθετης πραγματικής καταστάσεως, ο διπλός χαρακτηρισμός στον οποίο προέβη η Επιτροπή στο άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν πρέπει να νοηθεί ως χαρακτηρισμός που απαιτεί συγχρόνως και σωρευτικώς να αποδεικνύεται ότι έκαστο των πραγματικών αυτών στοιχείων αποτελεί συστατικό στοιχείο συμφωνίας και εναρμονισμένης πρακτικής, αλλά ότι προσδιορίζει ένα σύνθετο σύνολο πραγματικών στοιχείων, ορισμένα από τα οποία χαρακτηρίσθηκαν ως συμφωνίες και άλλα ως εναρμονισμένες πρακτικές υπό την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ, το οποίο δεν προβλέπει συγκεκριμένο χαρακτηρισμό

για το εν λόγω είδος σύνθετης παραβάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψη 264).

192 Πάντως, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν ότι η συμπεριφορά που τους προσάπτεται είχε αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενο. Ειδικότερα, υποστηρίζουν ότι οι συναντήσεις ουδέποτε είχαν ως αντικείμενο κρυφή συμφωνία περί ευαίσθητης για τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς. Μπορεί περιστασιακώς να συζητήθηκε η κατάσταση της αγοράς, περιλαμβανομένων των τιμών καταναλώσεως στην αγορά του τομέα της εκτός καταστήματος καταναλώσεως και των προσφορών σε ορισμένους πελάτες του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως. Ωστόσο, οι συζητήσεις αφορούσαν πολλά σημαντικά για τον τομέα ζητήματα και είχαν άτυπο και ελεύθερο χαρακτήρα οπότε δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως «συμπράξεις».

193 Επισημαίνεται, συναφώς, ότι οι συζητήσεις περί των ευαίσθητων για την αγορά πληροφοριών, ακόμα και αν υποτεθεί ότι ήσαν περιστασιακές και διεξάγονταν συγχρόνως με συζητήσεις επί μη ευαίσθητων θεμάτων, μπορούσαν σαφώς να στοιχειοθετήσουν συντονισμό στην αγορά και να μειώσουν τη ανασφάλεια όσον αφορά τη σχεδιαζόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών. Αποδείχθηκε ήδη ότι, μολονότι ο συντονισμός μεταξύ των ζυθοποιών δεν ήταν πάντοτε αποτελεσματικός, οι συζητήσεις περί των τιμών και των όρων που προτείνονταν σε συγκεκριμένους πελάτες τους έδωσαν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν από κοντά ορισμένα στοιχεία της συμπεριφοράς των ανταγωνιστών τους και να καθορίσουν τη δική τους συμπεριφορά σε σχέση με τις συλλεγείσες πληροφορίες (βλ. σκέψεις 185 έως 189 ανωτέρω). Εξάλλου, το γεγονός ότι οι εκπρόσωποι των ζυθοποιών έκριναν σκόπιμο να σημειώνουν τις εν λόγω πληροφορίες στα ημερολογιακά σημειωματάριά τους και να τις αναφέρουν στο πλαίσιο της εσωτερικής αλληλογραφίας τους αποτελεί ένδειξη της ιδιαίτερης σημασίας που είχαν γι' αυτούς οι πληροφορίες αυτές και επιβεβαίωση του ότι, ακόμα και αν δεν επιτυγχάνετο πάντοτε το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων, αποτελούσε αντικειμενικώς επιδίωξη των συμμετεχόντων.

194 Τέλος, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι η Heineken εμπλεκόταν στις συζητήσεις, οι οποίες διεξάγονταν μεταξύ Interbrew και Bavaria, περί του τμήματος της μπίρας ιδιωτικού σήματος. Δεν αμφισβητούν τη συμμετοχή τους στις επίδικες πολυμερείς συναντήσεις, αλλά υποστηρίζουν ότι η Heineken δεν

ασκούσε δραστηριότητες στο εν λόγω τμήμα και η συμμετοχή της στις επίδικες συμφωνίες δεν συνάγεται από το γεγονός ότι η Grolsch, έτερος ζυθοποιός που δεν ήταν παρών στο τμήμα αυτό, είχε εκφράσει προβληματισμό περί των τιμών στο επίδικο τμήμα, ούτε από το γεγονός ότι η Bavaria και η InBev καθόρισαν ως σκοπό να αυξήσουν το επίπεδο τιμών στο τμήμα αυτό (αιτιολογικές σκέψεις 249 έως 252 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

195 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, άπαξ μια επιχείρηση παρέστη, έστω και χωρίς να έχει ενεργό ρόλο, σε συνεδρίαση κατά την οποία έγινε μνεία αθέμιτης συνεννοήσεως, θεωρείται ότι μετέσχε στην εν λόγω συνεννόηση, εκτός αν αποδείξει ότι αποστασιοποιήθηκε δημοσίως ή ότι πληροφόρησε τους λοιπούς μετέχοντες ότι σκόπευε να μετάσχει στην εν λόγω συνεδρίαση έχοντας εντελώς διαφορετικές προθέσεις από τις δικές τους (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2000, Τ-25/95, Τ-26/95, Τ-30/95 έως Τ-32/95, Τ-34/95 έως Τ-39/95, Τ-42/95 έως Τ-46/95, Τ-48/95, Τ-50/95 έως Τ-65/95, Τ-68/95 έως Τ-71/95, Τ-87/95, Τ-88/95, Τ-103/95 και Τ-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-491, σκέψη 3199 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

196 Εν προκειμένω, παρατηρείται, κατ' αρχάς, ότι, μολονότι η Heineken δεν δραστηριοποιούνταν στο τμήμα της μπίρας ιδιωτικού σήματος, από τη δήλωση της InBev (αιτιολογικές σκέψεις 54 και 247 της προσβαλλομένης αποφάσεως) προκύπτει ότι οι εφαρμοζόμενες στο τμήμα αυτό τιμές απασχολούσαν από κοινού τους τέσσερις μεγάλους ζυθοποιούς, περιλαμβανομένης της Heineken.

197 Στη συνέχεια, παρατηρείται ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν την παρουσία της Heineken κατά τις επίδικες αθέμιτες συζητήσεις σχετικά με τις τιμές του τμήματος της μπίρας ιδιωτικού σήματος, το γεγονός δε αυτό επιβεβαιώνεται εξάλλου από διάφορα αποδεικτικά στοιχεία, των οποίων γίνεται μνεία στις αιτιολογικές σκέψεις 247 έως 251 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Περαιτέρω, οι προσφεύγουσες δεν υποστηρίζουν ότι η Heineken αποστασιοποιήθηκε δημοσίως ή ότι πληροφόρησε τους λοιπούς ζυθοποιούς ότι σκόπευε να μετάσχει στην εν λόγω συνεδρίαση έχοντας εντελώς διαφορετικές προθέσεις από τις δικές τους. Επομένως, το γεγονός και μόνον

ότι η Heineken δεν είχε ενεργό ρόλο στις συζητήσεις, ακόμα και αν θεωρηθεί δεδομένο, δεν αίρει την ευθύνη της.

198 Τέλος, επισημαίνεται ότι η ανάμειξη της Heineken στις συζητήσεις περί των τιμών της μπίρας ιδιωτικού σήματος δεν συνοψίζεται μόνο σε παθητική συμμετοχή σε ορισμένες συναντήσεις και στο ενδιαφέρον της για το αποτέλεσμα των συζητήσεων αυτών, αλλά περιλαμβάνει και την πίεση που ασκούσε συνειδητώς στην Interbrew και στην Bavaria αρνούμενη να αυξήσει τις τιμές της δικής της μπίρας πριν από την αύξηση των τιμών της μπίρας ιδιωτικού σήματος. Εξάλλου, η άσκηση της πιέσεως αυτής επιβεβαιώνεται τόσο από τη δήλωση της InBev (παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 54 της προσβαλλομένης αποφάσεως) όσο και από έγγραφο σχετικά με το περιεχόμενο της συναντήσεως της 12ης Μαΐου 1997 (για το οποίο γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 224 της προσβαλλομένης αποφάσεως), την ερμηνεία του οποίου δεν αμφισβητούν οι προσφεύγουσες.

199 Λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθέντων, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών, η οποία αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο.

200 Τέλος, εφόσον οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ενέχει πλάνη περί το δίκαιο κατά την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να απορριφθεί και η επιχειρηματολογία τους, η οποία βασίζεται κατ' ουσίαν στην ίδια υπόθεση, ότι η Επιτροπή ερμήνευσε εσφαλμένως τη διάταξη αυτή, κατά προσβολή της αρχής του τεκμηρίου της αθωότητας, και παρέλειψε να προσκομίσει επαρκείς λόγους προς στήριξη της διαπιστώσεως της παραβάσεως.

— Συμπέρασμα

201 Αφού ολοκληρώθηκε η εξέταση του πέμπτου και του έκτου λόγου ακυρώσεως ανωτέρω, επισημαίνεται ότι η διαπίστωση της Επιτροπής ως προς την ύπαρξη περιστασιακού συντονισμού των εμπορικών όρων, πλην των τιμών, που προσφέρονται σε

μεμονωμένους καταναλωτές στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως στις Κάτω Χώρες δεν αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον και δεν μπορεί να γίνει δεκτή (βλ. σκέψεις 167 έως 177 ανωτέρω).

202 Κατά συνέπεια, πρέπει να ακυρωθεί το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως καθόσον δέχεται το εν λόγω συστατικό στοιχείο της επίδικης παραβάσεως καθώς και να αναθεωρηθεί, συνακολούθως, το ποσό του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου. Οι συγκεκριμένες συνέπειες της αναθεωρήσεως αυτής διευκρινίζονται στις σκέψεις 435 και 436 κατωτέρω.

203 Ο πέμπτος και ο έκτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν κατά τα λοιπά.

Επί του εβδόμου λόγου, περί της διάρκειας της παραβάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

204 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τον καθορισμό της 27ης Φεβρουαρίου 1996 και της 3ης Νοεμβρίου 1999 ως ημερομηνιών ενάρξεως και λήξεως της παραβάσεως που τους καταλογίστηκε. Μεταξύ άλλων, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι για την απόδειξη της ενάρξεως και της λήξεως της παραβάσεως υπάρχουν μεγαλύτερες απαιτήσεις από πλευράς αποδεικτικών στοιχείων, οι οποίες δεν πληρούνται εν προκειμένω, εφόσον η Επιτροπή δεν διέθετε άμεσες αποδείξεις για το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό των συζητήσεων που διεξήχθησαν κατά τις συναντήσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1996 και της 3ης Νοεμβρίου 1999.

205 Όσον αφορά τη συνάντηση της 27ης Φεβρουαρίου 1996, η οποία έγινε δεκτή ως ημερομηνία ενάρξεως της παραβάσεως, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι χειρόγραφες σημειώσεις, που επικαλείται η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 67 της προσβαλλομένης αποφάσεως, αφορούν γενική συζήτηση σχετικά με τους «αμφίβολης φερεγγυότητας οφειλέτες» στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως, η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι περιορίζει τον ανταγωνισμό.

206 Όσον αφορά τη συνάντηση της 3ης Νοεμβρίου 1999, οι προσφεύγουσες διαπιστώνουν ότι η απόδειξη του περί του αντιθέτου προς τον ανταγωνισμό περιεχομένου της βασίζεται σε απάντηση της InBev σε αίτηση παροχής πληροφοριών της Επιτροπής (παρατεθείσα στην αιτιολογική σκέψη 221 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Πάντως, φρονούν ότι η απάντηση αυτή αντικρούεται από τις πιο συγκεκριμένες δηλώσεις των διευθυντών της InBev οι οποίοι παρέστησαν προσωπικώς στη συνάντηση της 3ης Νοεμβρίου 1999.

207 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

208 Η διάρκεια της παραβάσεως αποτελεί συστατικό στοιχείο της έννοιάς της, βάσει του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, το βάρος αποδείξεως του οποίου φέρει, κυρίως, η Επιτροπή. Συναφώς, η νομολογία απαιτεί ότι, όταν δεν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία δυνάμενα να αποδείξουν άμεσα τη διάρκεια μιας παραβάσεως, η Επιτροπή στηρίζεται, τουλάχιστον, σε αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με πραγματικά περιστατικά χωρίς μεγάλη χρονική απόσταση μεταξύ τους, ώστε να μπορεί λογικά να γίνει δεκτό ότι η παράβαση συνεχίστηκε αδιάλειπτα μεταξύ δύο συγκεκριμένων ημερομηνιών (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουλίου 1994, T-43/92, Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-441, σκέψη 79, και Peróxidos Orgánicos κατά Επιτροπής, σκέψη 91 ανωτέρω, σκέψη 51).

209 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τον καθορισμό τόσο της ημερομηνίας ενάρξεως όσο και της ημερομηνίας λήξεως της παραβάσεως.

— Επί του καθορισμού της ημερομηνίας ενάρξεως της παραβάσεως

210 Η Επιτροπή δέχθηκε την 27η Φεβρουαρίου 1996 ως ημερομηνία ενάρξεως της επίδικης παραβάσεως, προκειμένου για την ημερομηνία της πρώτης συναντήσεως «Catherijne» ως προς την οποία διέθετε άμεσες αποδείξεις της παρουσίας των τεσσάρων ζυθοποιών.

211 Όπως διαπιστώθηκε στις σκέψεις 167 έως 177 ανωτέρω, οι σχετικές με τη συνάντηση αυτή χειρόγραφες σημειώσεις, παρατεθείσες στην αιτιολογική σκέψη 67 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν συνιστούν, καθεαυτές, σύνολο αποδεικτικών στοιχείων δυναμένων να στηρίξουν, επαρκώς κατά νόμο, τη διαπίστωση της παραβάσεως περί του περιστασιακού συντονισμού άλλων εμπορικών όρων που προσφέρονται σε μεμονωμένους καταναλωτές στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως.

212 Ωστόσο, η εν λόγω θεώρηση δεν εμποδίζει καθεαυτή να χρησιμοποιούνται τα ίδια στοιχεία για τον καθορισμό της ημερομηνίας ενάρξεως της παραβάσεως, λαμβανομένης υπόψη ως συνόλου.

213 Συγκεκριμένα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η συνάντηση της 27ης Φεβρουαρίου 1996 αποτελεί μέρος πλειόνων περιοδικών συναντήσεων στις οποίες παρευρίσκονταν οι ίδιοι συμμετέχοντες και οι οποίες διεξάγονταν υπό παρεμφερείς συνθήκες. Προσδιορίζονταν με την ονομασία «σύμπραξη Catherijne» και «επιτροπή για την ημερήσια διάταξη», συγκέντρωναν εκπροσώπους των τεσσάρων Ολλανδών ζυθοποιών Heineken, InBev, Grolsch και Bavaria, οργανώνονταν παράλληλα με τις επίσημες συναντήσεις της CBK και για τις συζητήσεις που διεξάγονταν στο πλαίσιό τους δεν γινόταν ποτέ μνεία στα πρακτικά και σχεδόν ποτέ στα εσωτερικά σημειώματα. Στη δήλωση της InBev, οι συναντήσεις αυτές παρουσιάστηκαν επίσης ως αποτελούσες μέρος πλειόνων συναντήσεων και προσκομίστηκε ως παράρτημα πίνακας με ονόματα, διευθύνσεις, ημερομηνίες και τοποθεσίες διεξαγωγής πολλών από τις συναντήσεις αυτές, περιλαμβανομένης της συναντήσεως της 27ης Φεβρουαρίου 1996 (αιτιολογική σκέψη 44 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

214 Διαπιστώθηκε ήδη, τόσο βάσει της δηλώσεως της InBev όσο και πολλών άλλων αποδεικτικών στοιχείων, ότι οι συναντήσεις που αποτελούσαν μέρος των συναντήσεων αυτών είχαν αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο (βλ. σκέψεις 179 έως 184 ανωτέρω). Επομένως, αφενός, βάσει συνόλου στοιχείων που αποδεικνύουν τον συστηματικό χαρακτήρα των συναντήσεων καθώς και το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενό τους και, αφετέρου, της δηλώσεως της InBev, η οποία έχει σημαντική αποδεικτική αξία, αποδεικνύεται, με την επιφύλαξη της αποδείξεως του εναντίου, ότι το περιοριστικό του ανταγωνισμού αντικείμενο ισχύει για το σύνολο των επίδικων συναντήσεων, ακόμα και ελλείψει επαρκών αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά το περιεχόμενο ορισμένων από αυτές.

215 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι η λογική αυτή δεν μπορεί να εφαρμοσθεί στο πλαίσιο του καθορισμού των ημερομηνιών ενάρξεως και λήξεως της παραβάσεως, ισχυριζόμενες ότι, μολονότι, κατ' αρχήν, υπάρχει η δυνατότητα να υποτεθεί ότι η παράβαση εξακολούθησε αδιαλείπτως μεταξύ δύο συγκεκριμένων ημερομηνιών, για την απόδειξη της ενάρξεως και της λήξεως της παραβάσεως υπάρχουν μεγαλύτερες απαιτήσεις από πλευράς αποδεικτικών στοιχείων και πρέπει να αποδεικνύονται άμεσα με αποδεικτικά στοιχεία.

216 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, για τον καθορισμό της ημερομηνίας ενάρξεως της παραβάσεως, η Επιτροπή δεν βασίστηκε μόνο στα σχετικά με τη συνάντηση της 27ης Φεβρουαρίου 1996 στοιχεία.

217 Συγκεκριμένα, στις αιτιολογικές σκέψεις 466 έως 469 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αναφέρει, όσον αφορά έκαστον από τους εμπλεκόμενους ζυθοποιούς, περιλαμβανομένων των προσφευγουσών, ότι έλαβε μέρος στην παράβαση «τουλάχιστον μεταξύ 27ης Φεβρουαρίου 1996 και 3ης Νοεμβρίου 1999». Περαιτέρω, στην αιτιολογική σκέψη 56 της προσβαλλομένης αποφάσεως, διευκρινίζει ότι, κατά τη δήλωση της InBev, η παράβαση άρχισε σαφώς πριν από το 1996, ήτοι:

— «το 1990 ή μάλλον νωρίτερα» όσον αφορά συζητήσεις περί των αυξήσεων των τιμών επιτόπιας καταναλώσεως·

— το «1993-1994» όσον αφορά συζητήσεις περί των εκπτώσεων και των μεταξύ ζυθοποιών μεταβιβάσεων των σημείων πωλήσεως επιτόπιας καταναλώσεως·

— το «1987» όσον αφορά συζητήσεις μεταξύ Oranjeboom-Interbrew και Bavaria για την μπίρα ιδιωτικού σήματος.

218 Λαμβανομένης υπόψη της σημαντικής αποδεικτικής αξίας της δηλώσεως της InBev, η Επιτροπή μπόρεσε να διαπιστώσει ότι η επίδικη παράβαση άρχισε τουλάχιστον κατά την ημερομηνία των πρώτων συναντήσεων το 1996, που περιλαμβάνονται στον συνημμένο στη δήλωση της InBev πίνακα, στις οποίες εκπροσωπήθηκε η InBev αφού απέκτησε την Oranjeboom το 1995.

219 Υπενθυμίζεται ότι από τη δήλωση της InBev προκύπτει ότι η Heineken είχε ένα ρόλο στην οργάνωση των συναντήσεων «Catherijne» από την αρχή, το 1993 ή το 1994. Εξάλλου, αποδείχθηκε, αφενός, ότι η Heineken εκπροσωπούνταν στη συνάντηση της 27ης Φεβρουαρίου 1996 και, αφετέρου, ότι, κατά την επόμενη συνάντηση της 19ης Ιουνίου 1996, οι ζυθοποιοί εξακολούθησαν συζητήσεις με αντίθετο προς τον ανταγωνισμό περιεχόμενο (βλ. τις χειρόγραφες σημειώσεις για τις οποίες γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 67 της προσβαλλομένης αποφάσεως και στις σκέψεις 99 και 100 ανωτέρω). Μολονότι η συμμετοχή της Heineken στη συνάντηση αυτή δεν στοιχειοθετήθηκε, τα σχετικά με τη συνάντηση αυτή στοιχεία καταδεικνύουν ότι συζητήθηκε η συμμετοχή της Heineken σε τυχόν αύξηση της τιμής σε δύο φάσεις.

220 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, η Επιτροπή ορθώς διαπίστωσε ότι οι προσφεύγουσες έλαβαν μέρος στην επίδικη παράβαση τουλάχιστον από τις 27 Φεβρουαρίου 1996.

221 Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν έκανε δεκτή την ύπαρξη παραβάσεως πριν από την ημερομηνία αυτή συνιστά παραχώρηση προς τους αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως. Συναφώς, επισημαίνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν καλείται να αποφανθεί επί της νομιμότητας ή της σκοπιμότητας της παραχωρήσεως αυτής (βλ., συναφώς, απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψεις 340 και 341).

222 Υπό τις συνθήκες αυτές, όσον αφορά συνάντηση εντασσόμενη σε σύστημα τακτικών συναντήσεων, των οποίων ο αντίθετος προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρας αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμο, η διαπίστωση της ημερομηνίας ενάρξεως της παραβάσεως δεν διακυβεύεται από την επιχειρηματολογία των προσφευγουσών η οποία αντλείται από την ανεπάρκεια συγκεκριμένων αποδεικτικών στοιχείων για το περιεχόμενο της συναντήσεως της 27ης Φεβρουαρίου 1996.

223 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση σχετικά με τον καθορισμό της ημερομηνίας ενάρξεως της παραβάσεως.

— Επί του καθορισμού της ημερομηνίας λήξεως της παραβάσεως

224 Η Επιτροπή έκανε δεκτή την 3η Νοεμβρίου 1999 ως ημερομηνία λήξεως της παραβάσεως για όλους τους εμπλεκόμενους ζυθοποιούς (αιτιολογικές σκέψεις 466 έως 469 της προσβαλλομένης αποφάσεως), προκειμένου για την ημερομηνία της τελευταίας συναντήσεως «Catherijne» για την οποία η Επιτροπή διαθέτει άμεσες αποδείξεις της παρουσίας των τεσσάρων ζυθοποιών. Η συνάντηση αυτή περιλαμβάνεται στο τέλος του συνημμένου στη δήλωση της InBev χρονολογικού πίνακα. Σύμφωνα με απάντηση της InBev σε αίτηση παροχής πληροφοριών εκ μέρους της Επιτροπής, η συνάντηση της 3ης Νοεμβρίου 1999 ήταν «συνάντηση Catherijne (ζητήματα επιτόπιας καταναλώσεως/επιτροπής για την ημερήσια διάταξη)[· ό]πως πάντοτε στις διαβουλεύσεις Catherijne, γινόταν κυρίως συζήτηση για υπερβολικές συμφωνίες και για ειρηνική συνύπαρξη» (αιτιολογική σκέψη 221 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

225 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η δήλωση αυτή αντικρούεται από τις πιο συγκεκριμένες δηλώσεις των διευθυντών της InBev οι οποίοι παρέστησαν στη συνάντηση της 3ης Νοεμβρίου 1999, της οποίας επικαλούνται τα ακόλουθα αποσπάσματα:

— «Στις 19 Αυγούστου 1999, έλαβε χώρα σύμπραξη στην οποία μετείχα. Στις 3 Νοεμβρίου 1999, έγινε συνάντηση στην οποία ο κ. […] και εγώ λάβαμε μέρος. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, δεν συζητήσαμε συγκεκριμένα για συμπεριφορές στην αγορά. Η συνάντηση είχε μάλλον ανεπίσημο χαρακτήρα»·

— «Γίνονται συναντήσεις των τεσσάρων ζυθοποιών του τομέα επιτόπιας κατανα-λώσεως (Heineken, Grolsch, Bavaria και Interbrew). Έλαβα μέρος μόνο σε μία από αυτές, στις 3 Νοεμβρίου 1999 στο Enschede. Ο κ. […] με οδήγησε εκεί για να με παρουσιάσει. Η συνάντηση αυτή δεν είχε μεγάλη συνοχή. Επρόκειτο μάλλον για μια ευχάριστη συνάντηση, χωρίς ιδιαίτερη ημερήσια διάταξη. Έγιναν γενικά σχόλια για τις εκπτώσεις. Είχα την εντύπωση ότι υπήρχε ήδη από πολλών ετών ένα είδος συστήματος κλίμακας ή κανόνα για τις εκπτώσεις, αλλά τούτο ουδέ-ποτε ειπώθηκε συγκεκριμένα. Συζητήθηκαν μόνο συνολικά ποσά εκπτώσεων σε πολύ γενικούς όρους, όπερ αποτέλεσε και την ευκαιρία να θιγούν ορισμένα γεγο-νότα. Το αίσθημά μου είναι ότι η κλίμακα δεν λειτουργούσε. Κάθε επιχειρηματί-ας καθόριζε τη δική του στρατηγική. Υπήρξε ίσως κάποια απόπειρα εκφοβισμού αλλά, παρ' όλ' αυτά, έκαστος έπραττε κατά το δοκούν».

226 Διαπιστώνεται ότι, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, τα αποσπά-σματα αυτά δεν αντικρούουν τα στοιχεία που έκανε δεκτά η Επιτροπή. Η μνεία σε «υπερβολικές συμφωνίες» και στην «ειρηνική συνύπαρξη», καθώς και στην «κλίμα-κα» και στον «κανόνα για τις εκπτώσεις», αφορά σαφώς τον συντονισμό των ποσο-στών των εκπτώσεων που εφαρμόζονταν σε πελάτες του τομέα επιτόπιας κατανα-λώσεως. Η μόνη διευκρίνιση που προστέθηκε με τις δηλώσεις των διευθυντών της InBev αφορά το επίπεδο των λεπτομερειών των συζητήσεων, οι οποίες φέρεται ότι περιορίζονταν σε «γενικά σχόλια», καθώς και στη μη ύπαρξη αποτελεσμάτων τους στην αγορά, ήτοι το γεγονός ότι «η κλίμακα δεν λειτουργούσε». Ωστόσο, επισημάν-θηκε ήδη ότι ούτε ο γενικός χαρακτήρας των συζητήσεων ούτε η μη ύπαρξη αποτε-λεσμάτων τους στην αγορά δύνανται να αναιρέσουν τον παραβατικό χαρακτήρα της οικείας συναντήσεως (βλ. σκέψεις 78 έως 79 ανωτέρω).

227 Το γεγονός ότι η συνάντηση της 3ης Νοεμβρίου 1999 εντάσσεται σε ένα σύστημα αντιθέτων προς τον ανταγωνισμό συναντήσεων (βλ. σκέψεις 213 και 214 ανωτέρω) και ότι τα συζητηθέντα ζητήματα συνδέονταν με προγενέστερες συζητήσεις περιο-ριστικές του ανταγωνισμού δηλώνει, εξάλλου, ότι το αντικείμενο της ίδιας της προ-σκλήσεως στη συνάντηση ήταν η εξασφάλιση των απαραίτητων για τη συνέχιση των εν λόγω συζητήσεων προϋποθέσεων.

228 Εν πάση περιπτώσει, ακόμα και αν υποτεθεί ότι υπάρχει κάποια αντίφαση μεταξύ των δηλώσεων των υπαλλήλων της InBev που επικαλούνται οι προσφεύγουσες, αφενός, και της απαντήσεως της InBev στην αίτηση παροχής πληροφοριών, αφετέρου, πρέπει να θεωρηθεί ότι η αποδεικτική ισχύς της τελευταίας δηλώσεως είναι μεγαλύτερη, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας ότι δήλωση εξ ονόματος της επιχειρήσεως καθεαυτήν υπερβαίνει την τυχόν αξιοπιστία μέλους του προσωπικού ανεξαρτήτως της προσωπικής του εμπειρίας ή γνώμης (βλ., συναφώς, απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 90 ανωτέρω, σκέψη 45).

229 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση σχετικά με τον καθορισμό της ημερομηνίας λήξεως της παραβάσεως και, ως εκ τούτου, ο έβδομος λόγος στο σύνολό του.

Επί του πρώτου λόγου, ο οποίος αντλείται από παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως και παράβαση του άρθρου 27 του κανονισμού 1/2003, όσον αφορά την άρνηση προσβάσεως στις απαντήσεις των λοιπών εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην ανακοίνωση αιτιάσεων

Επιχειρήματα των διαδίκων

230 Οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι απέρριψε την αίτησή τους για πρόσβαση στις απαντήσεις των λοιπών εμπλεκόμενων μερών στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, θίγοντας, ως εκ τούτου, τα δικαιώματά τους άμυνας. Οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι από την προσβαλλομένη απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή άντλησε από τις εν λόγω απαντήσεις αποδεικτικά στοιχεία για να καθορίσει την ύπαρξη της παραβάσεως και να δικαιολογήσει το συνολικό ποσό του προστίμου και οι απαντήσεις αυτές περιλαμβάνουν απαλλακτικά στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν υπέρ τους. Συνεπώς, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι, υπό το πρίσμα της αρχής της ισότητας των όπλων, έπρεπε να έχουν τη δυνατότητα να εξετάσουν τα στοιχεία αυτά για να στοιχειοθετήσουν, αυτοτελώς, την άμυνά τους.

231 Οι προσφεύγουσες φρονούν, μεταξύ άλλων, ότι έπρεπε να έχουν πρόσβαση στις απαντήσεις της Bavaria και της Grolsch εφόσον, όπως προκύπτει από την προσβαλλομένη απόφαση, οι ζυθοποιοί αυτοί είχαν ερμηνεύσει αυθεντικώς τα έγγραφα που χρησιμοποιήθηκαν μεταγενέστερα ως ενοχοποιητικά και απαλλακτικά αποδεικτικά στοιχεία ως προς αυτούς. Ειδικότερα, οι προσφεύγουσες τονίζουν ότι, στην αιτιολογική σκέψη 75 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τις απαντήσεις της Bavaria στην ανακοίνωση των αιτιάσεων για να αποδείξει ότι οι προσφεύγουσες παρέστησαν στη συνάντηση της 19ης Ιουνίου 1996. Εξάλλου, στις αιτιολογικές σκέψεις 124 έως 126 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή χρησιμοποίησε ερμηνεία αντλούμενη από τις απαντήσεις της Bavaria για να αποδείξει ότι οι τιμές της μπίρας συζητήθηκαν κατά τη συνάντηση της 17ης Δεκεμβρίου 1997. Τέλος, οι προσφεύγουσες αναφέρουν ότι, στην αιτιολογική σκέψη 135 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή παραπέμπει στους ισχυρισμούς που περιλαμβάνονται στην απάντηση της Bavaria ως αποδεικτικό στοιχείο ορισμένων ενοχοποιητικών δηλώσεων τις οποίες έκαναν οι προσφεύγουσες κατά τη συνάντηση της 12ης Μαρτίου 1998.

232 Οι προσφεύγουσες τονίζουν τη σημασία της προσβάσεως στην απάντηση της InBev στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, δεδομένου ότι, κατά την άποψή τους, η Επιτροπή βασίστηκε ουσιαστικώς στις δηλώσεις της για την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ενδεικτικώς, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι, από την αιτιολογική σκέψη 476 της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και από την ανταλλαγή εγγράφων μεταξύ της Επιτροπής και της InBev τον Φεβρουάριο του 2006, συνάγεται ότι οι απαντήσεις της InBev στην ανακοίνωση των αιτιάσεων περιλαμβάνουν απαλλακτικά στοιχεία.

233 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

234 Σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, «[κ]ατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας διασφαλίζονται πλήρως τα δικαιώματα υπεράσπισης των εμπλεκόμενων μερών, τα οποία έχουν το δικαίωμα να αποκτούν γνώση του φακέλου της Επιτροπής, με την επιφύλαξη του έννομου συμφέροντος των επιχειρήσεων για την προστασία του επιχειρηματικού απόρρητου [...]».

235 Κατά πάγια νομολογία, το δικαίωμα προσβάσεως στον φάκελο, απόρροια της αρχής του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, συνεπάγεται ότι η Επιτροπή υποχρεούται να παρέχει στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση τη δυνατότητα εξετάσεως όλων των εγγράφων που περιλαμβάνονται στον φάκελο έρευνας και τα οποία ενδέχεται να είναι κρίσιμα για την άμυνά της (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-199/99 P, Corus UK κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-11177, σκέψεις 125 έως 128, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Ιουνίου 1995, T-30/91, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1775, σκέψη 81).

236 Στα έγγραφα αυτά περιλαμβάνονται τόσο τα ενοχοποιητικά όσο και τα απαλλακτικά στοιχεία, με εξαίρεση τα επιχειρηματικά απόρρητα άλλων επιχειρήσεων, τα εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής και άλλες εμπιστευτικές πληροφορίες (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 51 ανωτέρω, σκέψη 68).

237 Όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία, η μη κοινοποίηση εγγράφου δεν συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας παρά μόνον αν η ενδιαφερόμενη επιχείρηση αποδεικνύει, αφενός, ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε στο έγγραφο αυτό προς θεμελίωση της αιτιάσεώς της όσον αφορά την ύπαρξη παραβάσεως και, αφετέρου, ότι η αιτίαση αυτή μπορούσε να αποδειχθεί μόνο με επίκληση του εν λόγω εγγράφου. Συνεπώς, στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση απόκειται να αποδείξει ότι το αποτέλεσμα στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή με την απόφασή της θα ήταν διαφορετικό αν δεν λαμβανόταν υπόψη, ως ενοχοποιητικό αποδεικτικό στοιχείο, ένα μη κοινοποιηθέν έγγραφο επί του οποίου η Επιτροπή στήριξε τις κατηγορίες της κατά της επιχειρήσεως αυτής (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 51 ανωτέρω, σκέψεις 71 έως 73).

238 Αντιθέτως, όταν πρόκειται για μη κοινοποίηση απαλλακτικού εγγράφου, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση οφείλει απλώς να αποδείξει ότι η παράλειψη κοινοποιήσεως του εγγράφου αυτού μπόρεσε να επηρεάσει, σε βάρος της επιχειρήσεως αυτής, την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της αποφάσεως της Επιτροπής. Αρκεί η επιχείρηση να αποδείξει ότι θα μπορούσε να έχει χρησιμοποιήσει τα εν λόγω απαλλακτικά έγγραφα για την άμυνά της (απόφαση Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 44 ανωτέρω, σκέψη 81), αποδεικνύοντας, μεταξύ άλλων, ότι θα μπορούσε να είχε επικαλεστεί στοιχεία τα οποία δεν συμφωνούν με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής κατά το στάδιο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, και θα μπορούσε, συνεπώς, να έχει επηρεάσει, καθ' οιονδήποτε τρόπο, τις εκτιμήσεις που διατύπωσε η Επιτροπή με την απόφαση (απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 51 ανωτέρω, σκέψη 75).

239 Περαιτέρω, υπενθυμίζεται ότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων είναι πράξη με σκοπό να οριοθετηθεί το αντικείμενο της κινηθείσας διαδικασίας κατά επιχειρήσεως και να διασφαλιστεί η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας των επιχειρήσεων (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Οκτωβρίου 2008, Τ-69/04, Schunk και Schunk Kohlenstoff-Technik κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-2567, σκέψη 80 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

240 Υπό το πρίσμα αυτό, η ανακοίνωση των αιτιάσεων ενέχει δικονομικές εγγυήσεις εφαρμόζουσες την αρχή της τηρήσεως των δικαιωμάτων άμυνας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται το δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα που ανήκουν στον φάκελο της Επιτροπής.

241 Οι απαντήσεις στην ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν αποτελούν μέρος του καθεαυτού φακέλου της έρευνας (βλ., συναφώς, απόφαση Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 195 ανωτέρω, σκέψη 380).

242 Όσον αφορά τα έγγραφα που δεν αποτελούν μέρος του φακέλου που έχει συσταθεί κατά τον χρόνο της κοινοποιήσεως της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, η Επιτροπή υποχρεούται να δημοσιοποιήσει τις εν λόγω απαντήσεις σε άλλα εμπλεκόμενα μέρη μόνον αν προκύπτει ότι περιλαμβάνουν νέα ενοχοποιητικά ή απαλλακτικά στοιχεία.

243 Ομοίως, κατά το σημείο 27 της ανακοινώσεως της Επιτροπής περί των κανόνων πρόσβασης στον φάκελο υπόθεσης της Επιτροπής δυνάμει των άρθρων 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ], των άρθρων 53, 54 και 57 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ, και του κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 του Συμβουλίου (ΕΕ 2005, C 325, σ. 7), κατά γενικό κανόνα δεν παρέχεται πρόσβαση στις απαντήσεις των άλλων μερών στις αιτιάσεις της Επιτροπής. Ένα μέρος έχει πρόσβαση στα έγγραφα αυτά μόνον οσάκις τα έγγραφα αυτά μπορούν να περιέχουν νέα αποδεικτικά στοιχεία, είτε ενοχοποιητικά είτε απαλλακτικά, αναφερόμενα στους ισχυρισμούς που διατυπώνονται κατά του εν λόγω μέρους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων της Επιτροπής.

244 Συναφώς, όσον αφορά, αφενός, τα νέα ενοχοποιητικά στοιχεία, κατά πάγια νομολογία, αν η Επιτροπή σκοπεύει να στηριχθεί σε ένα χωρίο απαντήσεως σε ανακοίνωση των αιτιάσεων ή σε έγγραφο συνημμένο σε μια τέτοια απάντηση για να αποδείξει την ύπαρξη παραβάσεως, πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στους λοιπούς εμπλεκόμενους στη διαδικασία διαδίκους να εκφράσουν την άποψή τους επί του αποδεικτικού στοιχείου αυτού (αποφάσεις του Πρωτοδικείου Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 195 ανωτέρω, σκέψη 386, και της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-314/01, Avebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3085, σκέψη 50).

245 Ένα έγγραφο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θεμελιώνει την ευθύνη επιχειρήσεως παρά μόνον εφόσον η Επιτροπή το χρησιμοποιεί για να στηρίξει τη διαπίστωση παραβάσεως της επιχειρήσεως αυτής. Προκειμένου να αποδειχθεί η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της επιχειρήσεως, δεν αρκεί αυτή να αποδείξει ότι δεν μπόρεσε να διατυπώσει την άποψή της κατά τη διοικητική διαδικασία επί εγγράφου που χρησιμοποιήθηκε σε οποιοδήποτε σημείο της προσβαλλομένης αποφάσεως. Πρέπει να αποδείξει ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε το έγγραφο αυτό, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ως πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο για να διαπιστώσει παράβαση της επιχειρήσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Δεκεμβρίου 2003, T-5/00 και T-6/00, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied και Technische Unie κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-5761, σκέψη 35).

246 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι τα στοιχεία που αντλούνται από τις απαντήσεις της Bavaria και της Grolsch στην ανακοίνωση των αιτιάσεων χρησιμοποιήθηκαν από την Επιτροπή ως νέα ενοχοποιητικά στοιχεία. Συναφώς, παραπέμπουν στις αιτιολογικές σκέψεις 75, 124 έως 126 και 135 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

247 Κατ' αρχάς, η αιτιολογική σκέψη 75 της προσβαλλομένης αποφάσεως αναφέρει απόσπασμα αντλούμενο από την απάντηση της Bavaria στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, επισημαίνοντας ότι είναι «πολύ δυνατό» να εκπροσωπήθηκε η Heineken στη συνάντηση της 19ης Ιουνίου 1996. Πάντως, μολονότι η Επιτροπή έκανε δεκτή την αναφορά αυτή, παρ' όλ' αυτά επισήμανε επίσης ότι στον φάκελο δεν περιλαμβανόταν κανένα αποδεικτικό στοιχείο για το γεγονός αυτό. Από την επίδικη αιτιολογική σκέψη δεν προκύπτει ότι η Heineken εκπροσωπήθηκε πράγματι κατά την επίμαχη συνάντηση, αλλά μόνον ότι, εν πάση περιπτώσει, έλαβε μέρος στην προγενέστερη συνάντηση και στις συναντήσεις που ακολούθησαν.

248 Υπό τις συνθήκες αυτές, η μνεία του επιδίκου αποσπάσματος, το οποίο αντλείται από την απάντηση της Bavaria στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως νέο ενοχοποιητικό στοιχείο.

249 Στη συνέχεια, όσον αφορά τις αιτιολογικές σκέψεις 124 και 126 της προσβαλλομένης αποφάσεως, περί της συναντήσεως της 17ης Δεκεμβρίου 1997, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι προκύπτει σαφώς από τις αιτιολογικές σκέψεις 117 έως 121 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι το αντικείμενο της συναντήσεως αυτής στοιχειοθετήθηκε βάσει των στοιχείων που περιλαμβάνονται στον φάκελο της έρευνας.

250 Συναφώς, μεριμνώντας μόνο να απαντήσει στα επιχειρήματα της οικείας επιχειρήσεως η Επιτροπή έκανε μνεία, στις αιτιολογικές σκέψεις 124 και 126 της προσβαλλομένης αποφάσεως, εναλλακτικής ερμηνείας των στοιχείων αυτών εκ μέρους της Bavaria στην απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Εξάλλου, από τις αιτιολογικές αυτές σκέψεις προκύπτει ότι η προβαλλόμενη από την Bavaria ερμηνεία δεν θεωρήθηκε πειστική και δεν έγινε δεκτή από την Επιτροπή.

251 Τέλος, όσον αφορά την αιτιολογική σκέψη 135 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία συνοψίζει άλλη προταθείσα από την Bavaria ερμηνεία όσον αφορά τα στοιχεία του φακέλου σχετικά με τη συνάντηση της 12ης Μαρτίου 1998, παρατηρείται ότι η εν λόγω ερμηνεία απορρίφθηκε ρητώς με την αιτιολογική σκέψη 136 της προσβαλλομένης αποφάσεως και, επομένως, δεν μπόρεσε να γίνει δεκτή ως πρόσθετο επιβαρυντικό στοιχείο.

252 Υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών, διαπιστώνεται ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε πρόσθετα επιβαρυντικά στοιχεία απορρέοντα από τις απαντήσεις των άλλων εμπλεκόμενων μερών στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.

253 Όσον αφορά, αφενός, τα νέα απαλλακτικά στοιχεία, από τη νομολογία προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να επιτρέψει την πρόσβαση σε αυτά με δική της πρωτοβουλία. Σε περίπτωση που η Επιτροπή απορρίψει κατά τη διοικητική διαδικασία την αίτηση ενός προσφεύγοντος να του παρασχεθεί πρόσβαση σε έγγραφα τα οποία

δεν υπάρχουν στον φάκελο έρευνας της υποθέσεως, μπορεί να διαπιστωθεί η ύπαρξη προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας μόνον εφόσον αποδειχθεί ότι η διοικητική διαδικασία μπορούσε να έχει καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα σε περίπτωση που ο προσφεύγων είχε πρόσβαση στα εν λόγω έγγραφα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής (απόφαση Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 195 ανωτέρω, σκέψη 383).

254 Εξάλλου, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να επικαλεστούν την απορρέουσα από την απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 51 ανωτέρω (σκέψη 126), θεώρηση, ότι δεν μπορεί να απόκειται μόνο στην Επιτροπή να καθορίζει τα έγγραφα που είναι χρήσιμα για την άμυνα της ενδιαφερόμενης επιχειρήσεως. Το στοιχείο αυτό, που αφορά τα έγγραφα του φακέλου της Επιτροπής, δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής στις απαντήσεις των άλλων εμπλεκόμενων μερών στις αιτιάσεις τις οποίες έχει κοινοποιήσει η Επιτροπή.

255 Συνεπώς, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας δεν καταλήγει, κατ' αρχήν, σε υποχρέωση της Επιτροπής να δημοσιοποιεί τις επίδικες απαντήσεις σε άλλα μέρη για να μπορούν να εξακριβώνουν ότι δεν υπάρχουν τυχόν απαλλακτικά στοιχεία.

256 Καθόσον οι προσφεύγουσες επικαλούνται την ύπαρξη προβαλλομένων ως απαλλακτικών στοιχείων σε μη δημοσιοποιηθείσες απαντήσεις, σε αυτές απόκειται να προσκομίσουν ένα κάποιο στοιχείο για να αποδείξουν τη λυσιτέλεια των εν λόγω εγγράφων για την άμυνά τους.

257 Οι προσφεύγουσες πρέπει, μεταξύ άλλων, να αναφέρουν τα τυχόν απαλλακτικά στοιχεία ή να προσκομίσουν κάποιο στοιχείο ενισχύον την ύπαρξή τους και, ως εκ τούτου, τη λυσιτέλειά τους για τις ανάγκες της διαδικασίας (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-43/02, Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3435, σκέψεις 351 έως 359).

258 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι, από την αιτιολογική σκέψη 476 της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και από την ανταλλαγή εγγράφων μεταξύ της Επιτροπής και της InBev κατόπιν της απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, μπορεί να συναχθεί ότι η InBev προσκόμισε στοιχεία τα οποία δύνανται να νοηθούν ως αμφισβητούντα, αφενός, την εφαρμογή των συμπαιγνιακών συμφωνιών και, αφετέρου, την ύπαρξη ή τη διάρκεια της επίδικης παραβάσεως.

259 Συναφώς, αφενός, όσον αφορά την προβαλλόμενη μνεία περί της μη ουσιαστικής εφαρμογής των επίδικων συμπαιγνιακών συμφωνιών, υπενθυμίζεται ότι το γεγονός ότι οι λοιπές εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, με τις απαντήσεις τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, προέβαλαν, κατ' ουσίαν, τα ίδια επιχειρήματα με τις προσφεύγουσες για να προβάλουν ότι η σύμπραξη δεν τέθηκε σε εφαρμογή, δεν αποτελεί απαλλακτικό στοιχείο (βλ., συναφώς, απόφαση Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, σκέψη 257 ανωτέρω, σκέψεις 353).

260 Αφετέρου, όσον αφορά το προβαλλόμενο στοιχείο της αμφισβητήσεως της υπάρξεως ή της διάρκειας της παραβάσεως, παρατηρείται ότι, προς στήριξη του επιχειρήματος αυτού, οι προσφεύγουσες αναφέρουν το έγγραφο του εκπροσώπου της InBev, της 21ης Φεβρουαρίου 2006, αποσταλέν ως απάντηση στα ερωτήματα της Επιτροπής, το οποίο αναφέρει ότι «οι πελάτες [της] ουδόλως [...] είχαν την πρόθεση να ελαχιστοποιήσουν καθ' οιονδήποτε τρόπο τον ρόλο τους στα προβαλλόμενα πραγματικά περιστατικά ή να αμφισβητήσουν την ύπαρξη ή τη διάρκεια της παραβάσεως επί της ουσίας». Ωστόσο, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, από τη διευκρίνιση αυτή και μόνο δεν προκύπτει ότι η απάντηση της InBev στην ανακοίνωση των αιτιάσεων περιελάμβανε ενδείξεις δυνάμενες να αποτελέσουν απαλλακτικά στοιχεία.

261 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι προσφεύγουσες δεν αποκάλυψαν απαλλακτικά στοιχεία δυνάμενα να προκύπτουν από απαντήσεις των λοιπών εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και, επομένως, δεν προσκόμισαν κανένα στοιχείο ως προς τη χρησιμότητά τους για την άμυνά τους.

262 Κατά συνέπεια, απορρίπτεται η αιτίαση που αντλείται από την προβαλλόμενη ύπαρξη απαλλακτικών στοιχείων στις επίδικες απαντήσεις.

263 Ενόψει των προεκτεθέντων, ο πρώτος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου, ο οποίος αντλείται από παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως, της «αρχής της μέριμνας» και της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως, που προκύπτει από την προβαλλόμενη μη ύπαρξη επιμελούς και αμερόληπτης έρευνας

Επιχειρήματα των διαδίκων

264 Οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν εξέτασε επιμελώς και αμερολήπτως όλα τα κρίσιμα εν προκειμένω στοιχεία και χρησιμοποίησε επιλεκτικώς τα στοιχεία του φακέλου για να ενισχύσει την άποψή της ότι είχε διαπραχθεί παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ.

265 Ειδικότερα, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η Επιτροπή στήριξε τα ενοχοποιητικά αποδεικτικά στοιχεία στις δηλώσεις που έκανε η InBev στο πλαίσιο της αιτήσεώς της περί επιεικείας, ενώ οι εν λόγω δηλώσεις ήσαν αόριστες και αντιφατικές, δεν στηρίζονταν αποκλειστικώς σε διαπιστώσεις των συντακτών των δηλώσεων και, επομένως, περιελάμβαναν, εν μέρει, «βασιζόμενη σε φήμες απόδειξη».

266 Περαιτέρω, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, κατά τη διαδικασία έρευνας, η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της χρηστής διοικήσεως μη λαμβάνοντας υπόψη τα επιχειρήματά τους και απορρίπτοντας, μεταξύ άλλων, τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες για να αποδείξουν ότι η αγορά της ολλανδικής μπίρας δεν είχε εξελιχθεί, κατά την επίδικη περίοδο, κατά τρόπο υποδεικνύοντα την ύπαρξη συμφωνιών επί των τιμών.

267 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

268 Κατά πάγια νομολογία προκύπτει ότι, μεταξύ των εγγυήσεων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης στις διοικητικές διαδικασίες, περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η υποχρέωση για το αρμόδιο όργανο να εξετάσει, με επιμέλεια και αμεροληψία, όλα τα κρίσιμα στοιχεία της οικείας υποθέσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Νοεμβρίου 1991, C-269/90, Technische Universität München, Συλλογή 1991, σ. I-5469, σκέψη 14).

269 Εν προκειμένω, πρώτον, όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή δεν εξέτασε με επιμέλεια και αμεροληψία τα αποδεικτικά στοιχεία, υπενθυμίζεται ότι, όπως διαπιστώθηκε μετά την εξέταση του δεύτερου λόγου ανωτέρω, η Επιτροπή γνωστοποίησε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία ως προς την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ, όσον αφορά δύο συστατικά στοιχεία της επίδικης παραβάσεως (βλ. σκέψη 163 ανωτέρω). Στο πλαίσιο της εξετάσεως του λόγου αυτού, το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ήδη τις επικρίσεις των προσφευγουσών ως προς την εκτίμηση της δηλώσεως της InBev, καθώς και τα στοιχεία που αποσκοπούν στη στοιχειοθέτηση της αποδείξεως του εναντίου, τα οποία προσκομίστηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία.

270 Ειδικότερα, εφόσον τα επιχειρήματα των προσφευγουσών αποσκοπούν στην αμφισβήτηση της αποδεικτικής αξίας της δηλώσεως της InBev, καθόσον είναι αόριστη, αντιφατική και περιλαμβάνει «βασιζόμενη σε φήμες απόδειξη», πρέπει να απορριφθούν για τους λόγους που εκτίθενται στο πλαίσιο της εξετάσεως του πέμπτου και του έκτου λόγου στις σκέψεις 70 έως 90 ανωτέρω.

271 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών, η οποία αντλείται από την προβαλλόμενη μη ύπαρξη πλήρους, ενδελεχούς και αμερόληπτης έρευνας συγχέεται με τα επιχειρήματα που εξετάστηκαν στο πλαίσιο του πέμπτου και έκτου λόγου ανωτέρω και δεν χρήζει αυτοτελούς εξετάσεως.

272 Κατά συνέπεια, ο υπό κρίση λόγος δεν μπορεί να ευδοκιμήσει.

Επί του τρίτου λόγου, ο οποίος αντλείται από παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας

Επιχειρήματα των διαδίκων

273 Οι προσφεύγουσες προβάλλουν, κατ' ουσίαν, την παραβίαση της αρχής του τεκμηρίου της αθωότητας λόγω του ότι το επιφορτισμένο με τον ανταγωνισμό μέλος της Επιτροπής δήλωσε, κατά τη διάρκεια ολλανδικού τηλεοπτικού προγράμματος, ότι «ο καταναλωτής πλήρωνε πολύ ακριβά την μπίρα του» και, επομένως, προδίκασε την ύπαρξη συμπράξεως στην ολλανδική αγορά μπίρας.

274 Συνεπώς, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η παράβαση παρουσιάστηκε σαν τετελεσμένο γεγονός πολύ πριν από το πέρας της διοικητικής διαδικασίας και μάλιστα προτού μπορέσουν να αντιδράσουν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.

275 Εξάλλου, η δημόσια δήλωση του υπεύθυνου μέλους της Επιτροπής δεν καθιστά δυνατή την εξέταση εκ μέρους της Επιτροπής των επιχειρημάτων που προέβαλαν οι προσφεύγουσες σε απάντηση στην ανακοίνωση των αιτιάσεων αντικειμενικώς και με την απαραίτητη απόσταση.

276 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

277 Επισημαίνεται ότι η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών η οποία αντλείται από προσβολή της αρχής του τεκμηρίου της αθωότητας δεν είναι λυσιτελής για τη λύση της υπό κρίση διαφοράς.

278 Συγκεκριμένα, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται βάσει των αποδεικτικών στοιχείων που συνέλεξε η Επιτροπή. Οσάκις το υποστατό μιας παραβάσεως έχει όντως αποδειχθεί κατά το πέρας μιας διοικητικής διαδικασίας, η απόδειξη του ότι η Επιτροπή εκδήλωσε προώρως, κατά τη διαδικασία αυτή, την πεποίθησή της ότι υφίσταται η εν λόγω παράβαση δεν αναιρεί την απόδειξη της παραβάσεως καθεαυτής (απόφαση Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 195 ανωτέρω, σκέψη 726).

279 Εν πάση περιπτώσει, οι εκφρασθείσες από μέλος της Επιτροπής απόψεις κατά τη διάρκεια ολλανδικής τηλεοπτικής εκπομπής, οι οποίες αναφέρουν, στο πλαίσιο παραδειγμάτων παρεμβάσεως της Επιτροπής, ότι οι Ολλανδοί καταναλωτές «πλήρωσαν πολύ ακριβά την μπίρα τους» λόγω της συμπεριφοράς των ζυθοποιών, μολονότι η επιλογή της διατυπώσεως αυτής είναι ατυχής, δεν δύνανται να αποδείξουν ότι η Επιτροπή είχε προδικάσει την απόφασή της.

280 Πρέπει να αναφερθεί ότι η Επιτροπή, ως Σώμα των επιτρόπων, διασκέπτεται βάσει ενός σχεδίου αποφάσεως. Συναφώς, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, οι λόγοι του εν λόγω μέλους της Επιτροπής που αναφέρουν τις δράσεις που αναλαμβάνει η Επιτροπή ουδαμώς συνεπάγονται ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι έχει ήδη στοιχειοθετηθεί η ευθύνη των ζυθοποιών.

281 Δεδομένου ότι η επιλεγείσα από το αρμόδιο μέλος της Επιτροπής διατύπωση δεν συνεπάγεται καμία διαπίστωση ως προς τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης των προσφευγουσών, τα στοιχεία αυτά δεν αναιρούνται από το ότι, όπως προέβαλαν οι προσφεύγουσες, η επίδικη άποψη διατυπώθηκε προτού μπορέσουν να αντιδράσουν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Επομένως, ούτε από το γεγονός αυτό δύναται να συναχθεί ότι η Επιτροπή δεν εξέτασε αντικειμενικώς και με την απαραίτητη απόσταση τις απαντήσεις των προσφευγουσών στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.

282 Υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών, ο τρίτος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του τέταρτου λόγου, ο οποίος αντλείται από μη τήρηση εύλογης προθεσμίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

283 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η προσβαλλομένη απόφαση πρέπει να απορριφθεί για τον λόγο ότι η συνολική διάρκεια της διαδικασίας, καθώς και η διάρκεια εκάστου σταδίου της, υπερέβη σαφώς αυτό που μπορεί να θεωρηθεί ως εύλογο. Μεταξύ άλλων, διατείνονται ότι δεν ήσαν σε θέση να προετοιμάσουν την άμυνά τους, διότι, κατά την προ της παραλαβής της ανακοινώσεως των αιτιάσεων περίοδο, δεν ήταν σαφές το ακριβές αντικείμενο της έρευνας. Τονίζουν επίσης ότι, λαμβανομένων υπόψη των διανυθέντων ετών, αμβλύνθηκε η ανάμνηση των προσαπτομένων από την Επιτροπή γεγονότων.

284 Η Επιτροπή αναφέρει ότι αναγνώρισε ρητώς, στις αιτιολογικές σκέψεις 497 έως 500 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η διάρκεια της διαδικασίας ήταν υπερβολική και, συνεπώς, μείωσε εξαιρετικώς το επιβληθέν στις προσφεύγουσες πρόστιμο. Εξάλλου, παρατηρεί ότι, μολονότι η τήρηση εύλογης προθεσμίας στη διεξαγωγή διοικητικών διαδικασιών αναγνωρίζεται κατά πάγια νομολογία, βάσει της υπερβάσεως της προθεσμίας αυτής μπορεί να ζητηθεί η ακύρωση αποφάσεως διαπιστώνουσας παράβαση μόνον όταν στοιχειοθετείται ότι η προσβολή της αρχής αυτής θίγει τα δικαιώματα άμυνας των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

285 Συναφώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η από 17 Μαρτίου 2000 απόφαση διεξαγωγής ελέγχου την οποία απηύθυνε στις προσφεύγουσες τους έδωσε τη δυνατότητα, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζονται, να λάβουν γνώση του μεγαλυτέρου μέρους της παραβάσεως καθώς και των αγορών και της χρονικής περιόδου που αφορούσε η παράβαση. Κατά την Επιτροπή, στην απόφαση αυτή γινόταν ήδη μνεία των αντιθέτων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών που αφορούν τον καθορισμό τιμών, την κατανομή των αγορών και/ή την ανταλλαγή πληροφοριών στον ολλανδικό τομέα της μπίρας, τόσο για την αγορά του εμπορίου λιανικής όσο και για την αγορά επιτόπιας καταναλώσεως. Περαιτέρω, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα των προσφευγουσών λόγω της λεπτομερούς φύσης των ερωτημάτων που της απηύθυνε η Επιτροπή από το 2001.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

286 Κατά πάγια νομολογία, η τήρηση εύλογης προθεσμίας στις διοικητικές διαδικασίες σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, της οποίας τον σεβασμό εξασφαλίζουν τα δικαστήρια της Ένωσης (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψεις 167 έως 171, και της 21ης Σεπτεμβρίου 2006, C-113/04 P, Technische Unie κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-8831, σκέψη 40).

287 Για την εφαρμογή της αρχής αυτής, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των δύο σταδίων της διοικητικής διαδικασίας, δηλαδή του ερευνητικού σταδίου πριν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων και του σταδίου που αντιστοιχεί στο υπόλοιπο μέρος της διοικητικής διαδικασίας, δεδομένου ότι κάθε στάδιο έχει τη δική του εσωτερική λογική (απόφαση Technische Unie κατά Επιτροπής, σκέψη 286 ανωτέρω, σκέψη 42).

288 Η πρώτη περίοδος, η οποία εκτείνεται μέχρι την ανακοίνωση των αιτιάσεων, έχει ως σημείο αφετηρίας την ημερομηνία κατά την οποία η Επιτροπή λαμβάνει μέτρα που συνεπάγονται ότι προσάπτεται μια παράβαση και πρέπει να της δώσει τη δυνατότητα να λάβει θέση σχετικά με τον προσανατολισμό της διαδικασίας. Η δεύτερη περίοδος εκτείνεται από την ανακοίνωση των αιτιάσεων μέχρι την έκδοση της τελικής αποφάσεως. Πρέπει να δώσει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να αποφανθεί οριστικά επί της προσαπτόμενης παραβάσεως (απόφαση Technische Unie κατά Επιτροπής, σκέψη 286 ανωτέρω, σκέψη 43).

— Επί της διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας

289 Εν προκειμένω, επισημαίνεται, εισαγωγικώς, ότι η Επιτροπή αναγνώρισε, στην αιτιολογική σκέψη 498 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας ήταν υπερβολική και ότι το γεγονός αυτό της καταλογίζεται.

290 Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι, όσον αφορά το πρώτο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, ήτοι το στάδιο που εκτείνεται από την κοινοποίηση στις προσφεύγουσες της αποφάσεως διεξαγωγής ελέγχου τον Μάρτιο του 2000 μέχρι την παραλαβή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων τον Αύγουστο του 2005, διανύθηκε περίοδος 65 μηνών.

291 Δεδομένου ότι, κατά τη διάρκεια της έρευνας, διεξήχθησαν έλεγχοι τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2000, η συνολική διάρκεια του σταδίου αυτού της διοικητικής διαδικασίας δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή απηύθυνε στα μέρη πλείονες αιτήσεις για παροχή πληροφοριών μεταξύ 2001 και 2005.

292 Επομένως, ελλείψει πρόσθετων πληροφοριών ή αιτιολογίας εκ μέρους της Επιτροπής ως προς τις διεξαχθείσες κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής ερευνητικές πράξεις, η διάρκεια του πρώτου σταδίου της διαδικασίας πρέπει να θεωρηθεί υπερβολική (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied και Technische Unie κατά Επιτροπής, σκέψη 245 ανωτέρω, σκέψη 77).

293 Το δεύτερο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, το οποίο εκτείνεται από την παραλαβή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων μέχρι την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως τον Απρίλιο του 2007, διήρκεσε 20 μήνες, υπερβαίνοντας επομένως, ελλείψει πρόσθετης αιτιολογίας, τη συνήθως απαιτούμενη για την έκδοση της αποφάσεως προθεσμία.

294 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η επίδικη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας ήταν υπερβολική και προκύπτει από καταλογιζόμενη στην Επιτροπή αδράνεια, η οποία οδήγησε σε προσβολή της αρχής της εύλογης προθεσμίας.

— Επί της επιπτώσεως της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας στη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως

295 Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η διαπίστωση προσβολής της αρχής της εύλογης προθεσμίας μπορεί να οδηγήσει στην ακύρωση αποφάσεως διαπιστώνουσας παράβαση μόνον αν η διάρκεια της διαδικασίας είχε επιπτώσεις στην έκβαση της διαδικασίας (βλ., συναφώς, απόφαση Technische Unie κατά Επιτροπής, σκέψη 286 ανωτέρω, σκέψη 48 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

296 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, πρώτον, ότι η υπερβολική διάρκεια της πρώτης φάσεως της διοικητικής διαδικασίας έθιξε τα δικαιώματά τους άμυνας, καθόσον δεν μπόρεσαν να προσδιορίσουν με ακρίβεια το αντικείμενο της διεξαχθείσας από την Επιτροπή έρευνας μέχρι την παραλαβή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, όπερ επηρέασε τις δυνατότητές τους προς συλλογή απαλλακτικών αποδεικτικών στοιχείων.

297 Διαπιστώνεται, συναφώς, ότι οι προσφεύγουσες κακώς υποστηρίζουν ότι δεν μπόρεσαν να προσδιορίσουν το αντικείμενο της έρευνας μέχρι την ανακοίνωση των αιτιάσεων.

298 Συγκεκριμένα, αφενός, η απόφαση περί διεξαγωγής ελέγχου, η οποία απευθύνθηκε στη Heineken NV και στη Heineken Holding NV στις 17 Μαρτίου 2000, ανέφερε ότι η έρευνα της Επιτροπής αφορούσε αντίθετες προς τον ανταγωνισμό ιδιαίτερες πρακτικές όπως «τον καθορισμό των τιμών, την κατανομή των αγορών και/ή ανταλλαγή πληροφοριών στον ολλανδικό τομέα της μπίρας, τόσο για την αγορά του εμπορίου λιανικής όσο και για την αγορά του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως». Αφετέρου, οι αιτήσεις για παροχή πληροφοριών που απευθύνθηκαν στη Heineken NV τον Οκτώβριο του 2001 διευκρίνιζαν τα είδη των συναντήσεων, τις ημερομηνίες καθώς και τους τόπους που αποτελούσαν το αντικείμενο της διεξαγόμενης από την Επιτροπή έρευνας.

299 Αντιθέτως προς όσα ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, οι κοινοποιήσεις τους έδωσαν τη δυνατότητα να γνωρίζουν, με αρκετή ακρίβεια, το αντικείμενο της έρευνας, τις παραβάσεις που μπορεί να τους καταλογίζονταν καθώς και τα σχετικά τμήματα της αγοράς και, επομένως, τους δόθηκε η δυνατότητα να προσδιορίσουν και να συλλέξουν τυχόν απαλλακτικά αποδεικτικά στοιχεία.

300 Εξάλλου, οι προσφεύγουσες, μολονότι προβάλλουν επιχείρημα αντλούμενο από τη δυσχέρεια συλλογής ορισμένων απαλλακτικών αποδεικτικών στοιχείων, αναφέροντας ότι οι προσωπικές αναμνήσεις των οικείων προσώπων έχουν καταστεί πιο αόριστες, παρέλειψαν να θεμελιώσουν τον ισχυρισμό αυτό με συγκεκριμένα στοιχεία και, ειδικότερα, να διευκρινίσουν ποιοι είναι οι οικείοι υπάλληλοι και οι λόγοι για τους οποίους ήταν κρίσιμο να επικαλεστεί τις αναμνήσεις τους καθώς και τις περιστάσεις

για τις οποίες δεν ήταν πλέον δυνατό να συλλέξει πληροφορίες με άλλους τρόπους (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Technische Unie κατά Επιτροπής, σκέψη 286 ανωτέρω, σκέψη 64).

301 Επιπλέον, λόγω του γενικού καθήκοντος σύνεσης που υπέχει κάθε επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων, οι προσφεύγουσες οφείλουν να μεριμνούν για την καλή τήρηση, στα βιβλία ή στα αρχεία τους, των στοιχείων που παρέχουν τη δυνατότητα παρακολουθήσεως της δραστηριότητάς τους, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να έχουν στη διάθεσή τους τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία για την περίπτωση δικαστικών ή διοικητικών προσφυγών. Όταν η Επιτροπή ζήτησε από τις προσφεύγουσες την παροχή πληροφοριακών στοιχείων, βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), εναπόκειτο κατά μείζονα λόγο σε αυτές να ενεργήσουν με αυξημένη επιμέλεια και να λάβουν όλα τα χρήσιμα μέτρα για να διατηρήσουν τα αποδεικτικά στοιχεία που ευλόγως είχαν στη διάθεσή τους (βλ., συναφώς, απόφαση Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied και Technische Unie κατά Επιτροπής, σκέψη 245 ανωτέρω, σκέψη 87).

302 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός των προσφευγουσών ότι δεν είχαν πληροφορηθεί, από την αρχή της έρευνας, το αντικείμενό της καθώς και τις τυχόν αιτιάσεις της Επιτροπής, οπότε δεν μπορούσαν να προετοιμάσουν την άμυνά τους και να συγκεντρώσουν τα απαλλακτικά στοιχεία τα οποία διέθεταν.

303 Κατόπιν των ανωτέρω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν την ύπαρξη προσβολής των δικαιωμάτων τους άμυνας, η οποία προκύπτει από την υπερβολική διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.

304 Συνεπώς, ο τέταρτος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του όγδοου λόγου, ο οποίος αντλείται από παράβαση του άρθρου 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2003, των κατευθυντηρίων γραμμών, παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως, της ασφάλειας δικαίου, της αναλογικότητας και «του εύλογου χαρακτήρα», καθώς και μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

305 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή υπολόγισε το ύψος του βασικού ποσού του προστίμου εν προκειμένω, και, μεταξύ άλλων, την ανάλυσή της σχετικά με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, τη διαφορετική μεταχείριση, τον πολλαπλασιαστικό συντελεστή που εφαρμόστηκε για λόγους αποτροπής και την προσαύξηση λόγω της διάρκειας της παραβάσεως. Κατ' ουσίαν, οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι η Επιτροπή δεν τήρησε την υποχρέωσή της αιτιολογήσεως καθόσον δεν προσκόμισε επαρκείς λόγους δικαιολογούντες ορισμένα στάδια κατά τον καθορισμό του τελικού ποσού, μεταξύ των οποίων, το αποτέλεσμα στην αγορά. Εξάλλου, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η Επιτροπή απέκλινε σημαντικώς από την προγενέστερη πρακτική της λήψεως αποφάσεων, ιδίως όσον αφορά την απόφασή της 2003/569/ΕΚ, της 5ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 81 [ΕΚ] (υπόθεση IV/37.614/F3 PO — Interbrew και Alken-Maes, ΕΕ 2003, L 200, σ. 1). Τέλος, κατά τις προσφεύγουσες, καθόσον η διάρκεια της παραβάσεως δεν καθορίστηκε ορθώς από την Επιτροπή, πρέπει να μειωθεί το βασικό ποσό του προστίμου.

306 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

307 Εισαγωγικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, η Επιτροπή δύναται με απόφασή της να επιβάλλει σε επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμα όταν, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, παραβαίνουν το άρθρο 81 ΕΚ. Σύμφωνα με την ίδια διάταξη, για καθεμία από τις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην παράβαση, το πρόστιμο δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος.

308 Περαιτέρω, κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή έχει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων. Η μέθοδος αυτή, της οποίας το περίγραμμα δίνουν οι κατευθυντήριες γραμμές, έχει διάφορα στοιχεία δράσεως τα οποία δίνουν στην Επιτροπή τη δυνατότητα να ασκεί τη διακριτική της εξουσία σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, C-322/07 P, C-327/07 P και C-338/07 P, Papierfabrik August Koehler κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-7191, σκέψη 112).

309 Εξάλλου, σε τομείς όπως ο καθορισμός του ποσού του προστίμου δυνάμει του κανονισμού 1/2003, όπου η Επιτροπή διατηρεί περιθώριο εκτιμήσεως, ο έλεγχος νομιμότητας που ασκείται επί των εκτιμήσεων αυτών περιορίζεται στο να εξακριβωθεί ότι δεν υπάρχει πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Ιουλίου 2005, T-241/01, Scandinavian Airlines System κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-2917, σκέψη 79).

310 Αντιθέτως, το περιθώριο εκτιμήσεως της Επιτροπής και τα όρια τα οποία η ίδια έχει ορίσει δεν προδικάζουν την εκ μέρους του δικαστή της Ένωσης άσκηση της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας (απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 538), που του παρέχει την εξουσία να εξαλείφει, να μειώνει ή να αυξάνει το ποσό του επιβαλλόμενου από την Επιτροπή προστίμου (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Φεβρουαρίου 2007, C-3/06 P, Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-1331, σκέψεις 60 έως 62).

311 Ο παρών λόγος περιλαμβάνει, κατ' ουσίαν, τέσσερα σκέλη τα οποία αφορούν, πρώτον, την εκτίμηση της σοβαρότητας της επίδικης παραβάσεως, δεύτερον, την εφαρμογή της διαφορετικής μεταχειρίσεως και τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, τρίτον, την προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου για αποτρεπτικούς λόγους και, τέταρτον, την προσαύξηση λόγω της διάρκειας της παραβάσεως.

312 Γενικότερα, οι προσφεύγουσες προβάλλουν επίσης αιτίαση αντλούμενη από παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου, λαμβανομένου υπόψη του απροσδόκητου χαρακτήρα του προστίμου που τους επιβλήθηκε με την προσβαλλομένη απόφαση.

— Επί του πρώτου σκέλους, περί της εκτιμήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως

313 Δυνάμει του άρθρου 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2003, για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, πρέπει να ληφθεί υπόψη η σοβαρότητα και η διάρκεια της παραβάσεως.

314 Κατά πάγια νομολογία, η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να αποδεικνύεται βάσει πολλών στοιχείων, όπως είναι, ιδίως, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το γενικό πλαίσιο στο οποίο αυτές εντάσσονται και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, ως προς τα οποία η Επιτροπή διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψη 241, και της 24ης Σεπτεμβρίου 2009, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P και C-137/07 P, Erste Group Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-8681, σκέψη 91).

315 Ειδικότερα, σύμφωνα με το σημείο 1 Α, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών, για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο χαρακτήρας της ίδιας της παραβάσεως, ο πραγματικός της αντίκτυπος επί της αγοράς, εφόσον αυτός είναι δυνατό να εκτιμηθεί, και η έκταση της γεωγραφικής αγοράς αναφοράς.

316 Στο πλαίσιο του ελέγχου που ασκεί κατά πλήρη δικαιοδοσία, στο Γενικό Δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει αν το ποσό του επιβληθέντος προστίμου είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως και να σταθμίσει τη σοβαρότητα της παραβάσεως με τις περιστάσεις που επικαλούνται οι προσφεύγουσες (απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Οκτωβρίου 2005, Τ-38/02, Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-4407, σκέψη 136).

317 Οι προσφεύγουσες προβάλλουν τρεις αιτιάσεις για να αμφισβητήσουν τον, εκ μέρους της Επιτροπής, καθορισμό της σοβαρότητας της παραβάσεως. Πρώτον, αντικρούουν τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως πολύ σοβαρής σε σχέση με τη φύση και τον σκοπό της συμπαιγνίας. Δεύτερον, προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν εξέτασε τον αντίκτυπο της συμπράξεως στην αγορά και δεν τήρησε την υποχρέωσή της αιτιολογήσεως ως προς αυτές. Τρίτον, φρονούν ότι, αντιθέτως προς τα συμπεράσματα της Επιτροπής, το γεωγραφικό μέγεθος της επίδικης αγοράς έπρεπε να ληφθεί υπόψη ως παράγων μετριασμού για τον καθορισμό της σοβαρότητας της παραβάσεως.

318 Στο πλαίσιο της πρώτης αιτιάσεώς τους, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι, καθόσον η επικρινόμενη συμπεριφορά περιορίστηκε σε ανταλλαγή γενικών απόψεων για τις συνθήκες της αγοράς και δεν έλαβε τη μορφή συμπράξεως επί συγκεκριμένης συμπεριφοράς, η παράβαση μπορεί να χαρακτηριστεί μόνον ως ελαφρά ή σοβαρή. Περαιτέρω, τονίζουν ότι η Επιτροπή, με την προσβαλλομένη απόφαση, κατήργησε πολλά στοιχεία της παραβάσεως σε σχέση με την ανακοίνωση των αιτιάσεων.

319 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το γράμμα του σημείου 1 Α, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών, οι πολύ σοβαρές παραβάσεις αντιστοιχούν, κατ' ουσίαν, σε «οριζόντιους περιορισμούς, παραδείγματος χάρη συνασπισμούς επιχειρήσεων με σκοπό τον έλεγχο των τιμών ή τον επιμερισμό των αγορών βάσει ποσοστώσεων».

320 Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία οι συμπράξεις αυτού του είδους εμπίπτουν στις σοβαρότερες μορφές προσβολής του ανταγωνισμού, καθόσον αποσκοπούν, με το αντικείμενό τους καθεαυτό, απλώς και αμιγώς στην εξάλειψη του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων που τις εφαρμόζουν, και θίγουν, κατά συνέπεια, τους θεμελιώδεις σκοπούς της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2005, Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκέψη 316 ανωτέρω, σκέψη 147 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

321 Πάντως, εφόσον ορθώς η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι προσφεύγουσες έλαβαν μέρος σε παράβαση συνιστάμενη σε σύνολο συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών, ειδικότερα με τον συντονισμό των τιμών και των αυξήσεων των τιμών και με την κατανομή της πελατείας, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι η παράβαση δεν μπορεί να θεωρηθεί πολύ σοβαρή.

322 Επομένως, η πραγματοποιηθείσα στην αιτιολογική σκέψη 442 της προσβαλλομένης αποφάσεως διαπίστωση ότι η προκειμένη παράβαση, ως εκ της φύσεώς της, πρέπει, κατά τις κατευθυντήριες γραμμές, να χαρακτηρισθεί ως πολύ σοβαρή δεν ενέχει πλάνη. Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το γεγονός ότι ορισμένα στοιχεία της παραβάσεως για τα οποία γίνεται λόγος στην ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν έγιναν δεκτά με την προσβαλλόμενη απόφαση, καθόσον η απόφαση αυτή εκθέτει τα στοιχεία που δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως πολύ σοβαρής.

323 Στο πλαίσιο της δεύτερης αιτιάσεώς τους, περί του αντίκτυπου της συμπράξεως στην αγορά, οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι κακώς η Επιτροπή χαρακτήρισε την παράβαση ως πολύ σοβαρή, δεδομένου ότι δεν υπάρχει σημαντικός αντίκτυπος στην αγορά. Προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη τις συναφείς διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται σε οικονομική έκθεση εμπειρογνωμόνων, την οποία της υπέβαλαν κατά τη διοικητική έρευνα, τα αποτελέσματα της οποίας επιβεβαιώθηκαν εξάλλου και από άλλη έκθεση εμπειρογνωμόνων, την οποία ζήτησαν κατόπιν της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως. Περαιτέρω, υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν τήρησε την υποχρέωση αιτιολογήσεως, δηλώνοντας απλώς ότι δεν ήταν δυνατό να

εκτιμηθεί το αποτέλεσμα της παραβάσεως. Εξάλλου, οι αιτιολογικές σκέψεις 453 και 457 της προσβαλλομένης αποφάσεως καταλήγουν στο αντίθετο συμπέρασμα.

324 Υπενθυμίζεται ότι, αν ο πραγματικός αντίκτυπος της παραβάσεως στην αγορά αποτελεί στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη προς εκτίμηση της σοβαρότητας της εν λόγω παραβάσεως, πρόκειται για ένα κριτήριο μεταξύ άλλων, όπως ο χαρακτήρας της παραβάσεως και της εκτάσεως της γεωγραφικής αγοράς. Ομοίως, από το σημείο 1 Α, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών προκύπτει ότι ο αντίκτυπος αυτός πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνον εφόσον είναι δυνατό να εκτιμηθεί.

325 Πρέπει να αναφερθεί επίσης ότι οι οριζόντιες συμπράξεις περί τιμών ή οι κατανομές αγορών, όπως η επίδικη παράβαση, μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πολύ σοβαρές παραβάσεις βάσει και μόνον της φύσεώς τους, χωρίς να υποχρεούται η Επιτροπή να αποδείξει την ύπαρξη συγκεκριμένου αντίκτυπου της παραβάσεως στην αγορά. Ο συγκεκριμένος αντίκτυπος της παραβάσεως δεν αποτελεί παρά ένα στοιχείο μεταξύ άλλων, το οποίο, εφόσον είναι δυνατό να εκτιμηθεί, μπορεί να δώσει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να αυξήσει το αρχικό ποσό του προστίμου πέραν του ελάχιστου δυνατού ποσού των 20 εκατομμυρίων ευρώ (απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, C-534/07 P, Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-7415, σκέψεις 74 και 75).

326 Εν προκειμένω, στην αιτιολογική σκέψη 452 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή εκθέτει τα εξής:

«Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί ποσοτικώς το πραγματικό αποτέλεσμα, στην ολλανδική αγορά, του συνόλου των συμφωνιών που συνιστούν την παράβαση και η Επιτροπή δεν βασίζεται, επομένως, σε μια συγκεκριμένη συνέπεια, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές κατά τις οποίες ο πραγματικός αντίκτυπος πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν μπορεί να εκτιμηθεί […] Συνεπώς, η Επιτροπή δεν θα λάβει υπόψη τον αντίκτυπο στην αγορά για να καθορίσει τα εφαρμοστέα εν προκειμένω πρόστιμα.»

327 Στη συνέχεια, στην αιτιολογική σκέψη 455 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στην οποία περιλαμβάνεται το συμπέρασμα της Επιτροπής περί της σοβαρότητας της παραβάσεως, η Επιτροπή αναφέρει τα εξής:

«Λαμβανομένης υπόψη της φύσεως της παραβάσεως και του γεγονότος ότι επεκτάθηκε στο σύνολο του εδάφους των Κάτω Χωρών, οι επιχειρήσεις που είναι αποδέκτες της παρούσας αποφάσεως διέπραξαν πολύ σοβαρή παράβαση του άρθρου 81 [ΕΚ].»

328 Από τα αποσπάσματα αυτά προκύπτει ότι, για να καθορισθεί η σοβαρότητα της παραβάσεως, η Επιτροπή δεν στηρίχθηκε στον πραγματικό αντίκτυπο της παραβάσεως, αλλά στη φύση της παραβάσεως και στην έκταση της επίδικης γεωγραφικής αγοράς.

329 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, λαμβανομένης υπόψη της φύσεως της διαπιστωθείσας παραβάσεως, με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, συντονισμό των τιμών και των αυξήσεων των τιμών, καθώς και περιστασιακό συντονισμό για την κατανομή της πελατείας, η Επιτροπή θεμιτώς δεν έλαβε υπόψη της τον αντίκτυπο της παραβάσεως στην αγορά.

330 Υπό τις συνθήκες αυτές, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη την έκθεση εμπειρογνωμόνων την οποία της προσκόμισαν κατά τη διοικητική διαδικασία, προς στήριξη του επιχειρήματός τους ότι η παράβαση δεν είχε αντίκτυπο στην αγορά.

331 Περαιτέρω, εφόσον πρόκειται για προαιρετικό στοιχείο στο πλαίσιο του καθορισμού του ποσού του προστίμου, το οποίο εξάλλου δεν ελήφθη υπόψη εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν βασίμως να προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν διευκρίνισε τους λόγους της διαπιστώσεώς της ως προς τον μη δυνάμενο να εκτιμηθεί χαρακτήρα του συγκεκριμένου αντίκτυπου της παραβάσεως.

332 Εξάλλου, οι προσφεύγουσες κακώς υποστηρίζουν ότι από τις αιτιολογικές σκέψεις 453 και 457 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή έλαβε, στην πραγματικότητα, υπόψη της το αποτέλεσμα στην αγορά, στο πλαίσιο του καθορισμού του ποσού του προστίμου.

333 Συγκεκριμένα, από την αιτιολογική σκέψη 452 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της τον επίδικο αντίκτυπο. Η διαπίστωση αυτή ουδόλως αντικρούεται από τους λόγους που περιλαμβάνονται στις αιτιολογικές σκέψεις 453 και 457 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τους οποίους επικαλούνται οι προσφεύγουσες. Επομένως, στην αιτιολογική σκέψη 453 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή απλώς υπολόγισε το μέγεθος της επίδικης αγοράς, χωρίς να εκτιμήσει τον αντίκτυπο της παραβάσεως στην αγορά. Στην αιτιολογική σκέψη 457 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υπενθύμισε μόνον την ανάγκη εξατομικεύσεως των βασικών ποσών των προστίμων, στο πλαίσιο διαφορετικής μεταχειρίσεως, σε σχέση με τη μεμονωμένη σημασία της συμπεριφοράς εκάστης εμπλεκόμενης επιχειρήσεως.

334 Κατά συνέπεια, η δεύτερη αιτίαση των προσφευγουσών δεν είναι βάσιμη.

335 Με την τρίτη αιτίασή τους, περί του μεγέθους της επίδικης γεωγραφικής αγοράς, οι προσφεύγουσες αναφέρουν την αμελητέα έκταση των Κάτω Χωρών και την περιορισμένη σημασία της αγοράς μπίρας στη συνολική οικονομία της. Εξάλλου, υποστηρίζουν ότι το γεγονός και μόνον ότι το συνολικό μερίδιο αγοράς των εμπλεκόμενων ζυθοποιών αντιπροσωπεύει πλέον του 90 % της ολλανδικής αγοράς δεν εμποδίζει τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως ελαφράς ή σοβαρής, ιδίως υπό το πρίσμα των προγενέστερων αποφάσεων της Επιτροπής.

336 Στην αιτιολογική σκέψη 453 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή έλαβε υπόψη, για τον καθορισμό της σοβαρότητας της παραβάσεως, το γεγονός ότι «[τ]ο συνολικό μερίδιο αγοράς των λαμβανομένων υπόψη επιχειρήσεων στην ολλανδική αγορά υπερβαίνει τα 90 %». Η Επιτροπή στοιχειοθέτησε επίσης ότι η παράβαση αφορά συγχρόνως τον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως και τον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος. Επομένως, κατέληξε στο ότι «90 % του συνόλου της ολλανδικής αγοράς μπίρας αποτέλεσε το αντικείμενο της συμπράξεως».

337 Συναφώς, από τη νομολογία προκύπτει ότι όλη η επικράτεια ενός κράτους μέλους αποτελεί ουσιώδες τμήμα της κοινής αγοράς (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 28).

338 Επομένως, η Επιτροπή, αφού διαπίστωσε ότι η παράβαση αφορούσε το 90 % της ολλανδικής αγοράς μπίρας και καθέναν από τους κύριους τομείς της εμπορίας στο πλαίσιο της αγοράς αυτής, ορθώς έλαβε υπόψη το μέγεθος της επίδικης γεωγραφικής αγοράς για να χαρακτηρίσει την παράβαση ως πολύ σοβαρή.

339 Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι παραβάσεις όπως οι συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στον καθορισμό τιμών και στην κατανομή πελατών μπορεί, κατά τη νομολογία, να συνεπάγονται, βάσει μόνον της φύσεώς τους, τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως πολύ σοβαρής, χωρίς να απαιτείται η συμπεριφορά αυτή να χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή.

340 Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται, εξάλλου, από το γεγονός ότι, μολονότι η ενδεικτική περιγραφή των σοβαρών παραβάσεων στις κατευθυντήριες γραμμές αναφέρει ότι «πρόκειται το συνηθέστερο για οριζόντιους ή κάθετους περιορισμούς [...] οι οποίοι όμως εφαρμόζονται με μεγαλύτερη αυστηρότητα, έχουν σημαντικότερες συνέπειες επί της αγοράς και είναι ικανοί να [επηρεάσουν] εκτεταμένες ζώνες της κοινής αγοράς», αντιθέτως, σύμφωνα με την αντίστοιχη περιγραφή των πολύ σοβαρών παραβάσεων, δεν απαιτείται η επέλευση κάποιας ιδιαίτερης συνέπειας στην αγορά ή ο αντίκτυπος σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2005, Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκέψη 316 ανωτέρω, σκέψη 150).

341 Επομένως το γεγονός ότι το μέγεθος της επίδικης γεωγραφικής αγοράς έχει εθνική διάσταση δεν απαγορεύει, εν πάση περιπτώσει, τον χαρακτηρισμό της διαπραχθείσας εν προκειμένω παραβάσεως ως πολύ σοβαρής.

342 Η λύση αυτή επιβάλλεται, κατά μείζονα λόγο, όσον αφορά την προβαλλόμενη περιορισμένη σημασία της αγοράς της μπίρας για την οικονομία των Κάτω Χωρών, εφόσον το μέγεθος της αγοράς του οικείου προϊόντος δεν αποτελεί, κατ' αρχήν, στοιχείο το οποίο πρέπει υποχρεωτικώς να ληφθεί υπόψη, αλλά ένα μόνον από τα κρίσιμα στοιχεία για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως και τον καθορισμό του ποσού του προστίμου (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Ιανουαρίου 2007, C-407/04 P, Dalmine κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-829, σκέψη 132).

343 Υπό το πρίσμα του συνόλου των στοιχείων αυτών, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η τρίτη αιτίαση καθώς και το σύνολο του πρώτου σκέλους του παρόντος λόγου.

— Επί του δεύτερου σκέλους, περί του καθορισμού του βασικού ποσού του προστίμου και της εφαρμογής της διαφορετικής μεταχειρίσεως

344 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν το βασικό ποσό του προστίμου που τους επιβλήθηκε, πρώτον, προβάλλοντας προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως σε σχέση με την πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής και, ειδικότερα, σε σχέση με τα επιβληθέντα στους Βέλγους ζυθοποιούς πρόστιμα με την απόφαση 2003/569/ΕΚ. Επικαλούμενες την προσβολή της ίδιας αρχής, παραπέμπουν επίσης σε ορισμένες αποφάσεις της Επιτροπής σχετικά με την αγορά ενός μόνον κράτους μέλους, οι οποίες κατέληξαν στον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως «σοβαρής» ή στον καθορισμό χαμηλότερων βασικών ποσών των προστίμων από αυτά που καθορίστηκαν εν προκειμένω.

345 Εισαγωγικώς, τονίζεται, αφενός, ότι η προγενέστερη πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής δεν χρησιμεύει ως νομικό πλαίσιο καθορισμού των προστίμων σε θέματα ανταγωνισμού (απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, T-203/01, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-4071, σκέψη 292) και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή διαθέτει, στο πλαίσιο του κανονισμού 17 και του κανονισμού 1/2003, περιθώριο εκτιμήσεως κατά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων,

προκειμένου να κατευθύνει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην τήρηση των κανόνων περί ανταγωνισμού (απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Απριλίου 2004, T-236/01, T-239/01, T-244/01 έως T-246/01, T-251/01 και T-252/01, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-1181, σκέψη 216) και να μπορεί ανά πάσα στιγμή να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής (απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 314 ανωτέρω, σκέψη 169).

346 Εν προκειμένω, όπως ήδη επισημάνθηκε ανωτέρω, ο καθορισμός του ύψους του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου πραγματοποιήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2003, σε σχέση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως. Συναφώς, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να αντλήσουν βάσιμο επιχείρημα από το γεγονός και μόνον ότι, με την προγενέστερη πρακτική της λήψεως αποφάσεων, η Επιτροπή επέβαλε κυρώσεις σε παρεμφερή συμπεριφορά επιβάλλοντας κατώτερα πρόστιμα από το πρόστιμο που τους επέβαλε εν προκειμένω.

347 Υπό τις συνθήκες αυτές, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να προβάλουν ούτε προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει πλειστάκις κρίνει ότι η προγενέστερη πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη ως νομικό πλαίσιο για τα πρόστιμα στον τομέα του ανταγωνισμού και ότι αποφάσεις που αφορούν άλλες υποθέσεις έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα όταν εξετάζεται η ύπαρξη δυσμενών διακρίσεων, δεδομένου ότι είναι ελάχιστα πιθανό να ταυτίζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, όπως οι σχετικές αγορές, τα προϊόντα, οι επιχειρήσεις και οι χρονικές περίοδοι (βλ. απόφαση Erste Group Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 314 ανωτέρω, σκέψη 233 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

348 Συναφώς, προκειμένου για την επιχειρηματολογία των προσφευγουσών περί του χαρακτηρισμού της παραβάσεως και το επίπεδο των προστίμων που επιβλήθηκαν με τις αποφάσεις σχετικά με ορισμένες παραβάσεις που περιορίζονται στην αγορά ενός κράτους μέλους, επισημαίνεται, ότι, πέραν της τελευταίας αυτής περιστάσεως, οι προσφεύγουσες δεν προβάλλουν επιχειρήματα περί της ταυτότητας των προβαλλομένων παραβάσεων, όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τα προϊόντα, τις επιχειρήσεις και

τις σχετικές περιόδους. Επομένως, η επιχειρηματολογία αυτή δεν αρκεί προς στοιχειοθέτηση της φερομένης ως δημιουργούσας δυσμενείς διακρίσεις συμπεριφοράς.

349 Όσον αφορά την απόφαση 2003/569/ΕΚ, οι προσφεύγουσες επικαλούνται την προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, βασιζόμενες στο γεγονός ότι τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στους εμπλεκόμενους Βέλγους ζυθοποιούς ήσαν σημαντικά υψηλότερα από τα επιβληθέντα με την προσβαλλομένη απόφαση, ενώ ούτε η φύση των παραβάσεων ούτε οι συνθήκες των οικείων αγορών παρουσιάζουν διαφορές δικαιολογούσες την απόκλιση αυτή.

350 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή εκτιμά τη σοβαρότητα των παραβάσεων βάσει πολυάριθμων στοιχείων που δεν περιέχονται σε ένα δεσμευτικό ή εξαντλητικό κατάλογο κριτηρίων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και ότι, εξάλλου, δεν υποχρεούται να εφαρμόζει κάποιο συγκεκριμένο μαθηματικό τύπο, είτε πρόκειται περί του συνολικού ποσού του επιβληθέντος προστίμου είτε περί της αναλύσεώς του σε διάφορα στοιχεία (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Ιανουαρίου 2004, Τ-67/01, JCB Service κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-49, σκέψεις 187 και 188 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

351 Υπό τις συνθήκες αυτές, η άμεση σύγκριση των προστίμων που επιβλήθηκαν στους αποδέκτες των δύο αποφάσεων σχετικά με διαφορετικές παραβάσεις ενέχει τον κίνδυνο αλλοιώσεως των συγκεκριμένων σκοπών που πληρούν τα διάφορα στάδια υπολογισμού ενός προστίμου. Συγκεκριμένα, τα τελικά ποσά των προστίμων αντανακλούν τις συγκεκριμένες περιστάσεις που χαρακτηρίζουν κάθε σύμπραξη καθώς και τις ιδιαίτερες εκτιμήσεις της προκειμένης περιπτώσεως.

352 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, όσον αφορά το επίπεδο των επιβληθέντων προστίμων, η κατάσταση των προσφευγουσών δεν μπορεί να συγκριθεί με την κατάσταση των επιχειρήσεων τις οποίες αφορούν οι επικληθείσες προγενέστερες αποφάσεις.

353 Ενόψει των στοιχείων αυτών, πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση που αντλείται από παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως σε σχέση με την προγενέστερη πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής.

354 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή εφάρμοσε διαφορετική μεταχείριση εκκινώντας από εσφαλμένες προϋποθέσεις, κατά παράβαση των αρχών του «εύλογου χαρακτήρα», της ίσης μεταχειρίσεως και της αναλογικότητας, και δεν αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή της συναφώς.

355 Συναφώς, αφενός, κακώς οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η Επιτροπή εφάρμοσε τη διαφορετική μεταχείριση βάσει του πραγματικού αντίκτυπου της παραβάσεως στην αγορά, σε αντίθεση με το περιλαμβανόμενο στην αιτιολογική σκέψη 452 της προσβαλλομένης αποφάσεως συμπέρασμα ότι ο αντίκτυπος αυτός δεν ελήφθη υπόψη.

356 Συγκεκριμένα, το επιχείρημα των προσφευγουσών προκύπτει από εσφαλμένη αντίληψη της αιτιολογικής σκέψεως 457 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία απλώς υπενθυμίζει την εκφρασθείσα στο σημείο 1Α, έκτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών θεώρηση ότι, για παράβαση δεδομένης σοβαρότητας, μπορεί να συμφωνηθεί, σε περιπτώσεις όπου εμπλέκονται πολλές επιχειρήσεις όπως σε συμπράξεις επιχειρήσεων, να κλιμακωθεί το γενικό βασικό ποσό για τον καθορισμό συγκεκριμένου βασικού ποσού το οποίο να λαμβάνει υπόψη τη συγκεκριμένη σημασία και, επομένως, τον πραγματικό αντίκτυπο, της παραβατικής συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως επί του ανταγωνισμού, μεταξύ άλλων, όταν υφίσταται ουσιώδης διαφορά στη διάσταση των επιχειρήσεων που έχουν διαπράξει ίδιας φύσεως παράβαση.

357 Αντιθέτως προς όσα ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, η συνεκτίμηση της «συγκεκριμένης σημασίας και, επομένως, του πραγματικού αντίκτυπου, της παραβατικής συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως επί του ανταγωνισμού» αφορά την κατανομή των μελών μιας συμπράξεως σε κατηγορίες, αναλόγως της διαστάσεώς τους στην αγορά κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, και δεν συνεπάγεται τον συνυπολογισμό του αντίκτυπου στην αγορά στην οποία διαπράχθηκε η παράβαση, λαμβανομένη υπόψη ως σύνολο.

358 Αντιθέτως προς όσα αναφέρουν οι προσφεύγουσες, η εφαρμογή διαφορετικής μεταχειρίσεως βάσει της διατάξεως αυτής δεν απαιτεί τη συνεκτίμηση του πραγματικού αντίκτυπου της παραβάσεως στην αγορά και, συνεπώς, δεν συνεπάγεται ότι η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η επίδικη παράβαση είχε τέτοιον αντίκτυπο.

359 Αφετέρου, προβάλλοντας την παράβαση των αρχών του «εύλογου χαρακτήρα» και της ίσης μεταχειρίσεως, σε σχέση με το γεγονός ότι η InBev απηλλάγη του προστίμου, οι προσφεύγουσες απλώς προβάλλουν την ήδη απορριφθείσα στις σκέψεις 70 έως 90 ανωτέρω επιχειρηματολογία, η οποία αντλείται από τον φερόμενο ως αόριστο και αντιφατικό χαρακτήρα της δηλώσεως της InBev.

360 Όσον αφορά την προβαλλόμενη ανεπαρκή αιτιολογία σχετικά με την εφαρμογή διαφορετικής μεταχειρίσεως, επισημαίνεται ότι οι απαιτήσεις ουσιώδους τύπου που αποτελεί η υποχρέωση αιτιολογήσεως του τρόπου υπολογισμού του προστίμου πληρούνται, κατά πάγια νομολογία, άπαξ η Επιτροπή εκθέτει, με την απόφασή της, τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία χρησιμοποίησε για να μετρήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως. Ελλείψει αυτών των στοιχείων, η απόφαση πάσχει έλλειψη αιτιολογίας (βλ. απόφαση Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 286 ανωτέρω, σκέψη 463 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

361 Εν προκειμένω, από την αιτιολογική σκέψη 458 της προσβαλλομένης αποφάσεως, προκύπτει ότι για τον καθορισμό του συγκεκριμένου αρχικού ποσού του προστίμου που αντιστοιχεί στις προσφεύγουσες, η Επιτροπή ανέφερε τις πωλήσεις μπίρας που πραγματοποιήθηκαν στις Κάτω Χώρες κατά του διάρκεια του τελευταίου πλήρους ημερολογιακού έτους της παραβάσεως, ήτοι το 1998. Οι προσφεύγουσες κατετάγησαν στην πρώτη κατηγορία από απόψεως σχετικής σημασίας στην αγορά, για τον λόγο ότι οι πωλήσεις μπίρας που είχαν πραγματοποιήσει ήσαν σαφώς περισσότερες από τις πωλήσεις των άλλων ζυθοποιών.

362 Καθόσον η Επιτροπή ανέφερε τον κύκλο εργασιών που πραγματοποίησαν οι προσφεύγουσες το 1998 ως λόγο της κατατάξεώς τους στην πρώτη κατηγορία, ο ισχυρισμός των προσφευγουσών που αντλείται από τη μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Συναφώς, τα εκτιθέμενα, ειδικότερα, στην αιτιολογική σκέψη 458 της προσβαλλομένης αποφάσεως στοιχεία αρκούν ώστε οι προσφεύγουσες να έχουν τη δυνατότητα να λάβουν γνώση του σκεπτικού της

προσβαλλομένης αποφάσεως συναφώς και το Γενικό Δικαστήριο να διαθέτει επαρκή στοιχεία για να ασκήσει τον έλεγχό του (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Μαΐου 2008, C-266/06 P, Evonik Degussa κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή, σκέψη 103).

363 Τέλος, επισημαίνεται ότι η υιοθετηθείσα από την Επιτροπή προσέγγιση συνάδει πλήρως με τα τεθέντα με τις κατευθυντήριες γραμμές κριτήρια και την προπαρατεθείσα νομολογία, καθόσον τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεων των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην παράβαση, κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, αποτελούν χρήσιμη ένδειξη για την ατομική σημασία τους στην αγορά. Συνεπώς, ο καθορισμός του βασικού ποσού που προκύπτει από την προσέγγιση αυτή δεν μπορεί αφεαυτού να οδηγήσει σε παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

364 Κατόπιν των ανωτέρω, συνάγεται ότι η Επιτροπή δεν προσέβαλε τις αρχές, τις οποίες επικαλούνται οι προσφεύγουσες, καθορίζοντας το αρχικό ποσό του προστίμου και εφαρμόζοντας διαφορετική μεταχείριση, και τήρησε συναφώς την υποχρέωσή της αιτιολογήσεως.

365 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του παρόντος λόγου πρέπει να απορριφθεί.

— Επί του τρίτου σκέλους, περί της προσαυξήσεως του προστίμου για αποτρεπτικούς λόγους

366 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, εφαρμόζοντας τον επίδικο πολλαπλασιαστικό συντελεστή, η Επιτροπή παραβίασε τις αρχές της ίσης μεταχειρίσεως, της αναλογικότητας και της ασφάλειας δικαίου.

367 Υπενθυμίζεται ότι, για τον καθορισμό του ποσού του προστίμου, η Επιτροπή πρέπει να μεριμνά για τον αποτρεπτικό χαρακτήρα του (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 106, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, Τ-329/01, Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3255, σκέψη 63).

368 Συναφώς, η Επιτροπή μπορεί, μεταξύ άλλων, να λαμβάνει υπόψη το μέγεθος και την οικονομική ισχύ της επίδικης επιχειρήσεως (βλ., συναφώς, αποφάσεις Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 367 ανωτέρω, σκέψη 120, και Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 314 ανωτέρω, σκέψη 243).

369 Ομοίως, το σημείο 1Α, τέταρτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπει ότι είναι αναγκαίο να λαμβάνεται υπόψη η πραγματική οικονομική δυνατότητα του αυτουργού της παραβάσεως να προξενήσει σημαντική ζημία σε άλλους οικονομικούς παράγοντες, ιδίως στους καταναλωτές, και το ύψος του προστίμου που επιβάλλεται πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να έχει την ενδεδειγμένη αποτρεπτική χρησιμότητα.

370 Εν προκειμένω, σύμφωνα με τις θεωρήσεις αυτές, η Επιτροπή ανέφερε ότι το ποσό των προστίμων έπρεπε να καθορισθεί σε επίπεδο διασφαλίζον αρκούντως αποτρεπτικό αποτέλεσμα, λαμβανομένου υπόψη του μεγέθους κάθε επιχειρήσεως (αιτιολογική σκέψη 463 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

371 Στην ίδια αιτιολογική σκέψη, η Επιτροπή έκανε δεκτή την εφαρμογή πολλαπλασιαστικού συντελεστή 2,5 στο αρχικό ποσό ως προς τις προσφεύγουσες, λαμβανομένου υπόψη του σημαντικού μεγέθους της Heineken, το οποίο προκύπτει από τον σημαντικό διεθνή κύκλο της εργασιών κατά τη διάρκεια του αμέσως προηγουμένου οικονομικού έτους της ημερομηνίας εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, για το οποίο ήσαν διαθέσιμα τα στοιχεία.

372 Συναφώς, όσον αφορά τον ισχυρισμό των προσφευγουσών σχετικά με τους συντελεστές που εφαρμόστηκαν σε προγενέστερες αποφάσεις της Επιτροπής, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή διαθέτει διακριτική ευχέρεια κατά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, προκειμένου να κατευθύνει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην τήρηση των κανόνων περί ανταγωνισμού. Το γεγονός ότι, στο παρελθόν, η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμα ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί, επομένως, τη δυνατότητα να αυξήσει οποτεδήποτε το ποσό αυτό, προκειμένου να διασφαλίσει την εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού και να ενισχύσει το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των προστίμων (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Οκτωβρίου 2008, T-68/04, SGL Carbon κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-2511, σκέψη 49 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

373 Συνεπώς, το γεγονός ότι, στην προγενέστερη πρακτική της λήψεως αποφάσεων, η Επιτροπή εφάρμοσε λιγότερο υψηλούς συντελεστές έναντι επιχειρήσεων συγκρίσιμου μεγέθους με τη Heineken, δεν καταλήγει ούτε στο ότι η επίδικη προσαύξηση είναι δυσανάλογη και δημιουργεί δυσμενείς διακρίσεις, ούτε σε προσβολή της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

374 Όσον αφορά την προβαλλόμενη μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογίας, διαπιστώνεται ότι, αναφέροντας, αφενός, την ανάγκη καθορισμού του ύψους του προστίμου σε επίπεδο διασφαλίζον αρκούντως αποτρεπτικό αποτέλεσμα και, αφετέρου, το σημαντικό μέγεθος της Heineken, το οποίο προκύπτει από τον σημαντικό διεθνή κύκλο της εργασιών (αιτιολογική σκέψη 463 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η Επιτροπή εξέθεσε, επαρκώς κατά νόμο, τα στοιχεία τα οποία έλαβε υπόψη της για να αυξήσει, για αποτρεπτικούς λόγους, το βασικό ποσό του προστίμου ως προς τις προσφεύγουσες, παρέχοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να γνωρίζουν τη δικαιολογία της αυξήσεως αυτής, η οποία πραγματοποιήθηκε σε σχέση με την ιδιαίτερη κατάστασή τους, και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους καθώς και στον δικαστή να ασκήσει τον έλεγχό του.

375 Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της αιτιολογικής εκθέσεως που δικαιολογεί το ύψος του προστίμου, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να αναφέρει τα αριθμητικά στοιχεία τα οποία καθοδήγησαν, ιδίως όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα, την άσκηση της εξουσίας της εκτιμήσεως (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου

της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-279/98 P, Cascades κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9693, σκέψεις 39 έως 48, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-330/01, Akzo Nobel κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3389, σκέψη 125).

376 Περαιτέρω, όσον αφορά την ορθώς διενεργηθείσα εκτίμηση, σε σχέση με το μέγεθος και την οικονομική ισχύ της επίδικης επιχειρήσεως, οι προσφεύγουσες κακώς υποστηρίζουν ότι, καθορίζοντας τον επίδικο συντελεστή, η Επιτροπή υποχρεούνταν να λάβει υπόψη άλλα στοιχεία, όπως τη φύση της παραβάσεως, την προβαλλόμενη ανυπαρξία αντίκτυπου στην αγορά, το γεγονός ότι είχε ήδη παύσει την παράβαση πριν από την έναρξη της έρευνας ή ότι η διοικητική διαδικασία είχε υπερβολική διάρκεια.

377 Κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει να απορριφθεί το τρίτο σκέλος του παρόντος λόγου.

— Επί του τετάρτου σκέλους, περί της προσαυξήσεως λόγω της διάρκειας της παραβάσεως

378 Στην αιτιολογική σκέψη 466 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η Heineken έλαβε μέρος στην παράβαση τουλάχιστον μεταξύ 27 Φεβρουαρίου 1996 και 3 Νοεμβρίου 1999, ήτοι για περίοδο τριών ετών και οκτώ μηνών. Κατά συνέπεια, το αρχικό ποσό του προστίμου αυξήθηκε, ως προς τις προσφεύγουσες, κατά 35 %, ήτοι 10 % για κάθε πλήρες έτος συμμετοχής στην παράβαση και 5 % για την εναπομένουσα περίοδο έξι μηνών ή περισσότερο.

379 Οι προσφεύγουσες θέτουν εν αμφιβόλω την εκτίμηση αυτή, αμφισβητώντας τις διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με τις ημερομηνίες ενάρξεως και λήξεως της επίδικης παραβάσεως.

380 Επισημαίνεται ότι, όπως διαπιστώθηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως του εβδόμου λόγου στις σκέψεις 210 έως 229 ανωτέρω, ορθώς η Επιτροπή καθόρισε ότι η διάρκεια της παραβάσεως, σχετικά με τις προσφεύγουσες, αντιστοιχεί στην περίοδο μεταξύ 27 Φεβρουαρίου 1996 και 3 Νοεμβρίου 1999. Συναφώς, η προσαύξηση κατά 35 %, την οποία διενήργησε η Επιτροπή επί του αρχικού ποσού του προστίμου, δεν μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω.

381 Συνεπώς, το τέταρτο σκέλος περί της διάρκειας της παραβάσεως δεν μπορεί να ευδοκιμήσει.

— Επί της προβαλλομένης παραβιάσεως της αρχής της ασφάλειας δικαίου

382 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι το ποσό του προστίμου, όπως καθορίστηκε από την Επιτροπή, δεν ήταν προβλέψιμο, ούτε καν κατά προσέγγιση.

383 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η ασφάλεια δικαίου συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ενώσεως, η οποία επιβάλλει μεταξύ άλλων ότι ρύθμιση που έχει δυσμενείς συνέπειες για ιδιώτες πρέπει να είναι σαφής και ακριβής, η δε εφαρμογή της πρέπει να είναι προβλέψιμη για τους πολίτες (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 5ης Απριλίου 2006, T-279/02, Degussa κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-897, σκέψη 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

384 Η αρχή αυτή έχει ως επιστέγασμα την αρχή της νομιμότητας των εγκλημάτων και των ποινών, η οποία απαιτεί ο νόμος να καθορίζει σαφώς τις παραβάσεις και τις ποινές που τους επιβάλλονται (απόφαση Evonik Degussa κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, σκέψη 362 ανωτέρω, σκέψη 39).

385 Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι, μολονότι το άρθρο 23, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 1/2003 παρέχει στην Επιτροπή ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως, περιορίζει ωστόσο την άσκησή της θεσπίζοντας αντικειμενικά κριτήρια, με τα οποία πρέπει να συμμορφούται η Επιτροπή. Επομένως, αφενός, το ύψος του προστίμου που δύναται να επιβληθεί έχει ένα απόλυτο ανώτατο όριο υπολογιζόμενο αριθμητικώς, οπότε το ανώτατο ποσό του προστίμου που δύναται να επιβληθεί σε μια δεδομένη επιχείρηση μπορεί να καθοριστεί εκ των προτέρων. Αφετέρου, η άσκηση της εν λόγω εξουσίας εκτιμήσεως περιορίζεται επίσης από τους κανόνες που έχει θέσει στον εαυτό της η Επιτροπή με τις κατευθυντήριες γραμμές, η δε διοικητική πρακτική της Επιτροπής υπόκειται στον πλήρη έλεγχο του δικαστή της Ένωσης. Έτσι, ένας ενημερωμένος επιχειρηματίας, με τη συνδρομή εν ανάγκη των υπηρεσιών ενός νομικού συμβούλου, δύναται να προβλέψει με αρκετή ακρίβεια τη μέθοδο υπολογισμού και την τάξη μεγέθους των προστίμων που διακινδυνεύει για μια δεδομένη συμπεριφορά, και το γεγονός ότι ο επιχειρηματίας αυτός δεν μπορεί, εκ των προτέρων, να γνωρίζει με ακρίβεια το επίπεδο των προστίμων που θα επιβάλει σε κάθε περίπτωση η Επιτροπή δεν μπορεί να αποτελέσει προσβολή της αρχής της νομιμότητας των ποινών (βλ., συναφώς, απόφαση Evonik Degussa κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, σκέψη 362 ανωτέρω, σκέψεις 50 έως 55).

386 Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις οι οποίες εμπλέκονται σε διοικητική διαδικασία δυνάμενη να καταλήξει σε επιβολή προστίμου πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το ενδεχόμενο η Επιτροπή ανά πάσα στιγμή να αποφασίσει να αυξήσει το επίπεδο του ύψους των προστίμων σε σχέση με εκείνο που εφάρμοζε κατά το παρελθόν (απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 314 ανωτέρω, σκέψεις 229 και 230). Το γεγονός ότι η Επιτροπή μπορεί, ανά πάσα στιγμή, να αναθεωρήσει το γενικό επίπεδο των προστίμων στο πλαίσιο της εφαρμογής άλλης πολιτικής ανταγωνισμού είναι, επομένως, ευλόγως προβλέψιμο για τις οικείες επιχειρήσεις (βλ., συναφώς, απόφαση Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, σκέψη 367 ανωτέρω, σκέψη 48).

387 Κατά μείζονα λόγο, οι θεωρήσεις αυτές έχουν εφαρμογή όσον αφορά πολύ σοβαρή εκ της φύσεώς της παράβαση, συνιστάμενη σε συμπεριφορά της οποίας ο μη σύννομος χαρακτήρας έχει πλειστάκις επιβεβαιωθεί από την Επιτροπή.

388 Επομένως, ακόμα και αν οι προσφεύγουσες δεν ήσαν σε θέση, εκ των προτέρων, να γνωρίζουν με ακρίβεια το επίπεδο των προστίμων που θα επέβαλλε η Επιτροπή στη συγκεκριμένη περίπτωση, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της αυξήσεως του γενικού επιπέδου των προστίμων, η οποία επήλθε μετά τα στοιχειοθετούντα την παράβαση πραγματικά περιστατικά, το γεγονός αυτό δεν είναι ενδεικτικό παραβιάσεως των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της νομιμότητας των ποινών, καθόσον, όπως διαπιστώθηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως του παρόντος λόγου, η Επιτροπή άσκησε την εξουσία της εκτιμήσεως τηρώντας το κανονιστικό πλαίσιο που θέτει το άρθρο 23, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 1/2003, όπως διευκρινίζεται με τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, και τους κανόνες συμπεριφοράς τους οποίους επέβαλε στον εαυτό της με τις κατευθυντήριες γραμμές.

389 Κατά συνέπεια, η παρούσα αιτίαση, καθώς και ο όγδοος λόγος στο σύνολό του, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Επί του ενάτου λόγου, περί της μη συνεκτιμήσεως ελαφρυντικών περιστάσεων

Επιχειρήματα των διαδίκων

390 Πρώτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το γεγονός ότι η ημερομηνία λήξεως της παραβάσεως καθορίστηκε στις 3 Νοεμβρίου 1999, ενώ οι πραγματοποιηθέντες από την Επιτροπή έλεγχοι έγιναν μόλις στις 22 και 23 Μαρτίου 2000, έπρεπε να ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή για να μετριάσει το βασικό ποσό του προστίμου.

391 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι ουδέποτε αύξησαν τις τιμές τους στον τομέα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος κατά τη διάρκεια της παραβάσεως. Επομένως, ο επικρινόμενος συντονισμός ουδέποτε τέθηκε σε εφαρμογή. Δεδομένου

ότι το 62 % σχεδόν της μπίρας πωλείται μέσω του διαύλου της καταναλώσεως εκτός καταστήματος, στοιχειοθετείται η μη εφαρμογή του συντονισμού για το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεών τους. Εξάλλου, η πολυπλοκότητα και η συμπαγής δομή του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως καθιστούν αδύνατη την υλοποίηση πραγματικής συμφωνίας ή πραγματικής συμπράξεως περιοριστικής του ανταγωνισμού.

392 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

393 Στο πλαίσιο του παρόντος λόγου, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή παρέβη τις κατευθυντήριες γραμμές καθόσον δεν έλαβε αρκούντως υπόψη της ελαφρυντικές περιστάσεις αντλούμενες, πρώτον, από την παύση της παραβάσεως πριν από τις πρώτες ενέργειες της Επιτροπής και, δεύτερον, από την ουσιαστική μη εφαρμογή των επίδικων αθέμιτων συμφωνιών.

394 Όσον αφορά την πρώτη επικληθείσα ελαφρυντική περίσταση, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τη σημείο 3 των κατευθυντηρίων γραμμών, το βασικό ποσό του καθορισθέντος από την Επιτροπή προστίμου μειώνεται, μεταξύ άλλων, όταν η επικρινόμενη επιχείρηση παύσει την παράβαση μετά τις πρώτες ενέργειες της Επιτροπής.

395 Η χορήγηση τέτοιας μειώσεως του βασικού ποσού του προστίμου συνδέεται με τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν την Επιτροπή να μη χορηγήσει μείωση σε επιχείρηση που μετέχει σε παράνομη συμφωνία. Μεταξύ άλλων, η αναγνώριση ελαφρυντικής περιστάσεως σε καταστάσεις στις οποίες μια επιχείρηση μετέχει σε προδήλως παράνομη συμφωνία, για την οποία γνώριζε ή

δεν μπορούσε να αγνοεί ότι συνιστούσε παράβαση, θα παρότρυνε τις επιχειρήσεις να εμμείνουν σε μια μυστική συμφωνία για όσο το δυνατό μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, ελπίζοντας ότι η συμπεριφορά τους ουδέποτε θα αποκαλυφθεί και γνωρίζοντας συγχρόνως ότι, σε περίπτωση που αποκαλυφθεί, θα μπορούσαν, παύοντας τότε την παράβαση, να επιτύχουν την επιβολή μειωμένου προστίμου. Η αναγνώριση αυτή θα στερούσε από το επιβαλλόμενο πρόστιμο κάθε αποτρεπτικό αποτέλεσμα και θα έθιγε την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 2009, C-511/06 P, Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-5843, σκέψεις 104 και 105).

396 Συγκεκριμένα, πρόκειται για ελαφρυντική περίσταση η οποία, λαμβανομένου υπόψη του πρακτικού αποτελέσματος του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να ερμηνευθεί συσταλτικώς, δεδομένου ότι μόνον οι ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως μπορούν να δικαιολογήσουν τη συνεκτίμησή της (απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-59/02, Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3627, σκέψεις 337 και 338).

397 Ειδικότερα, η παύση μιας παραβάσεως διαπραχθείσας εκ προθέσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί ελαφρυντική περίσταση όταν καθορίστηκε από την παρέμβαση της Επιτροπής (βλ. απόφαση Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, σκέψη 396 ανωτέρω, σκέψη 341 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

398 Επομένως, βάσει εσφαλμένης υποθέσεως οι προσφεύγουσες προβάλλουν a fortiori ένα επιχείρημα, αναφέροντας ότι η επίδικη ελαφρυντική περίσταση πρέπει, κατά μείζονα λόγο, να χορηγείται σε περίπτωση παύσεως της παραβάσεως πριν από τις πρώτες ενέργειες της Επιτροπής.

399 Εξάλλου, ακόμα και αν υποτεθεί ότι οι θεωρήσεις αυτές δεν έχουν εφαρμογή με την ίδια βαρύτητα σε περίπτωση παύσεως της παραβάσεως επελθούσας με πρωτοβουλία του αυτουργού της παραβάσεως πριν από τις πρώτες ενέργειες της Επιτροπής, παρ'

όλ' αυτά η χορήγηση του ευεργετήματος της επίδικης ελαφρυντικής περιστάσεως δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να είναι προσήκουσα σε σχέση με την εκ προθέσεως διαπραχθείσα παράβαση, της οποίας τον μη σύννομο χαρακτήρα έχει πλειστάκις επιβεβαιώσει η Επιτροπή.

400 Συνεπώς, η Επιτροπή ορθώς επισήμανε, στην αιτιολογική σκέψη 475 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, εφόσον εν προκειμένω πρόκειται για πολύ σοβαρή εκ της φύσεώς της και προδήλως παράνομη παράβαση, το γεγονός ότι επιχείρηση έπαυσε την επικρινόμενη συμπεριφορά πριν από κάθε ενέργεια της Επιτροπής δεν πρέπει να συνεκτιμηθεί ως ελαφρυντική περίσταση.

401 Περαιτέρω, μολονότι οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή υιοθέτησε, στο παρελθόν, διαφορετική θέση όσον αφορά την επίδικη ελαφρυντική περίσταση, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή θεώρησε, κατά την προηγούμενη πρακτική των αποφάσεών της, ότι ορισμένα στοιχεία συνιστούσαν ελαφρυντικές περιστάσεις κατά την επιμέτρηση του προστίμου δεν σημαίνει ότι υποχρεούται να εκφέρει την ίδια κρίση και σε μεταγενέστερη απόφασή της (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2005, Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκέψη 316 ανωτέρω, σκέψη 395).

402 Κατόπιν των στοιχείων αυτών, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών με σκοπό να αναγνωρισθεί ως ελαφρυντική περίσταση η παύση της παραβατικής συμπεριφοράς τους πριν από τις πρώτες ενέργειες της Επιτροπής.

403 Δεύτερον, όσον αφορά την προβαλλόμενη ελαφρυντική περίσταση, η οποία αντλείται από την ουσιαστική μη εφαρμογή των συμφωνιών, πρέπει να εξακριβωθεί αν οι προβληθείσες από τις προσφεύγουσες ελαφρυντικές περιστάσεις είναι ικανές να αποδείξουν ότι, για την περίοδο κατά την οποία προσχώρησαν στις παράνομες συμφωνίες, όντως απέφυγαν την εφαρμογή τους τηρώντας ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά ή, τουλάχιστον, ότι παρέβησαν σαφώς και σε σημαντικό βαθμό τις υποχρεώσεις που αποσκοπούσαν στην εφαρμογή της εν λόγω συμπράξεως, μέχρι σημείου ώστε να διαταράξουν την ίδια τη λειτουργία της συμπράξεως αυτής (βλ.,

συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2006, T-26/02, Daiichi Pharmaceutical κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-713, σκέψη 113).

404 Συναφώς, η Επιτροπή επισήμανε, στην αιτιολογική σκέψη 477 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι ουδείς συμμετέχων απέδειξε ότι απέφυγε την εφαρμογή των επίδικων συμφωνιών, η δε περιστασιακή μη εφαρμογή τους δεν αντιστοιχεί σε «πλήρη απόρριψη των συναφθεισών συμφωνιών».

405 Οι προσφεύγουσες επικρίνουν τις θεωρήσεις αυτές, αναφέροντας ότι, στο τμήμα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος, η Heineken ουδέποτε αύξησε τις τιμές της κατά την περίοδο της παραβάσεως και, προκειμένου για τον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως, η δομή της αγοράς ήταν τόσο σύνθετη ώστε ήταν αδύνατο να υπάρξει πραγματική συμφωνία και, κατά μείζονα λόγο, να εφαρμοσθεί τέτοια συμφωνία.

406 Συναφώς, βασίζονται σε συνημμένες στο δικόγραφο της προσφυγής οικονομικές εκθέσεις, από τις οποίες, μεταξύ άλλων, προκύπτει ότι οι τιμές τους στο τμήμα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος δεν αυξήθηκαν κατά την περίοδο της παραβάσεως, ο εν λόγω τομέας χαρακτηριζόταν από ανταγωνισμό μεταξύ των ζυθοποιών, από σημαντικές μεταβιβάσεις μεριδίων αγοράς, από έντονη αγοραστική δύναμη των αγοραστών και αύξηση του όγκου των πωλήσεων, και ότι, όσον αφορά τον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως, οι τιμές τους δεν αυξήθηκαν το 1996 και το 1997, το δε σύνολο των αυξήσεων των τιμών στον τομέα αυτόν κατά τη διάρκεια της παραβάσεως ήταν εξάλλου χαμηλότερο από τον μέσο όρο των μακροπρόθεσμων αυξήσεων τιμών και η δομή της αγοράς οδήγησε σε ανταγωνισμό για τα νέα και «ελεύθερα» σημεία επιτόπιας καταναλώσεως, με σημαντικές μεταβιβάσεις στα μερίδια αγοράς μεταξύ των ζυθοποιών.

407 Περαιτέρω, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν εξέτασε τα συγκεκριμένα στοιχεία, όσον αφορά τις τιμές, και, μεταξύ άλλων, ότι δεν εκτίμησε τη μη εφαρμογή των συμφωνιών για κάθε επιχείρηση, λαμβανόμενη υπόψη μεμονωμένα.

408 Η Επιτροπή αρνείται ότι διαπίστωσε με την προσβαλλομένη απόφαση ότι η επίδικη συμπαιγνία οδήγησε σε πραγματικές αυξήσεις τιμών. Θεωρεί ότι το γεγονός ότι στοιχειοθετήθηκε η συμμετοχή των προσφευγουσών στον συντονισμό των τιμών αρκεί για την απόρριψη του επιχειρήματός τους που αντλείται από τη μη εφαρμογή των επίδικων συμφωνιών.

409 Παρατηρείται ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα αυτό της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, μολονότι το γεγονός και μόνον ότι επιχείρηση δεν δίνει συνέχεια σε αθέμιτες συμφωνίες δεν δύναται να άρει την ευθύνη της, ωστόσο πρόκειται για στοιχείο που πρέπει να συνεκτιμηθεί, ως ελαφρυντική περίσταση, στο πλαίσιο της επιμετρήσεως του ποσού του προστίμου.

410 Πάντως, στην προκειμένη περίπτωση, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 349 έως 354 της προσβαλλομένης αποφάσεως και όπως επιβεβαιώθηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως του πέμπτου και του έκτου λόγου ανωτέρω, η επίδικη παράβαση συνίστατο σε σύνθετη σύμπραξη εφαρμοσθείσα με συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές εντασσόμενες σε κοινό σχέδιο του καρτέλ, το οποίο εφαρμόσθηκε για μεγάλη χρονική περίοδο και είχε ως αντικείμενο τη διατήρηση του status quo και την ελαχιστοποίηση του ανταγωνισμού. Οι συμμετέχοντες συντόνισαν τις τιμές και τις αυξήσεις των τιμών της μπίρας στις Κάτω Χώρες, μεταξύ άλλων, στο τμήμα της επιτόπιας καταναλώσεως, περιορίζοντας τις εκπτώσεις, στο τμήμα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος, καθώς και τις τιμές της μπίρας ιδιωτικού σήματος. Η συμπαιγνία αφορούσε επίσης συμφωνίες επί της κατανομής της πελατείας, τόσο του τμήματος της επιτόπιας καταναλώσεως όσο, ως προς την μπίρα ιδιωτικού σήματος, και του τμήματος της καταναλώσεως εκτός καταστήματος. Οι συμμετέχοντες ενίσχυσαν τη θέση τους έναντι των πελατών τους, ήτοι των πολυκαταστημάτων στο τμήμα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος και των σημείων πωλήσεως στο τμήμα της επιτόπιας καταναλώσεως, κάνοντας τακτικώς διαβουλεύσεις και διαπραγματεύσεις επί όλων των ευαίσθητων πτυχών των παραμέτρων του

ανταγωνισμού, προς επίτευξη αυξήσεων των τιμών ή τουλάχιστον της σταθερότητας των τιμών καθώς και προς περιορισμό του αριθμού και των αποτελεσμάτων των αλλαγών του ζυθοποιού, που πραγματοποιούσαν οι πελάτες στο τμήμα της καταναλώσεως εκτός καταστήματος.

411 Λαμβανομένης υπόψη της υπάρξεως του συνολικού αυτού σχεδίου, το οποίο εκδηλώθηκε στο πλαίσιο των ηθελημένα απόρρητων συναντήσεων που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια σημαντικής χρονικής περιόδου, τα στοιχεία που υπέβαλαν οι προσφεύγουσες, τα οποία αποσκοπούσαν κυρίως να στοιχειοθετήσουν ότι δεν υπήρχαν πραγματικές αυξήσεις τιμών, δεν αρκούν για να αποδείξουν ότι απέφυγαν την εφαρμογή του συνόλου των επίδικων αυτών συμφωνιών ή, τουλάχιστον, ότι παρέβησαν σαφώς και σε σημαντικό βαθμό τις υποχρεώσεις που αποσκοπούσαν στην εφαρμογή της εν λόγω συμπράξεως, μέχρι σημείου ώστε να διαταράξουν την ίδια τη λειτουργία της συμπράξεως αυτής.

412 Όσον αφορά τα προβαλλόμενα στοιχεία της αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς στους οικείους τομείς, ήτοι τις μεταβιβάσεις στα μερίδια αγοράς, την αύξηση του όγκου των εκπτώσεων καθώς και τις ιδιαίτερες συνθήκες που χαρακτηρίζουν τη δομή της αγοράς στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως, ήτοι την ύπαρξη μακρόχρονων συμβάσεων, επισημαίνεται ότι, ακόμα και αν υποτεθεί ότι αποδεικνύονται, τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά δεν αποτελούν συγκεκριμένες ενδείξεις ανταγωνιστικών ραδιουργιών δυναμένων να θίξουν την ίδια τη λειτουργία των συμπαιγνιακών συμφωνιών που περιγράφονται στη σκέψη 410 ανωτέρω και, συνεπώς, δεν αντικρούουν, καθεαυτά, την εφαρμογή της επίδικης συμπράξεως.

413 Τέλος, καθόσον οι προσφεύγουσες αναφέρουν ορισμένα στοιχεία περί της μη εφαρμογής των επιδίκων συμφωνιών, τα οποία διατυπώθηκαν στις δηλώσεις ορισμένων διευθυντών της InBev, αρκεί η παρατήρηση ότι τα στοιχεία αυτά περιορίζονται απλώς σε ισχυρισμούς που δεν αρκούν, καθεαυτοί, να αποδείξουν ότι η σύμπραξη δεν εφαρμόστηκε ή ότι διαταράχθηκε η λειτουργία της.

414 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, επισημαίνεται ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν την ύπαρξη περιστάσεων δυναμένων να δικαιολογήσουν ελαφρυντική περίσταση αντλούμενη από τη μη εφαρμογή των επίδικων συμπαιγνιακών συμφωνιών.

415 Κατά συνέπεια, ο ένατος λόγος πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δέκατου λόγου, ο οποίος αντλείται από τις επιπτώσεις της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας επί του ύψους του προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

416 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η υπερβολική διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας οδήγησε σε καθορισμό υψηλότερου προστίμου, απορρέοντος άμεσα από την αύξηση του ποσού των προστίμων τα οποία επέβαλε η Επιτροπή σε σχέση με προγενέστερες περιόδους. Οι προσφεύγουσες παρατηρούν, μεταξύ άλλων, ότι αν η απόφαση είχε ληφθεί εντός εύλογης περιόδου, το ποσό του προστίμου θα ήταν λιγότερο υψηλό.

417 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

418 Κατά πάγια νομολογία, το γεγονός ότι η Επιτροπή είχε επιβάλει στο παρελθόν πρόστιμα ενός ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη

δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται από τον κανονισμό 1/2003, αν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού, αλλ' ότι, αντιθέτως, η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού απαιτεί η Επιτροπή να μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής (αποφάσεις Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 367 ανωτέρω, σκέψη 109, και Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 314 ανωτέρω, σκέψη 169).

419 Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας αυτής, ένας προσφεύγων δεν μπορεί βασίμως να υποστηρίξει ότι η κύρωση που του επιβλήθηκε μπορούσε να είναι μικρότερη αν η Επιτροπή είχε τελειώσει τη διοικητική διαδικασία νωρίτερα, δεδομένου ότι αύξησε το γενικό επίπεδο των κυρώσεων κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2008, T-52/03, Knauf Gips κατά Επιτροπής, μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή, σκέψη 486).

420 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, η διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, μολονότι ήταν υπερβολική, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως έχουσα επιπτώσεις στο περιεχόμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως, λόγω του γεγονότος και μόνον ότι η Επιτροπή αύξησε εν τω μεταξύ το επίπεδο των προστίμων.

421 Συνεπώς, εν προκειμένω, μολονότι η Επιτροπή δέχθηκε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι αύξησε το γενικό επίπεδο των προστίμων κατά το 2005, ήτοι κατά τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας, το γεγονός αυτό δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της εκτιμήσεως των επιπτώσεων της μη τηρήσεως της εύλογης προθεσμίας στο περιεχόμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως.

422 Κατά συνέπεια, ο δέκατος λόγος δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

Επί του ενδέκατου λόγου, περί του επιπέδου της χορηγηθείσας μειώσεως του προστίμου λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

423 Οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η μείωση του προστίμου, κατά 100 000 ευρώ, χορηγηθείσα από την Επιτροπή λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας είναι πολύ περιορισμένη σε σχέση με το ποσό του επιβληθέντος προστίμου.

424 Η Επιτροπή αναφέρει ότι έκανε χρήση της δυνατότητας χορηγήσεως, με πρωτοβουλία της, μειώσεως του προστίμου, εφόσον πρόκειται για ένα από τα προνόμιά της, ως προς τα οποία διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως. Οι προσφεύγουσες δεν προέβαλαν κανένα επιχείρημα το οποίο να δικαιολογεί πρόσθετη μείωση.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

425 Επισημαίνεται ότι παρατυπία της διαδικασίας, ακόμα και αν δεν δύναται να καταλήξει στην ακύρωση της αποφάσεως, μπορεί να δικαιολογήσει μείωση του προστίμου (βλ., συναφώς, αποφάσεις Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, σκέψη 48 ανωτέρω, σκέψεις 26 έως 48, και Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied και Technische Unie κατά Επιτροπής, σκέψη 245 ανωτέρω, σκέψεις 436 έως 438).

426 Η υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας δύναται να αποτελέσει βάση της αποφάσεως της Επιτροπής να μειώσει δικαίως το ποσό του προστίμου, δεδομένου ότι η δυνατότητα της μειώσεως αυτής εντάσσεται στο πλαίσιο της ασκήσεως των προνομίων της (βλ., συναφώς, απόφαση Technische Unie κατά Επιτροπής, σκέψη 286 ανωτέρω, σκέψεις 202 έως 204).

427 Εν προκειμένω, η Επιτροπή αποφάσισε να μειώσει το επιβληθέν στις προσφεύγουσες πρόστιμο λόγω της «μη εύλογης» διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας (αιτιολογικές σκέψεις 498 και 499 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

428 Η άσκηση του προνομίου αυτού της Επιτροπής δεν εμποδίζει το Γενικό Δικαστήριο, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, να μειώσει περαιτέρω το ποσό του προστίμου.

429 Πάντως, θεωρείται ότι η κατ' αποκοπή μείωση των 100 000 ευρώ, χορηγηθείσα από την Επιτροπή, δεν λαμβάνει καθόλου υπόψη το επιβληθέν εν προκειμένω ποσό του προστίμου, το οποίο ανερχόταν πριν από τη μείωση αυτή σε 219 375 000 ευρώ, και, επομένως, δεν αποτελεί μείωση της κυρώσεως δυνάμενη να ανορθώσει με πρόσφορο τρόπο την παραβίαση, η οποία προκύπτει από την υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας της διοικητικής διαδικασίας.

430 Συναφώς, οι προσφεύγουσες ορθώς προβάλλουν ότι οι συνέπειες της προσβολής της αρχής της εύλογης προθεσμίας δεν ελήφθησαν επαρκώς υπόψη από την Επιτροπή, όσον αφορά τη μείωση του ποσού του προστίμου.

431 Όσον αφορά το πρόσφορο επίπεδο της μειώσεως της κυρώσεως, πρέπει πάντως να απορριφθεί το επιχείρημα των προσφευγουσών, για το οποίο έγινε πρώτη φορά λόγος στο υπόμνημα απαντήσεως, ότι, εφόσον η παραβίαση της αρχής της εύλογης προθεσμίας συνιστά ζημιογόνο γεγονός από απόψεως του άρθρου 288, δεύτερο

εδάφιο, ΕΚ, το ποσό της ζημίας πρέπει να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της μειώσεως του προστίμου.

432 Συγκεκριμένα, η μείωση της κυρώσεως εν προκειμένω έχει ως αντικείμενο την ανόρθωση της παραβιάσεως της αρχής της εύλογης προθεσμίας και, συνεπώς, πρέπει να καθοριστεί σε πρόσφορο επίπεδο σε σχέση με την επιβληθείσα στις προσφεύγουσες κύρωση. Παρ' όλ' αυτά, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, η μείωση αυτή διενεργείται με δίκαιο τρόπο και δεν πρέπει να εξετάζονται προηγουμένως οι προϋποθέσεις σχετικά με τη στοιχειοθέτηση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης, υπό την έννοια του άρθρου 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ.

433 Συνεπώς, εφόσον οι προσφεύγουσες δεν προέβαλαν αιτήματα αποζημιώσεως, ούτε με το δικόγραφο της προσφυγής ούτε με το υπόμνημα απαντήσεως, δεν συντρέχει λόγος να αποφανθεί το Γενικό Δικαστήριο επί του επιχειρήματός τους, το οποίο αντλείται από τη φερόμενη ζημία, προβάλλοντας υποθετικό υπολογισμό του ποσού του προστίμου που θα τους είχε επιβληθεί αν η Επιτροπή είχε τελειώσει τη διαδικασία εντός εύλογης προθεσμίας, ούτε επί του επιχειρήματός τους το οποίο αντλείται από την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της παραβιάσεως της αρχής της εύλογης προθεσμίας και της εν λόγω ζημίας.

434 Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της προκειμένης υποθέσεως, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, ότι, για να χορηγήσει στις προσφεύγουσες δίκαιη ικανοποίηση λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διαδικασίας, η επίδικη μείωση πρέπει να αφορά το 5 % του ποσού του προστίμου.

Συμπέρασμα επί του προστίμου

435 Κατόπιν της εξετάσεως των προβαλλομένων από τις προσφεύγουσες λόγων και της ασκήσεως εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, πρέπει να αναθεωρηθεί το ποσό του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου, αφενός, καθορίζοντας το αρχικό ποσό σε 61 750 000 ευρώ, αντί

65 000 000 ευρώ, κατόπιν της ακυρώσεως του άρθρου 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως καθόσον δέχεται το συστατικό στοιχείο της παραβάσεως που έγκειται στον περιστασιακό συντονισμό των εμπορικών όρων, πλην των τιμών, που προσφέρονται σε μεμονωμένους καταναλωτές στον τομέα επιτόπιας καταναλώσεως στις Κάτω Χώρες (βλ. σκέψεις 201 και 202 ανωτέρω) και, αφετέρου, αυξάνοντας την πραγματοποιηθείσα μείωση λόγω υπερβάσεως της εύλογης προθεσμίας της διαδικασίας στο 5 % του τελικού ποσού του προστίμου, αντί 100 000 ευρώ (βλ. σκέψη 434 ανωτέρω).

436 Κατόπιν της αναθεωρήσεως αυτής, το ποσό του προστίμου υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας επί 2,5, λόγω του αποτρεπτικού αποτελέσματος, το αναθεωρηθέν αρχικό ποσό, αυξάνοντάς το στη συνέχεια κατά 35 % λόγω της διάρκειας της παραβάσεως, και μειώνοντάς κατά 5 %, λόγω της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας, το εν λόγω ποσό. Κατά συνέπεια, το ποσό του προστίμου που επιβάλλεται, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, στις προσφεύγουσες καθορίζεται σε 197 985 937,5 ευρώ.

Επί των δικαστικών εξόδων

437 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Γενικό Δικαστήριο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων.

438 Εν προκειμένω, δεδομένου ότι τα αιτήματα των προσφευγουσών κρίθηκαν εν μέρει βάσιμα, το Γενικό Δικαστήριο, σύμφωνα με δίκαιη εκτίμηση των περιστάσεων της υποθέσεως, αποφασίζει ότι οι προσφεύγουσες φέρουν τα δύο τρίτα των δικών τους εξόδων καθώς και των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή και η τελευταία φέρει το ένα τρίτο των δικών της εξόδων καθώς και των εξόδων των προσφευγουσών.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει το άρθρο 1 της αποφάσεως C(2007) 1697 της Επιτροπής, της 18ης Απριλίου 2007, σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 [ΕΚ] (υπόθεση COMP/B/37.766 — Ολλανδική αγορά μπίρας), καθόσον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε με την απόφαση αυτή ότι η Heineken NV και η Heineken Nederland BV έλαβαν μέρος σε παράβαση η οποία συνίσταται σε περισταστιακό συντονισμό εμπορικών όρων, πλην των τιμών, που προσφέρονται σε μεμονωμένους πελάτες στον τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως στις Κάτω Χώρες.

2) Το ποσό του επιβληθέντος προστίμου, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, στη Heineken και στη Heineken Nederland με το άρθρο 3, στοιχείο α΄, της αποφάσεως C(2007) 1697 καθορίζεται σε 197 985 937,5 ευρώ.

3) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.

4) Η Heineken και η Heineken Nederland φέρουν τα δύο τρίτα των δικαστικών τους εξόδων καθώς και των εξόδων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

5) Η Επιτροπή φέρει το ένα τρίτο των δικαστικών της εξόδων καθώς και των εξόδων της Heineken και της Heineken Nederland.

Vadapalas Dittrich Truchot

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Ιουνίου 2011.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Το ιστορικό της διαφοράς ..... II - 3376

Διοικητική διαδικασία ..... II - 3377

Η προσβαλλόμενη απόφαση ..... II - 3379

Επίδικη παράβαση ..... II - 3379

Επιβληθέν στις προσφεύγουσες πρόστιμο ..... II - 3381

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων ..... II - 3383

Σκεπτικό ..... II - 3384

Επί του πέμπτου και του έκτου λόγου, οι οποίοι αντλούνται, αντιστοίχως, από την ανεπαρκή απόδειξη της παραβάσεως και τη μη ύπαρξη συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ ..... II - 3385

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3385

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3387

— Επί της δηλώσεως της InBev ..... II - 3391

— Επί των λοιπών αποδεικτικών στοιχείων ..... II - 3402

— Περί των πραγματικών στοιχείων που αφορούν τις διαπιστώσεις, αφενός, συντονισμού των τιμών και αυξήσεων της τιμής της μπίρας και, αφετέρου, περιστασιακού συντονισμού της κατανομής της πελατείας ..... II - 3428

— Επί των πραγματικών στοιχείων σχετικά με τη διαπίστωση περιστασιακού συντονισμού των λοιπών εμπορικών όρων που προσφέρονται σε μεμονωμένους πελάτες του τομέα της επιτόπιας καταναλώσεως ..... II - 3434

— Επί της προβαλλομένης πλάνης περί το δίκαιο και του χαρακτηρισμού των πραγματικών περιστατικών ..... II - 3436

— Συμπέρασμα ..... II - 3442

Επί του εβδόμου λόγου, περί της διάρκειας της παραβάσεως ..... II - 3443

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3443

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3444

— Επί του καθορισμού της ημερομηνίας ενάρξεως της παραβάσεως ..... II - 3445

— Επί του καθορισμού της ημερομηνίας λήξεως της παραβάσεως ..... II - 3448

Επί του πρώτου λόγου, ο οποίος αντλείται από παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως και παράβαση του άρθρου 27 του κανονισμού 1/2003, όσον αφορά την άρνηση προσβάσεως στις απαντήσεις των λοιπών εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην ανακοίνωση αιτιάσεων ..... II - 3450

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3450

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3451

Επί του δευτέρου λόγου, ο οποίος αντλείται από παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως, της «αρχής της μέριμνας» και της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως, που προκύπτει από την προβαλλόμενη μη ύπαρξη επιμελούς και αμερόληπτης έρευνας .... II - 3458

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3458

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3459

Επί του τρίτου λόγου, ο οποίος αντλείται από παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας ... II - 3460

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3460

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3461

Επί του τέταρτου λόγου, ο οποίος αντλείται από μη τήρηση εύλογης προθεσμίας ..... II - 3462

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3462

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3463

— Επί της διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας ..... II - 3464

— Επί της επιπτώσεως της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας στη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως ..... II - 3465

Επί του όγδοου λόγου, ο οποίος αντλείται από παράβαση του άρθρου 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2003, των κατευθυντηρίων γραμμών, παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως, της ασφάλειας δικαίου, της αναλογικότητας και «του εύλογου χαρακτήρα», καθώς και μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου ..... II - 3468

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3468

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3469

— Επί του πρώτου σκέλους, περί της εκτιμήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως ..... II - 3470

— Επί του δεύτερου σκέλους, περί του καθορισμού του βασικού ποσού του προστίμου και της εφαρμογής της διαφορετικής μεταχειρίσεως ..... II - 3477

— Επί του τρίτου σκέλους, περί της προσαυξήσεως του προστίμου για αποτρεπτικούς λόγους ..... II - 3482

— Επί του τετάρτου σκέλους, περί της προσαυξήσεως λόγω της διάρκειας της παραβάσεως ..... II - 3485

— Επί της προβαλλομένης παραβιάσεως της αρχής της ασφάλειας δικαίου II - 3486

Επί του ενάτου λόγου, περί της μη συνεκτιμήσεως ελαφρυντικών περιστάσεων ..... II - 3488

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3488

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3489

Επί του δέκατου λόγου, ο οποίος αντλείται από τις επιπτώσεις της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας επί του ύψους του προστίμου ..... II - 3495

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3495

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3495

Επί του ενδέκατου λόγου, περί του επιπέδου της χορηγηθείσας μειώσεως του προστίμου λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας ..... II - 3497

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3497

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3497

Συμπέρασμα επί του προστίμου ..... II - 3499

Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 3500